Video Surveillance Systems
Affordable, Reliable, Customized
4, 8, 16 and 32 Camera Systems
• Watch Your Business from anywhere in the World on Internet, iphone and Android Smart Phones.
• Control Employee Theft by Text Insertion Systems.
Contact: Jatinder Singh Ph: 269-532-1786 Cell: 269-271-5194
www.watchyourbusiness.com

Ad Space Available
Call:847-359-0746
Fax:847-705-9388

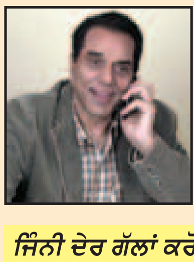
ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਧਰਮ ਭਾ ਜੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਅਮਨਟੈਲ
AMANTEL.COM
$100 'ਚ 126 ਘੰਟੇ
ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ (7560 ਮਿੰਟ)
Customer Service 24/7 ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

Twelfth Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 27, July 2, 2011 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ

ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਲਿਫਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ: ਕਾਂਗਰਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਵੀ ਯੋਗ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਵਾਲਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਖਦੇੜ ਕੇ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਅਪੜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਪਸ਼ਟ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਪਾਲ ਬਿੱਲ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਤਾਂ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

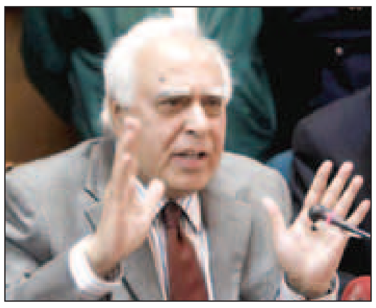
ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ

ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਹੋਏ 'ਕੌੜੇ ਤਜਰਬੇ' ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਉਧਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਰੁਖ਼ ਤੋਂ ਖ਼ਫ਼ਾ ਹੋਏ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੇ 16 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਮੁੜ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼-ਵਿਆਪੀ ਉਭਰੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕ ਪਾਲ ਬਿੱਲ 15 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਝੁਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਮੁੜ ਮੁਸੀਬਤ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਨੇਤਾ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਲੋਕਪਾਲ ਬਿੱਲ ਰਾਹੀਂ ਬਿਨਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵਾਲੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਲੋਕਪਾਲ ਲਈ ਜੁਆਬਦੇਹੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਰਾਬਰ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਕਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਘਾੜਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਪਾਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 11 'ਤੇ)

ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਨਵੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਨਵੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਕੇ.ਟੀ.ਐਸ. ਤੁਲਸੀ ਰਾਹੀਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਸਿਕ ਤਵਾਜ਼ਨ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਨਾ ਸਿਰਫ 'ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ' ਅਤੇ 'ਅਣਮਨੁੱਖੀ' ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਸਗੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਉਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

84 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣ: ਚਿਦੰਬਰਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ 1984 ਦੇ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭੁਲਾ ਦੇਣ ਤੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਸ ਫ਼ਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇੱਥੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਜੰਗਪੁਰਾ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਤਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾੜੇ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣ ਤੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਵਾਂ ਭਾਰਤ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ 2005 ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ 142 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ 142 ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ
ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 4 ਸਤੰਬਰ, 2011
(ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ)
BUSSE WOODS FOREST PRESERVE SOUTH, Elk Grove Village- IL
ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨਾਮੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਉਣਗੇ
ਰੰਗਾਰੰਗ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ
For More Info.
e-mail:chicagokabaddicup@yahoo.com

Worldwide Travel, Inc.
Call for special fares
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ
734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044
ਵਾਜਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

Great America Brokers
2 Liquor Stores For Sale
in Saginaw, MI
Monthly Sales- $85,000 & $60,000 Plus Lotto, Money Orders, Check Cashing.
L/C Available.
Call:Ladi Multani
Ph:517-204-4171

ਆਸਾ ਵਲੋਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਸਤੀਜਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਆਸਾ) ਵਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਏ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਅਤੇ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਸਾਇੰਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਡਾ. ਐਮ ਪੀ ਸਤੀਜਾ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਭੋਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਏਰੀਏ ਦੇ ਉਘੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਗਮ ਇਥੇ ਰੋਜ਼ਮਾਂਟ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੋ. ਸਤੀਜਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ ਅਤੇ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟਰਸਟ (ਸਤਕਾਲ) ਦੇ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਸਤੀਜਾ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਡੇਢ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੋਜ ਪੇਪਰ ਅਤੇ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਸਤਕ ਰਿਵੀਊ ਲਿਖ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਹਿੰਦੀ, ਸਪੈਨਿਸ਼, ਜਰਮਨ, ਫਰੈਂਚ ਅਤੇ ਕਰੋਸ਼ੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਐਮੀਰੇਟਸ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਪੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਰਮਦੇਵ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਸਤੀਜਾ ਜਰਮਨੀ, ਫਰਾਂਸ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਫਿਨਲੈਂਡ, ਨੇਪਾਲ, ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਅਤੇ ਬੈਲਜੀਅਮ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਸੰਨ 2009 ਵਿਚ ਇਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਭਿਨੰਦਨ ਗ੍ਰੰਥ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਭਿਨੰਦਨ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹਾਵਲਾ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਗਾਈਡ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵਡਮੁੱਲੀ ਕਿਰਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਥਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਸਤੀਜਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਪ੍ਰੋ. ਸਤੀਜਾ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਸਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਰਮਦੇਵ ਵਲੋਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਰਮਦੇਵ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਯੂਰਪੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਰਮਦੇਵ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਰਮਦੇਵ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੋਹਰੀ ਕੰਮ ਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਚੇਚੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁਗ ਤੱਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਬਾਰੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਕੋਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਪ੍ਰੋ. ਰਮਦੇਵ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਦੇਣ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸਵਰਗੀ ਪਤਨੀ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਤਕਾਲ ਟਰਸਟ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਟਰਸਟ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਉਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਘੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਸਤੀਜਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬੇਸ਼ਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਮਾਣ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈ ਹਵਾਲਾ ਪੁਸਤਕ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਹਵਾਲਾ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੋਰ ਖੋਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਡਾ. ਸਤੀਜਾ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਰਮਦੇਵ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਵੀ ਉਚੇਚਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਪੁਸਤਕ 'ਦਾ ਡਾਇਮੰਡ ਬਲੂ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਦਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਬਾਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਅਜੋਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਖਾਸ ਕਿਰਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਇਫਕੈਪਸ ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਡਾ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ. ਸਤੀਜਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਉਣ 'ਤੇ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਡਾ. ਸਤੀਜਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ (ਖੱਬਿਓਂ) ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਅਤੇ ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ, ਆਈਲੈਂਡ ਲੇਕ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ. ਸਤੀਜਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਲੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਸਤੀਜਾ ਦਾ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਰਮਦੇਵ, ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਵਲੋਂ ਆਸਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼ਾਲ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਸਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਿੱਧਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਸ੍ਰੀ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪੀ ਐਚ ਓ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ, ਸ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਘਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਸਪੁੱਤਰੀ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ) ਜੋ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਦਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਦੌਰਾ 29 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣਗੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜੁਲਾਈ ਅਤੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਗੋ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣਗੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਮੀ 7 ਵਜੇ ਐਵਲੋਨ ਬੈਂਕੁਇਟ ਹਾਲ (1905 ਈਸਟ ਹਿਗਿਨਜ਼ ਰੋਡ), ਐਲਕ ਗਰੂਵ ਵਿਲੇਜ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਰਮ ਪਤਨੀਆਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਣਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਉਂਦੀ 29 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵਿਖੇ ਕਰਨਗੇ। ਮਿਥੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ 30 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬੇਏਰੀਆ ਵਿਚ ਹੇਵਰਡ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਉਹ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਇਕ ਜਨਤਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣਗੇ। ਐਤਵਾਰ 31 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮੀ 5 ਵਜੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਕੈਨੇਡਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ 3 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀ 7 ਵਜੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਜਦੋਂਕਿ 4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਉਹ ਐਡਮੰਟਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਗੇ। 7 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਉਹ ਸਰੀ ਵਿਚ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ 9 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਿਆਟਲ, 11 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਖੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਐਤਵਾਰ 14 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਉਹ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸ. ਕੁਸ਼ਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਵੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਟੂਰ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਸੁੱਖੀ ਸੰਧੂ ਹੋਣਗੇ ਜਦੋਂਕਿ ਮੀਡੀਆ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਅਰੁਣਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਹੋਣਗੇ।

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ ਅਤੇ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਨੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਿਰੋਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹੁਮਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਵਿਚ ਗਰਕ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੰਧ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ. ਟਿਵਾਣਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 219-670-4579 ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ ਨਾਲ ਫੋਨ 815-557-4991 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਤੇ ਬਸਪਾ ਨੇ ਸੁਰ ਬਦਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਸਦ ਦੀ ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ (ਪੀ.ਏ.ਸੀ.) ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਪਿਛਲੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਪਿਛਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਹਾਲਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਦਲ ਗਈ ਜਦੋਂ ਬਸਪਾ ਤੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਮੋਰਚੇ (ਐਨ.ਡੀ.ਏ.) ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਤੇ ਬਸਪਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹਮਾਇਤ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਜਾ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਪਹਿਲੀ ਲੇਖਾਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪਹਿਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਸਪੀਕਰ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਆਏ ਸਨ। 30 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲੇਖਾਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਫਿਰ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਉਸੇ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਬੈਠਕ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਵਾਪਸ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਜਯੰਤੀ ਨਟਰਾਜਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਕੇ. ਸੁਧਾਕਰਨ, ਸੰਜੇ ਨਿਰੂਪਮ, ਗਿਰਜਾ ਵਿਆਸ ਤੇ ਕੇ. ਐਸ. ਰਾਓ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪੁਰਾਣੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਹੰਗਾਮਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਬਸਪਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਤੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਧੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੀ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵੰਡ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਕਥਿਤ 'ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ' ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਮੈਂਬਰ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵੰਡ ਘੁਟਾਲਾ ਦਾ ਸਾਂਝੀ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ (ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ.) ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਦੀ ਲੇਖਾਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 30 ਅਪਰੈਲ 2011 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। 28 ਜੂਨ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਡਾ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ 1.76 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 2007-2008 ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚਹੇਤੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ 'ਕੂੜੇ ਦੇ ਭਾਅ' ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸਨ।

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਬਾਰੇ ਕੂੜ੍ਹ

ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ: ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਰਹੀ। ਸਰਕਾਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਚਾਉਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਫ਼ਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਦੇ ਤੱਥ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹਨ?

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਥੁੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੇਂ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 660 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਕਿੱਥੇ ਲੱਗਣੇ ਹਨ, ਇਸ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਆਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਕਦੋਂ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ? ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 660 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦੇ ਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਅਜੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 9494 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਖੇ 2640 ਮੈਗਾਵਾਟ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ 540 ਮੈਗਾਵਾਟ, ਰਾਜਪੁਰਾ ਵਿਖੇ 2100 ਮੈਗਾਵਾਟ ਅਤੇ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਵਿਖੇ 2640 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਉਪਰ 36 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੱਗ ਰਹੇ ਇਹ ਚਾਰੇ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਐਨ.ਟੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਇੰਡੀਆ ਬੁਲਜ਼ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 100 ਫ਼ੀਸਦੀ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉਪਰ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਜੁਟਾ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 4 ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 36 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 9 ਕਰੋੜ 13 ਲੱਖ ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਕਰੋੜ 32 ਲੱਖ ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ 4 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 17 ਕਰੋੜ 79 ਹਜ਼ਾਰ ਯੂਨਿਟ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਾਧਾ-ਘਾਟਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਰਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 817-262-7938 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਰੈਲੀ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਜਲੰਧਰ: ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਨਸਾਫ ਰੈਲੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਵਿਖੇ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਇਨਸਾਫ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਪੀਰਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦ ਤੋਂ ਜਲਦ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਮਤਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਗਰਾ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਉਸ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਲਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ 120-ਬੀ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਮ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਪਈ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਦੇ ਹੀ 17 ਸਾਲ ਤੱਕ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਭਾਰਤੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਤਰਾਜੂ 'ਚ ਕਾਣ

ਜਲੰਧਰ: ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਮ ਫਿਰਨਾ ਵਰਗੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ 'ਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪੰਜ ਜੀਅ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 131 ਗਵਾਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 27 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਤਾਕਤਵਰ ਆਗੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਵਿਧਵਾ ਔਰਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ 1 ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟੋਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਬਾਰੇ 131 ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦੇ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। 27 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਨ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਉਹ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਿਆਂ 'ਚ ਫੌਜੀ ਪਤੀ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ 19 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਰਾ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਕੈਂਸਰ ਨੇ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਵੀ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ

200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ(ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਮਾਲਵਾ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਉੱਤੇ ਵਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 2009 ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੂਪਨਗਰ ਵਿਚ 200 ਮਰੀਜ਼ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਨ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 7738 ਮਰੀਜ਼ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਏ.ਐਨ.ਐਮ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੀ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਮਰੀਜ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ 'ਤੇ ਖੋਜ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੰਸਥਾ ਖੇਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਨੰਗਲ ਦੇ ਦੋ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 2011 ਵਿਚ ਹੀ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਇਕ ਤੋਂ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਮਰੀਜ਼ ਇੱਕਲੇ-ਇੱਕਲੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਆਰਸੈਨਿਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਡਾ. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੂਪਨਗਰ ਵਿਚ ਵੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਆਰਸੈਨਿਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਪੈਰ ਪਸਾਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਅੱਠ ਮਰੀਜ਼ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਫਾਰਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਤੇਜ਼

ਮਾਮਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਚਾਰਾਜੋਈ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੋ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਐਡਹਾਕ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨਲਵੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮਿਲੇ ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬੀ.ਕੇ. ਹਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚੌਧਰੀ ਬਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤਾ।ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਬਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਫਦ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਲਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੋਲ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਉਣਗੇ। ਜਥੇਦਾਰ ਨਲਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਫਦ ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਕੇ. ਹਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੜਿੱਕੇ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਚਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰ ਗਠਨ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਵੀ ਇਸ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਬਾਅ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਰਿਹਾ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤਾਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਵਫਦ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਵਫਦ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਵੇਗਾ: ਹੁੱਡਾ

ਸ਼ਿਮਲਾ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਘੋਖ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਥੇ ਬੇਨਮੂਰ ਵਿਖੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਟ ਹਾਊਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਘੋਖ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਮੇਟੀ ਬਿਠਾਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਖ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਗਰਮਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਮੈਟਰੋ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਚਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ (ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ.) ਜਾਂ ਬਿਲਡ ਆਪਰੇਟ ਟਰਾਂਸਫਰ (ਬੀ.ਓ.ਟੀ.) ਮਾਡਲ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਧਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲੁਧਿਆਣਾ ਮੈਟਰੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਿਰਫ਼ ਚੋਣ ਸਟੰਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਏਨਾ ਪੈਸਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਂਦਿਆ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦਿਨ ਬਚੇ ਹਨ ਤੇ ਰਾਜ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਲਾਗਤ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਲਈ ਮੈਟਰੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਹੈ।

Punjab Times

Established in 2000
12th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

Corrspondents
Mann Mandeep
Bureau Chief
661-889-1927
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Missisipi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusettes, Washington, New York, Missouri

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 85 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੇ 'ਮਸ਼ਵਰੇ' 'ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਵੱਲੋਂ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਸ਼ਵਰੇ ਦਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ 'ਚ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 84 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ ਕਿ ਉਹ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਣ, ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਧੀਕੀ ਹੈ।

ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਜਾਪਾਨੀ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਅਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁਲ ਸਕੇ ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖ 84 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਥੇ 11 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੇ ਗੋਧਰਾ ਕਾਂਡ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਤਾਂ ਸਰਗਰਮ ਰਹੀ ਪਰ ਸਿੱਖ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਨਸਾਫ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ।

ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਲੂਣ ਛਿੜਕਣ ਦੇ ਤੁਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਪਟੌਦੀ, ਗੁੜਗਾਉਂ, ਨਾਂਗਲੋਈ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਰਿਆਸੀ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾ ਦੇਣ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦੇਣ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 84 ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਵਧੇ ਹਨ।

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਦਾ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਬਹੁਤ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਸ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਇੰਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿ ਕੇ ਵੀ ਅਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ।

84 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣ: ਚਿਦੰਬਰਮ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੱਢਣ ਲਈ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਭੂਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੁੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰੀਏ।" ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਭਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਆਏ ਸਿੱਖ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢੁੱਕਵੀਂ ਮਦਦ ਕਰੇ।

ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲਹਿਰਾ ਰਹੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ

ਸ੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ੇ ਸੌਖੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵੀ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਤ ਨੇ ਵੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ 142 ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਤਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣ, 1984 ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ, ਬਗਦਾਦ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ, ਹਰਿਦੁਆਰ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਗੋਦੜੀ ਵਾਲੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਰੁਧ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਆਦਿ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਕੇਂਦਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨੌਂ ਮੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਡੀ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਚਿਦੰਬਰਮ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕਰਵਾਏਗੀ: ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਜ਼ ਫ਼ਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਰੈਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੰਬਰ '84 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 153 ਬੀ (1) (ਬੀ) ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ. ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਅਤੇ 15 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ: ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 1984 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ 'ਭੁਲਾਉਣ' ਅਤੇ 'ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ' ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਵੀ ਤਾਂ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਟਾਲ ਹੀ ਗਏ।

ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਨਵੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ

ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ 10 ਸਤੰਬਰ, 1993 ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਦੇ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਸਬੰਧੀ ਟਾਡਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 25 ਅਗਸਤ, 2001 ਨੂੰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਬਿੱਟਾ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ 9 ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਵੀ 25 ਮਈ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖ਼ਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ 25 ਮਈ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਬਿਨਾਂ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।'

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਤੇ ਫੈਸਲਾ 5700 ਦਿਨ ਲੇਟ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਹ 'ਮੰਦਬੁੱਧੀ' ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖ਼ਰੀ ਵਾਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਅਸਥਿਰ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ 2003 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ੂਨ ਦੇ ਵੱਧ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਗਠੀਏ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਵਿਖਾਵੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਥਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜੋ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਤੇ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ!

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਵੇ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਕਾਰਕੁਨ ਮਨੋਰੰਜਨ ਰਾਏ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਨਾਂ ਹਨ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਏ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ 'ਇੰਡੀਆ', ਹਿੰਦੀ 'ਚ 'ਭਾਰਤ' ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਹੈ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਇਸ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਰਾਏ ਬਹੁਤ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)
ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ੍ਰੀ ਹੈਪੀ ਹੀਰ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ 'ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ' ਉਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਫੂਕੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ(ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): : ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਤੇ ਆਓ ਭਗਤ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਫੂਕੇ ਖਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਹਿਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਆਓ ਭਗਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵਰਗ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਮਾਨਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਲਿਆ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਲਾਹਾ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਮਾਨ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਗੂਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਮਾਨ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ, ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਕਿਰਨ ਘਈ, ਬਲਬੀਰ ਪੁੰਜ, ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿਨਹਾ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਪੁੰਜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਨਿਵਾਜ਼ਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 25 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਮਾਨ ਐਲਾਨਿਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਈ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਟਿਕਾਣਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ, ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਾਂਸਲ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਪਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ, ਉੱਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਮੱਲ੍ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਪਰਵਾਸੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 12 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉੱਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ 'ਤੇ ਲੱਖ ਰੁਪਇਆ ਖਰਚ ਆਇਆ ਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਮੱਲ੍ਹੀ ਦੀ ਆਓ ਭਗਤ 'ਤੇ ਸਵਾ ਦੋ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਉੱਪਰ 7 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਖਰਚ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਜੂਸੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ। ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ 'ਤੇ 22 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਅੰਸਾਰ ਬਰਨੀ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ 12 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਪਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਦੋ ਵਾਰੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹਲਫ਼ ਲੈਣ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ 24 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਖਰਚ ਆਇਆ ਹੈ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR, CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS DELTA, AIR INDIA, KLM, LUFTHANSA.

For Emergency Call anytime at 847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India $545 London $250

Best Way Travels & Tour Inc.

Since 1975

6353 N Claremont (Corner of Devon & Claremont) Chicago, IL 60659

Best Fares For India/ Pakistan. Europe 50% Discount Business Class.

Ph:773-465-4949, Fax:773-465-8599

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Good Pay Weekend Home

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਫੋਨ 317-837-4279 317-408-3211

GP Singh

Your Home Sold In 120 Days, Guaranteed OR I will pay you $1500 CA$H.

$131,000
Carol stream $630 Payment
Beautiful and Clean. GreatNeighborhood,3B.R, 2 Bath.Starter Home.Why Rent?
Free Info.1-888-760-3069
ID#3301

$225,400
PALATINE $912.00 Payment
Walking distance to school, park and shopping. Lovely clean home. Patio. Wooden floor.
Free Info. 888-760-3069
ID#3405

$280,000
Elgin $1275 Payment
New community. Good School. Walking distance to park.Full Basement.Custom patio.
Free Info. 1-888-760-3069
ID#3303

$155,000
Aurora. $706.00 Payment
Beautiful home on corner lot. Open floor plan.Upgrade kitchen. First time buyer delight.
Free Info.: 1-888-760-3069
ID#3404

$ 160,000
Elgin $746 Payment
Great opportunity First time home buyer. Walking distance to school & park. Clean and New safe Area.
Free Info.: 1-888-760-3069
ID#3305

$195,000
NAPERVILLE $889.00 Pmt.
Great opportunity. Best School Distt. Bright living room, Granite counter. Hardwood floor.
Free Info.: 1-888-760-3069
ID # 3401

Call GP Singh Realtor/Mortgage Broker 630-942-8004 Statewide Home Realty

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਬਾਦਲ 'ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਪੁੱਜੇ'

ਚੋਣਾਂ ਜਲਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਵ ਉਚ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਜਲਦੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਰੋਸ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਛੇਤੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਉਠਾਇਆ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਤੇ ਬੜੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਗਏ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਮਾਮਲਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰਨ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਅਸਮਾਨ ਹੇਠ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਾਫੀ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਅਆ। ਜੇਕਰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਰੁਲੇਗੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹੋਏ।

ਸਰਨਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਡਟਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਦਿੱਲੀ) ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ

ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖਰਾ ਗਠਜੋੜ ਬਣਾ ਕੇ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਸਾਥ ਦੇਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਉਹ (ਕੈਪਟਨ) ਕਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਚੋਣ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੇ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋ ਵੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕਹਿਣਗੇ, ਉਹ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਪਛੜੀਆਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਛੜਨਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਲੱਖ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਾਂ ਨਵੀਂ ਬਣ ਰਹੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੀ ਅੰਕੜਾ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਸੀ। ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਛਾਂਟ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਵਲੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੀ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣ ਤਿਆਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦਲਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਲਏ ਗਏ। ਇਸ ਬੈਠਕ 'ਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧੜੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਢਿੱਲਮੱਠ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ 9 ਮਈ 2011 ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੋਣਾਂ ਫਰਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਫ਼ਤਾਰ ਢਿੱਲੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਵਲੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੀ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

Bombay Wedding Events, Inc.
1075 Rankin Dr, Troy, MI 48083
Professional HD Video & Digital Photography Services
Blu Ray DVD
Dj & Dhol Services
Led Lights (Rental Free with Full service)
Custom Crystal Stage & Decorations
Chair/Table Covers
4500 ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
Call Toll Free:ANIL (800) 499 4617, 586-604-6881 (Cell)
Email: info@bombayweddingevents.com, www.bombayweddingevents.com
ਸਿਰਵਾਰਨਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ

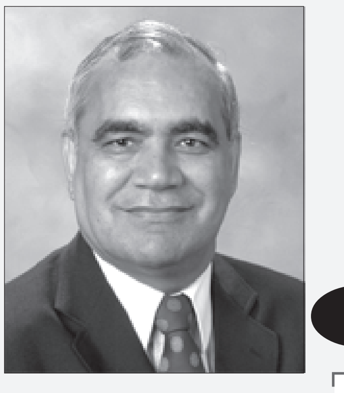

* 6-Apt Building in Arlington Heights for $429,000+.
BUY HOME NOW !!!
INTEREST RATES at 4.5%
Home Prices 25% below High!
Don't miss an Opportunity in Your Life time
Call:Madan Khatri
1-847-530-1550
www.PropertyZoo.com
***Motel available in Central Iowa 34 Rooms & 3-BR apt. Positive Cash flow, For $399K.
Houses, Townhomes, Apts & Businesses/Land
Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

Asian International Foods
Indian Grocery Store
ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ 'ਤੇ
- ਗਰੌਸਰੀ
- ਸਬਜ਼ੀਆਂ
- ਮਿਠਾਈਆਂ

1950 West Columbia Ave.,, Battle Creek (MI)
Ph#269-288-0574, 269-420-8135

ATM's & Credit Card Terminals at Lowest Prices! No Hidden Fees.
Merchant Accounts-Grocery, Motels, Limos/Taxis, Gas stations.
Credit card terminals -Verifone, Hypercom...
Transfer existing CC processing to us for lower rates.
99% approved same day. We specialize in high risk businesses.
ATMs – TRANAX/TRITON/WRG, starting at $69/mo.*
(Perfect for retail stores, hotels, gas stations, etc.)
Need Money? We provide cash advance against credit card processing with NO collateral or personal guaran- tee.
Online Data Corp. is a registered ISO/MSP of Wells Fargo Bank N.A.
*Credit restrictions apply.
Call SAGAR HANDA at: 773-416-8526
or 773-935-VISA, SagarATM@yahoo.com
www.GoldCoastATM.com
FREE CREDIT CARD TERMINAL!

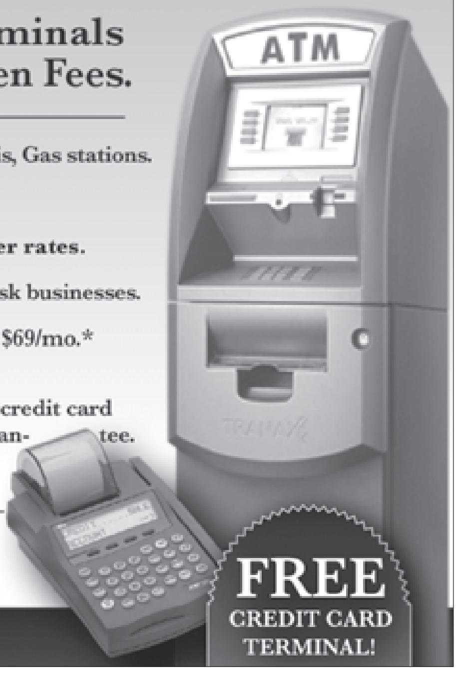

ਐਚ-1 ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਫੀਸ 'ਚ ਵਾਧੇ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ਵਿਚਾਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਐਚ-1 ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਫੀਸਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਪਾਰ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਸਕਿਓਰਟੀ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਵੀ ਮੱਠੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਦੁਵੱਲਾ ਆਰਥਿਕ ਸੰਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ (ਵਿੱਤ) ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਉਪ-ਮੰਤਰੀ ਲਾਇਲ ਬਰੇਨਿਆਰਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਆਰਥਿਕ ਸੰਵਾਦ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਸ਼ਿੰਗਟਨ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਭ ਫਿਕਰਮੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਚ-1 ਬੀ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਨਾਲੋਂ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੀਜ਼ਾ ਫੀਸ ਬਾਰੇ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਰੋਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁੱਜਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਈ।ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੀ ਹੈ। ਸੋ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰੇਗਾ।

ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਪਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਵੱਲੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰਥਾ ਭੁੰਨਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੜਿੱਕੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਾਇਲ ਬਰੇਨਿਅਰਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰਥਾ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੜਿੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ-20 ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਕਈ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ, ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸਬੰਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਗਲੀ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰ-ਫਿਲਮਕਾਰ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੁਣ ਬਰੈਂਪਟਨ 'ਚ ਗਲੀ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਰੈਂਪਟਨ ਦੀ ਮੇਅਰ ਸੂਸ਼ਨ ਫੈਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਗਲੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਕਰੇਸੈਂਟ' ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਅਕਾਦਮੀ (ਆਈਫਾ) ਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ (ਟੀ.ਆਈ.ਐਫ. ਐਫ.) ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਸ਼ੋਅਮੈਨ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਸ ਫਿਲਮਕਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ।

Matrimonials

ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ

Looking for a widow/ divorcee independent professional lady in 60s to share walk & talk, views & cruises with retired US citizen physician, 78, wife died five years ago. No responsibilities. Call:315-383-2008

Indian Attorney in 60s, Height 5'-6", slim body, is looking for a sincere, educated, God fearing, companion, caste no bar,serious inquiries only. email: Ph - 323-573-9315, Email: singhb1@yahoo.com

---

ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ 25 ਸਾਲਾ, 5'-11" ਗੁਰਸਿੱਖ ਢਿੱਲੋਂ ਜੱਟ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 847-454-4062

US/Canadian citizen girl sought for Canadian citizen Kamboj Sikh cleanshave boy 27, 5' 7", Chem. engg., working with SNC Lavalin. No bars. Pl. contact: e-mail at: ravhanda@hotmail.com

Desi Entertainment Indiana

ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਹਰ ਮੌਕੇ ਲਈ ਡੀ ਜੇ

Full DJ service for all occasions

Have a blast with Professional sound, lighting, & dholis. Serving IN, MI, IL, OH.
Booking Available:

Call: DJ K-MP, Ph: 574-850-2941

email: mankamal_22@yahoo.com

Gas Station For Sale

Shell Gas Station on a busy road in Salem, Oregon for sale. Low rent, long lease.

Sale gas 105,000 Gals
with 20¢ per Galen average margin.
Grocery sale year round,
sale $50 to 55K per month.
Asking price $300,000.
Property also available. Owner can carry some money on land contract.

Call: 503-881-6395
or Evenings 503-463-7363

Khalsa USA Inc.

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ
48 ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ ਪੱਕੇ ਰੂਟ

ਲੋਡ ਚੱਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ
ਕਾਗਜ਼ ਪੂਰੇ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਰਤ ਭੁਗਤਾਨ

Dry and Reefer loads

ਕਾਲ ਕਰੋ:765-610-9795

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

• FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
• FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area.

For more info. call:

Sukhpreet Kaur Indiana

Ph:317-884-3557

spkaurus@yahoo.co.in
www.shopherbalife.com/skaur

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

Punjabi Dhaba

North Shore Banquet

Fine Indian Cuisine
Restaurant& Banquet Hall
2525 W. Devon Ave., Chicago IL 60659

Lunch & Dinner Buffet

ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੁਕ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਵ ਜਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

773-262-2080, 773-764-9392

ਅਸੀਂ ਨਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਤੁਹਾਡੇ ਟੇਬਲ ਤੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਨੇ ਅਰਬਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੋਕ ਲਭਾਊ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਨੇ ਅਰਬਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਕੀਮ ਪੂਰੇ 11 ਅਰਬ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦਬ ਗਈ ਹੈ। ਪਨਸਪ ਦੇ 31 ਜਨਵਰੀ 2011 ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ 627.48 ਕਰੋੜ, ਮਾਰਕਫੈਡ ਦੇ 190.63 ਕਰੋੜ, ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਦੇ 116.97 ਕਰੋੜ, ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਦੇ 105.11 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪਨਸਪ ਨੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਲਈ 370 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡ ਹੀ ਡਾਇਵਰਟ ਕਰਕੇ ਵਰਤ ਲਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਤਾਂ ਖੱਟਣਾ ਚਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਦੀ ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ ਪਨਸਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੋਈ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੀ ਕਰਜ਼ੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਪਨਸਪ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ 'ਬਿਗਾਨੇ' ਸਹਾਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਗਸਤ 2007 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ 2011 ਤੱਕ ਪਨਸਪ ਵਲੋਂ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ 'ਤੇ 1127.37 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਬਕਾਇਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ 101.25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਨਸਪ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਕਾਏ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 31 ਮਾਰਚ 2010 ਨੂੰ 208 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਸ ਸਕੀਮ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ 25 ਮਾਰਚ 2011 ਨੂੰ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਲਈ 211.54 ਰੁਪਏ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਪਨਸਪ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈਜ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਡੀ.ਐਸ.ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ 11 ਮਈ 2011 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪੋਲ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ 31 ਮਾਰਚ 2011 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ 1127.37 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਕਾਇਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 660.07 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਲੇ ਪਨਸਪ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹਨ। ਪਨਸਪ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ 'ਤੇ 290 ਕਰੋੜ ਦੀ ਕੈਸ਼ ਕਰੈਡਿਟ ਲਿਮਟ ਯੂਕੋ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਬਣਵਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਐਮ.ਡੀ. ਨੇ ਸਾਫ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ 370.07 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਡਾਇਵਰਟ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮੁੱਖ ਕੈਸ਼ ਕਰੈਡਿਟ ਲਿਮਟ 'ਚੋਂ ਵਰਤ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਰਾਸ਼ੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਲ ਦਾ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ 'ਤੇ ਆਡਿਟ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਨਸਪ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਿਆਜ ਝੱਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਨਸਪ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਕਾਫੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਮੋੜ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ 'ਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਏ.ਜੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਆਡਿਟ ਮੀਮੋ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ 31 ਜਨਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਮਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ।

ਮਿਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਨਸਪ ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ 4 ਫਰਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 192.15 'ਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 31 ਦਸੰਬਰ 2010 ਤੱਕ ਪਨਸਪ ਦੇ 638 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਬਕਾਇਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਭੇਜੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ 'ਚ ਵਰਤਣ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਫਿਕਰ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਸ਼ੀ ਫੌਰੀ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਨਸਪ ਭਾਰੀ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 15 ਅਗਸਤ 2007 ਨੂੰ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ 13.57 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਕੀਮ ਲਈ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 15 ਲੱਖ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਵੀ ਕਰਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਕਾਫੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਅਯੋਗ ਵੀ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਕੀਮ 'ਤੇ ਧੇਲਾ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਜਪਾ 23 ਸੀਟਾਂ ' ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਰਾਜੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਨਾਗ ਵੱਲੋਂ ਡੱਸਣ ਤੋਂ ਭਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੁਰ ਕੁਝ ਮੱਠੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 23 ਸੀਟਾਂ ' ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਸੀਟਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ 23 ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ ਤੇ ਵਾਧੂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਛੇਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣ ਦੇ ਰੌਂਅ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਲਈ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ: ਬਾਠ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪਰਵਾਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੈਪਟਨ ਬਾਠ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਉੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਅਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀਆਂ, ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਤੇ ਤਲਾਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੈਪਟਨ ਬਾਠ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ 141 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 115 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ 26 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਜਲਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 12 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੈਪਟਨ ਬਾਠ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆ ਸਕਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਐਕਟ 'ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ' ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਾਹੁਲ ਤਿਵਾੜੀ, ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਈਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ/ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਵਿਚੋਂ ਐਕਸ ਕੇਡਰ, ਸਕੱਤਰ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਐਗਜ਼ੈਕੇਟਿਵ ਅਫ਼ਸਰ ਹੋਣਗੇ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਧਾਰਤ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਪਣੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਵੀ ਉਤਰਨਗੇ ਵੱਡੇ ਜਹਾਜ਼

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ(ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਜਲਦ ਹੀ ਬੋਇੰਗ-747 ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉੱਤਰਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲੇਗੀ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮਿਡ ਲੈਂਡ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਦੀ ਲੰਡਨ-ਅਲਮਾਟੀ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਸ਼ਾਹਰਜਾਹ, ਕੋਆਲਾਲੰਪੁਰ ਤੇ ਥਾਈ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਥੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

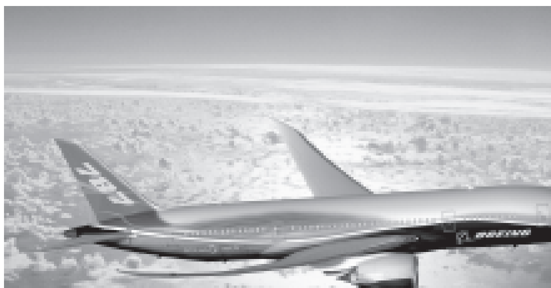

ਗੁਰੂ ਨਗਰੀ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਗਰੀ ਦੇ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਦਰਤੀ ਪੱਖਾਂ ਕਾਰਨ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਾਧੇ ਹਾਸਲ ਹਨ। ਪੱਛਮੀ ਰਸਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਲੰਡਨ, ਯੂਰਪ ਤੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜਣ ਲਈ 30 ਤੋਂ 40 ਮਿੰਟ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਉਣ-ਜਾਣ 'ਚ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦੀ ਤੇਲ ਦੀ ਬਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲੋਂ ਆਰ.ਐਨ.ਐਫ.ਸੀ. ਖਰਚੇ ਵੀ ਘੱਟ ਹਨ ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਥਾਂ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਾਰਨ 'ਚ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤਰਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਬੋਇੰਗ-747 ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਾਰਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਨਵੇਅ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਰਨਵੇਅ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 3658 ਮੀਟਰ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਬੋਇੰਗ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਾਰ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਬੋਇੰਗ ਵੀ ਉਤਰਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ 14 ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੈ। ਧੁੰਦ 'ਚ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਾਰਣ ਲਈ ਇਥੇ ਕੈਟ-11 ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ 'ਚ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਧੁੰਦ ਸਮੇਂ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਾਰਣ 'ਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕਾਰਨ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਲੁਫਤਥਾਨਸਾ ਏਅਰਲਾਈਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮਿਡ ਲੈਂਡ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਉਡਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਡਾਣ ਲੰਡਨ ਦੇ ਹੀਥਰੋ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਅਲਮਾਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜੇਗੀ। ਇਹ ਉਡਾਣ ਆਰੰਭ 'ਚ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਤੇ ਐਤਵਾਰ ਚੱਲੇਗੀ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਉਡਾਣ ਦੀ ਅਰੰਭਤਾ 13 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਨਵੀਂ ਉਡਾਣ ਦੇ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਲੰਡਨ ਵਿਚਾਲੇ ਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਜੁੜ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਲਮਾਟੀ ਵਿਖੇ ਵੱਡੇ ਤੇਲ ਕੇਂਦਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਉਡਾਣ ਲਈ ਬਿਜਨੈਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਉਡਾਣ ਲਈ 225 ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਵਾਲੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ 'ਚ 186 ਸੀਟਾਂ ਆਮ ਯਾਤਰੂਆਂ ਲਈ ਤੇ 36 ਸੀਟਾਂ ਬਿਜਨੈਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਲਈ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲੇ ਵਤੀਰੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਘਾਟੇ 'ਚ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸੰਸਦ ਦੇ ਅਗਲੇ ਇਜਲਾਸ 'ਚ ਉਠਾਉਣਗੇ।

ਓਬਾਮਾ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਫੌਜਾਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਤਿਆਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ 2012 ਤਕ ਆਪਣੇ 33000 ਫੌਜੀ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਚੰਗੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵ੍ਹਾਈਟ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਸੰਬੋਧਨ 'ਚ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 10000 ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜਥਾ ਇਸੇ ਸਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਪੁੱਜ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦਕਿ ਸਤੰਬਰ 2012 ਤਕ ਹੋਰ 23000 ਫੌਜੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫੌਜ ਵਾਪਸੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਲਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਤੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ 9/11 ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਤਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਹੈ। ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੀ ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਕਰਮੀਆਂ ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਓਸਾਮਾ-ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਆਗੂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਇਸ ਜੰਗ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਲਈ ਇਹ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਗੇ। ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਇਹ ਅਮਲ 2014 ਤਕ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਜਨਤਾ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਸਹਾਇਕ ਦਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦਸੰਬਰ 2009 ਵਿਚ 30000 ਫੌਜੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਭੇਜੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 30000 ਹੋਰ ਫੌਜੀ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਂਜ 68000 ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਰਲ ਹਾਰਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਘਾਤਕ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਆਗੂ ਬਚ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਥੇ ਉਹ ਨਵੇਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਛੁਪਣਗਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਛੁਪਣਗਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਹਿੰਸਕ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਚਨ ਪੁਗਾਵੇ।

ਉਧਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ 'ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਸੰਕੇਤਕ ਕਦਮ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤਾਰਿਕ ਗਜ਼ਨੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਸੰਕੇਤਕ ਕਦਮ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਗਜ਼ਨੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜੰਗ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਤਸੱਲੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਫਗਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ ਨੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੱਲ ਵੀ ਇਕ ਕਦਮ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪਾਕ: ਓਬਾਮਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਆਈ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਨਾਬ ਓਬਾਮਾ ਇਥੇ 'ਵਾਈਸ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ' ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਕੁੜਤਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਮਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਮੁਖੀ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮਗਰੋਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਤਣਾਅ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਦਿਨ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ।

ਜਨਾਬ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਸਗੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਉਸ ਦੇ ਅਹਿਮ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਹਨ। ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਉਸ ਦੀ ਹੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਨਾਬ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਤੇ ਹੋਰ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਨਤ ਵਾਂਗ ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਨਾਬ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਵੀ ਵਿਗੜਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹਰਕਤ ਉਲ-ਮੁਜਾਹੀਦੀਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲਾਦਿਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸੀ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਇਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਓਸਾਮਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਕੇ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਟੈਪ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਲੋਕ ਪਾਲ ਬਿੱਲ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਖੇਡ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਸਿਥਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸੱਤਾ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਧਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ 'ਆਪੇ ਬਣੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ' ਅੱਗੇ ਨਿਤਾਣੇ ਜਾਪਣ ਅਤੇ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਲਿਫਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਨ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਗਰੁਪਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ 'ਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਪੰਡ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਤਾਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਦਬਾਅ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗੀ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733
Yuba City Ph:530-383-2785

4585 Pell Dr. Secramento CA, 95838

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੰਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗ਼ਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ | ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ | ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ | ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ | ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖ਼ੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)
MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS
25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
Contact : Dr. Shweat Oberoi E-mail : shweat077@yahoo.com
Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 2 ਜੁਲਾਈ 2011

ਚਿਦੰਬਰਮ ਅਤੇ ਚੁਰਾਸੀ ਦੀ ਚੀਸ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਕਤਲੇ-ਏ-ਆਮ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅੰਤਿਮ ਵਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਹਿਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਫ਼ਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਕੁ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਦੋਂ ਗੱਲ ਘੁਮਾ-ਫਿਰਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਐਤਕੀਂ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਉਹੀ ਗੱਲ ਰਤਾ ਕੁ ਸਿੱਧੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕਦੋਂ, ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਦਾ ਨਿਖੇੜਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਇਹ ਰਿੜਕਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਗਾਂਹ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਜਬ੍ਹੇ ਨਾਲ ਅੰਬਰੀਂ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰ ਸਕੇ।

ਜਿਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਖਾਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਸਮਾਗਮ, ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਦਾ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹੋਂਦ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਮਜਬੂਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ 'ਮਜਬੂਰੀ' (ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ) ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਮਜਬੂਰੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲੀਡਰ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਸਿਆਸੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਰਦ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੰਨਾ ਹੀ ਪੀੜ-ਪੀੜ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਇੰਨਾ ਹੀ ਤੜਫਾਇਆ ਹੈ; ਤਾਂ ਇਹ ਪੀੜ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਹੋਣੀ ਸੀ; ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣੀ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਸਟਮ, ਸਣੇ ਜੁਡੀਸ਼ਰੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਆਵਾਮ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਆਸ ਬੱਝਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ, ਆਵਾਮ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ-ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰੜ ਕੇ ਲੰਘਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਕਹਿਰ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫ਼ੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਹਿਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖੀ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪੂੰ ਬਣੇ ਖੈਰ-ਖਵਾਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਤਾਈ ਸਾਲ ਪਿਛਾਂਹ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸਰਗਰਮੀ ਕਦੋਂ, ਕਿੱਥੇ, ਕਿੱਦਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਕਹਿਰ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਹ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਉਹ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੀੜ-ਪੀੜ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ-ਦੋ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਆਰੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਅੱਜ ਵੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੇ ਉਸੇ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਅਖੌਤੀ ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਦਰਦ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਕਿਵੇਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਿੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 1984 ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੰਢਾਉਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਵੀ ਉਸੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਜੋ ਮਹਿਜ਼ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਲਈ ਲੀਡਰ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਚੁਰਾਸੀ ਦੀ ਚੀਸ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਚੀਸ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਹਮੇਸ਼ਾ-ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਚੀਸ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੋਰੀ ਨਹੀਂ। ਉਂਜ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਖਾਜਾ ਬਣਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਨੂੰ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰੱਖਦਿਆਂ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਦਰਵਾਜਾ ਖੜਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਆਵਾਮ ਨੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਮੱਚਣ ਵਾਲਾ ਦੌਰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੌਰ ਦਾ ਸੇਕ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵੀ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਸਦਾ ਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਚੁਰਾਸੀ ਬਾਰੇ ਸਿਆਸਤ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮਾਂ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ! ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਉਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਸਦਾ ਅਰਦਾਸ ਹੈ!

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਲੋਕ-ਪਾਲ, ਨਾ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ!

ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਵੋਟਰ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ! ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਲਾਰਿਆਂ ਤੋਂ।
ਲੋਟੂ ਚੋਰ ਜਦ ਗੱਦੀਆਂ ਮੱਲ ਲੈਂਦੇ ਸਰਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਵਕਤ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਤੋਂ।
ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਕਹਿ ਫੂਕਦੇ ਫੇਰ ਪੁਤਲੇ ਹੋ ਕੇ ਦੁਖੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਤੋਂ।
ਖੋਹ ਲਈ ਸੀ ਦਰੋਪਦੀ ਕੌਰਵਾਂ ਨੇ ਜਿੱਦਾਂ ਜੂਏ ਵਿਚ ਪਾਂਡਵਾਂ ਹਾਰਿਆਂ ਤੋਂ।
ਆਉਣੀ ਹੋਸ਼ ਟਿਕਾਣੇ ਨਾ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ, ਬਿਨਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਕਰਾਰਿਆਂ ਤੋਂ।
ਆਵਾ ਊਤਿਆ ਸੂਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਲੱਗਾ, ਲੋਕ-ਪਾਲ ਜਾਂ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰਿਆਂ ਤੋਂ!

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਖ਼ਾਸਾ

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮਿਆਰ ਲਗਾਤਾਰ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਹਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਬਿਨਾਂ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ 17 ਮਿੰਟਾਂ ਦੌਰਾਨ 11 ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਬਤ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ 'ਭਰਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ' ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ' ਬਾਬਤ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੂਬੇ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਆਣ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫਿਰ ਕੀ ਮਾਅਨੇ ਬਣਦੇ ਹਨ?

ਸਵਾਲ ਸੰਵਾਦ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ
ਫੋਨ :+91-97811-21873

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ਰਾਬੇ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਜੀਦਗੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਭਾਵੇਂ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਉੱਤੇ ਵੀ ਤਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾ ਇਜਲਾਸ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੰਗਾਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਇਜਲਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਨੁਕਾਤੀ ਮਕਸਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਮ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 180 (2) ਤਹਿਤ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਭਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਿਭਾਅ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੋਈ ਹੰਗਾਮੀ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਸਪੀਕਰ ਜਾਂ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਇਜਲਾਸ ਬਲਾਉਣਾ ਕਈ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਕਾਰਨ ਪੈਂਦਾ ਵਿਘਨ ਹੁਣ ਰੁਝਾਨ ਵਜੋਂ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਰੁਤਬੇ ਮੂਜਬ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਬਤ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਤਾਂ ਸਰਵ-ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮਿਆਰ ਲਗਾਤਾਰ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਹਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਬਿਨਾਂ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ 17 ਮਿੰਟਾਂ ਦੌਰਾਨ 11 ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਬਤ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ 'ਭਰਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ' ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ' ਬਾਬਤ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੂਬੇ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਆਣ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫਿਰ ਕੀ ਮਾਅਨੇ ਬਣਦੇ ਹਨ?

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਤੀ ਬਦਇੰਤਜ਼ਾਮੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਉਸੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਉੱਤੇ ਟੇਕ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਬਦਨੀਅਤੀ ਉੱਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਕੱਚੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਰੌਲੇ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਜਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ, ਪਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਹੋਣੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਉੱਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਪੈਂਤੜਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਇਸੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਹੀ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾ ਇਜਲਾਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਜਲਾਸ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾ ਇਜਲਾਸ ਨਾਲ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਅਗਲਾ ਇਜਲਾਸ ਪਛੇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਗਲਾ ਇਜਲਾਸ ਜੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਹੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਵੇਗੀ। ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖੋਂ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਪੱਖੋਂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਭੁਗਤੇਗਾ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਾਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬਹਿਸ ਫੌਰੀ ਘਟਨਾ ਉੱਤੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਬਹੁਮਤ ਜੋੜਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖ਼ਤ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਪੱਖੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਪੱਖੀ ਪਰਮਾਣੂ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਹੁਮਤ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਮਸ਼ਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਖਾਸੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਦੀ ਪਰ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮੁਤਾਬਕ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵੇਲੇ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਬੁਰਛਾਗਰਦੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ ਹੋਏ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਤਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖ਼ੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਸਨ। ਜਿੱਥੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਦੇ ਪੰਚਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸਾਲ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਚੋਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰਪੰਚ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਹਥਕੰਡਿਆਂ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬਿਨਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੈਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਹੱਕ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ? ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਪਾਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਜ਼ਰੂਰ ਵੱਜਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖ਼ਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਕਰ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਹੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ, ਬਦਲੀਆਂ ਤੋਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੱਥ ਹਨ ਸੋ ਗਵਾਹੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?

ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾ ਇਜਲਾਸ ਨੂੰ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਲਈ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ 'ਸੰਦ' ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਮਾਤਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਮਾਤਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਇਨਸਾਫ਼, ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀ ਮਾਅਨੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵੀ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਵੇ

ਐਡਵੋਕੇਟ ਬੀਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਉੱਚ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਭਾਵ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਾਹਵਾ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਐਵੇਂ ਖਾਹਮਖਾਹ ਅੜਿੱਕਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਜੱਜ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕੀ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ? ਪਰ ਇਥੇ ਤਾਂ ਮਾਜਰਾ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਦਾਲ 'ਚ ਕਾਲਾ ਹੋਣ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀ ਦਾਲ ਹੀ ਕਾਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹ ਵੀ; ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਜੱਜ ਵੀ ਆਮ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਹੀ ਹਨ। ਜੱਜਾਂ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਏ ਦਿਨ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਖੁਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਕ ਕੇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਜੱਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਦਬੂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੂਸ਼ਨ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ 16 ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਜੱਜਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਨ। ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦਿਨਕਰ ਅਤੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਸੁਮਿੱਤਰਾ ਸੈਨ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਲੈ ਕੇ ਦੱਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਕੇਸ ਕਈ ਵਾਰ ਚੱਲੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜੱਜ ਨਿਰਮਲ ਯਾਦਵ ਉੱਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਲੱਖ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਘਪਲੇ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਅਤੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1979 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ (ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ) ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਖਿਲਾਫ਼ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 1993 ਵਿਚ ਇਸੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦੇ ਜਵਾਈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ ਦਾ ਕੇਸ ਚੱਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਖ਼ੁਦ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਨ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 1995 ਵਿਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਨੂੰ 75 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੂਚੀ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਹੈ।

> ***ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਾਠਕ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਕਲਿੰਟਨ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾ ਸਕਿਆ। ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਮਨੁੱਖ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਜਕੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।'***

ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿਚੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਹੜਤਾਲਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਅਨੁਸਾਰ 16 ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਉਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵਕਾਲਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਲੋਕ ਵਕਾਲਤ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਆਥਣ ਨੂੰ ਬੋਰਾ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਹੂੰਝਦੇ ਹਨ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪੰਜ-ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਛੋਕਰੇ ਵਕੀਲ, ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਜੱਜ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਨਾਮਵਰ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲਾਂ ਜਿੰਨੀ ਫੀਸ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ (ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ) ਵੀ. ਐਨ. ਖਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਖਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜੱਜਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਅਕਸਰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਜੱਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹਨ; ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਿਰਫ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਹਨ। 'ਅੰਦਾਜ਼ ਅਪਨਾ ਆਇਨੇ ਮੇਂ ਦੇਖਤੇ ਹੈਂ ਵੋਹ, ਅਰ ਯਿਹ ਭੀ ਦੇਖਤੇ ਹੈਂ ਕੋਈ ਦੇਖਤਾ ਨਾ ਹੋ।' ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਖਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਤਲਬੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਤੋਂ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸਤੀਫੇ ਲਏ ਸਨ।

ਦਰਅਸਲ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਢਾਂਚੇ ਵਾਂਗ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵੀ ਕਈ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅੰਗ ਹੈ ਸਾਬਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉੱਚ-ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜੱਜ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਹ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਟਾਉਣਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਉੱਤੇ ਚੱਲੇ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ ਦਾ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਉੱਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਸਦ 'ਚ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ ਦਾ ਕੇਸ ਚੱਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਜ ਹੀ ਜਦੋਂ ਰਵੀ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਭਰਤੀ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਛਾਪਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਇੰਜ ਨਾ ਕਰੋ' (ਨੋ ਮਾਈ ਲੌਰਡ)। ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੋਂ ਭਲਾ ਕਿਉਂ ਡਰਦੀ ਹੈ? ਸੋ ਡਰੈ ਜਿ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦਾ ਧਰਮੀ ਵਿਗਸੇਤ ॥ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਤੱਕ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਹੁਕਮ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਬਲਕਿ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੁਝ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਸੈਕਸ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਪੀਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। 'ਟਰਾਂਸਪੇਰੈਂਸੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਨਾਮੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ, ਗਲੋਬਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ (2007) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 77 ਫ਼ੀਸਦੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈ। ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਵਰਗਾ ਮੰਤਰੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਲੋਕਪਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਾਮਨ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਾਠਕ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਕਲਿੰਟਨ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾ ਸਕਿਆ। ਅਮਰੀਕੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਮਨੁੱਖ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਜਕੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।' ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰਹਿਤ ਸੱਤਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਬਾਰੇ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸਵਾਲ

ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਬਿਦਵਈ

ਲੋਕਪਾਲ ਬਿੱਲ ਲਈ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਖਰੜਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਖੇਡ ਹਾਰ-ਜਿੱਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਧਿਰਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਜੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਸਰਬ-ਪਾਰਟੀ ਕਮੇਟੀ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਅੜਿੱਕਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਕਦਮ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਪਣ ਲਈ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚਕਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਠੋਸ ਫਰਕ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਮਤਭੇਦ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਖੇਤਰ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਰੜੇ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਬਿਹਤਰ ਲੋਕਪਾਲ ਬਿੱਲ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਢਲੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਨਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪੈਣ ਉਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਨਾ ਖੇਡੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇਵੇ; ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹੈ।

ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਟੀਮ ਲੋਕਪਾਲ ਬਿੱਲ ਦੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰੜਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨ? ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮੁੱਖ ਮਤਭੇਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਪਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ, ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ, ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ, ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿੰਗ ਨੂੰ ਲੋਕਪਾਲ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸੰਸਦ ਅੰਦਰਲੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਸਬੰਧੀ ਹਨ।

ਕੁਝ ਮਸਲੇ ਸੁਲਝਾ ਲਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਪਾਲ ਟੀਮ ਦਾ ਆਕਾਰ (11 ਮੈਂਬਰ) ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲੋਕਪਾਲ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿੰਗ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਪਾਲ ਸੰਸਥਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਗਾਊਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕੇਗੀ।

> ***ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਆਪਣੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਨਾਲ ਰਾਮਦੇਵ ਨੇ ਪੂਰੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣਾ ਮਰਨ ਵਰਤ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਖੋਈ ਹੋਈ। ਉਂਝ, ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ੋਭਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੇ 16 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਮੁੜ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।***

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਲੋਕਪਾਲ ਸੰਸਥਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਪਰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਾਂਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 2002 ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਕੌਮੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, 'ਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਬਦਲ ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਹੋਣ...ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ।'

ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਵਜ਼ਨ ਹੈ। ਲੋਕਪਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਮਹਿਜ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ? ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਬੋਫੋਰਜ਼ ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇ; ਨਾ ਹੀ ਪੀ. ਵੀ. ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਰਾਓ ਨੂੰ ਝਾਰਖੰਡ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗੱਦੀਉਂ ਲਾਹਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੋਲ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ, ਐਸ. ਬੈਂਡ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ, 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਮਾਮ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਝੂਠੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ੈਸਲੇ ਜੋ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹੋਣ, ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਆਪਹੁਦਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਕੌਮੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਤਰਕ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਪਾਲ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਪਾਲ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅੰਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਲਚਕ ਦਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਪਾਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਈ ਨਿਰੀਖਕ ਸੱਤਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਪਾਲ ਲਈ ਵੱਡੇ ਬਜਟ (ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਇਕ ਚੌਥਾਈ ਹਿੱਸਾ) ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਆਪਣੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਨਾਲ ਰਾਮਦੇਵ ਨੇ ਪੂਰੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣਾ ਮਰਨ ਵਰਤ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਖੋਈ ਹੋਈ। ਉਂਝ, ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਸ਼ੋਭਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੇ 16 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਮੁੜ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਰਤ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਬਲੈਕਮੇਲਿੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਸਮਝਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਮਝਦਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਹੈ। 'ਸਵੈ-ਨਿਯੁਕਤ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਮੂਹ' ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ-ਘਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅਸਲ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਤਰਜੀਹੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਨਵੇਂ ਗ਼ੈਰ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਲੋਕਪਾਲ ਬਿੱਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਜਾਏਗੀ।

ਹੱਟ ਕਬੱਡੀ! ਸਫਾ-ਚੱਟ ਕਬੱਡੀ!!

ਲਿਖਤੁਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ
ਫੋਨ:408-903-9952

ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਗੁੱਥ-ਮ-ਗੁੱਥਾ ਹੋ ਰਹੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਲਾਲ ਭਰੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਖੇਡੀ ਹੋਈ ਕਬੱਡੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੱਟ 'ਤੇ ਥਾਪੀ ਮਾਰ ਕੇ 'ਦਮ ਪਾਉਣ' ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਉਦੋਂ ਦੀ ਅਤੇ ਅਜੋਕੀ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਰੰਗ-ਢੰਗ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖੇਡ ਦੀ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਹੁਣ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ-ਮੋਹਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਕਿਉਂ ਵਿਗੜ ਗਿਆ? ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਝੰਡੇ ਗੱਡ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜ਼ਰਾ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਕੀ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ?

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਡੀ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਆਪਣੇ ਜੂੜਿਆਂ 'ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਰੁਮਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖੇਡਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਮਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਮੁੰਡਾ ਮੋਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਦਮ ਪਾਉਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਵਾਰ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ੇ ਕੱਸਣੇ, "ਆ ਗਿਆ 'ਭੋਡਾ', ਚੱਕ ਲਓ, ਸੁੱਕਾ ਨਾ ਜਾਵੇ 'ਭੋਡਾ'!" ਸਾਰੇ ਜੂੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਮੋਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅੱਲ ਹੀ 'ਭੋਡਾ' ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਇਕੱਲੀ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਉਦੋਂ ਆਮ ਹੀ ਖਿਡਾਰੀ ਮੁੰਡੇ ਆਪਣੇ ਜੂੜਿਆਂ 'ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਦੁੱਧ ਜਿਹੇ ਚੌ-ਕੋਣੇ ਰੁਮਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖੇਡਣਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ 'ਮਾਂ-ਖੇਡ' ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖ ਲਓ! ਸਭ ਪਾਸੇ ਹੀ ਕਬੱਡੀ 'ਭੋਡੀ' ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਟੀਮ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਇਕ-ਅੱਧ ਕੇਸਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੀ 'ਸਫਾ-ਚੱਟ' ਕਬੱਡੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਜੇ ਉਦੋਂ ਕੇਸ-ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦਿਆਂ ਧੌਲ-ਧੱਫੇ-ਕੈਂਚੀਆਂ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਹੁਣ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਲਈ ਕੇਸ ਅੜਿੱਕਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਏ? ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਵਾਲੀ ਭੇਡ-ਚਾਲ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਬਾਰੇ ਹੀ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਹੋਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਛਪਦੀ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਉਠਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਅੰਕ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਰੰਗਦਾਰ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ ਉਥੇ ਖੇਡੇ ਗਏ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਲੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, 'ਜੀ.ਏ.ਡੀ.ਜੀ. ਖਾਲਸਾ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ, ਡਰਬੀ'। ਇਸ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨਾਮ-ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਰਹੇ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿੱਤਿਆ ਹੋਇਆ 'ਕੱਪ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵ ਹਨ। ਜੀ.ਏ.ਡੀ.ਜੀ. ਖਾਲਸਾ ਕਲੱਬ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹੋਣਹਾਰ 'ਜਾਫ਼ੀ' ਦੀ ਵੱਡੀ ਫੋਟੋ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਕੜੇ ਜੁੱਸੇ ਵਾਲੇ ਇਸ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਨਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਸਰਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਣਕ ਦੇ ਵੱਢ ਵਿਚ ਪੈਦਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਗ-ਡੰਡੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ। ਇਹ ਹੈ 'ਖਾਲਸਾ ਕਲੱਬ' ਦਾ ਮਾਣ-ਮੱਤਾ ਖਿਡਾਰੀ!!

ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ 'ਜੀ.ਏ.ਡੀ.ਜੀ.' ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਾਵ ਦੂਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ, ਤੀਸਰੇ ਜਾਂ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਬਾਰਕ ਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਦੇ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਮਹਾਨ ਫਲਸਫੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਸਤਿਕਾਰ ਜਾਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਨ ਨਾਂਵਾਂ ਥੱਲੇ ਬਣੀ ਕਲੱਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਣਗੇ, ਲੇਕਿਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ, ਇੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਨਾਮ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ (ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ) ਤਿੰਨ ਥਾਂ 'ਜੀ.ਏ.ਡੀ.ਜੀ.' ਹੀ ਲਿਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ 'ਅਨੋਖੀ ਸ਼ਰਧਾ' ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹਿਤ ਇੱਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਲਿਖਣੀ ਕੁਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰਮਤਿ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਬਾਬਤ ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ ਬਹਿਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੁਭਾਅ ਪੱਖੋਂ ਕੁਝ ਬੜਬੋਲਾ ਇਕ ਜਣਾ, ਦੂਸਰੇ ਨਿਮਰ-ਭਾਵੀ ਸਿੱਖ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਰੋਹਬ ਛਾਂਟਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ, "ਫਲਾਣਾ ਸਿਧਾਂਤ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾ 'ਜੀ.ਜੀ.ਐਸ.' ਵਿਚ ਕਿੱਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਐ?" ਗੁਰੂ ਦੇ ਭੈਅ-ਅਦਬ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਅੱਗਿਓਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਭਰਾ ਮੇਰਿਆ, ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਸਹਿਤ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ; ਜੋ ਜੁੱਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ 'ਜੀ.ਜੀ.ਐਸ.' ਹੀ ਆਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਐ; ਖਿਮਾ ਕਰਨਾ, ਮੈਂ ਐਸੇ 'ਸਿੱਖ' ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ।"

ਸਾਡੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕੈਸਾ ਕਰੁਣਾਮਈ ਵਿਅੰਗ ਹੈ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਖੇਡ ਕਲੱਬਾਂ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਹੇਠ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਈਆਂ ਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦਮ-ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ-ਤੇੜਿਓਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਫੱਟੇ ਲਿਖਵਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਡਿੱਕਿਆਂ ਲਈ ਚਾਅ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਿਰਾ ਪੁਰਾ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਬਾਹਰੀ ਰਹਿਤ-ਬਹਿਤ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਨੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਜਿਤਨੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਨਿਹਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜਾਂ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬਾਹਰੀ ਸਰੂਪ ਵੱਲ ਵੀ ਤਵੱਜੋ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਚੱਲ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪਸਾਰ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਲੋ ਖੈਰ! ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਉਣੀ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਕਤ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਕੇਸਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਉਂਦਿਆਂ, ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸਿਰੋਪਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਉਦੋਂ ਹਾਸੋ-ਹੀਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਉਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮੋਹਰ ਹਨ' ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਖਰ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ ਨਾਂਵਾਂ ਬਾਰੇ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹਾਕੀ ਖੇਡਦਿਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨਾ 'ਪੱਗੋ' ਬਣਿਆ, ਨਾ ਹੀ 'ਪੱਗੂ'। ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਜੀਤਾ' ਜਾਂ 'ਪਾਲੀ' ਨਹੀਂ ਕਹਾਇਆ। ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ 'ਬਿੱਛੂ' ਜਾਂ 'ਬਿਸ਼ਨਾ' ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਿਆ। ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤਿ ਰਹਿ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵੇਟ-ਲਿਫਟਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਓਲੰਪਿਕ ਤੱਕ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ (ਪਨਾਮ) ਜੈਲਾ ਜਾਂ ਜੈਲੀ ਕਹਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ 'ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ' ਵਜੋਂ ਹੀ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਪਿਲ ਦੇਵ, ਮੁਰਲੀਧਰਨ, ਅਜ਼ਹਰ-ਉਦ-ਦੀਨ ਜਾਂ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਵਰਗੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਨ ਦਿੱਤੇ।

ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਝੱਲ ਕੁੱਦਿਆ ਹੋਇਐ? ਖਜੂਰਾਂ ਜਿੱਡੇ-ਜਿੱਡੇ ਲੰਮੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਦ-ਕਾਠ, ਗਜ਼-ਗਜ਼ ਚੌੜੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਵਰਗੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਪਰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਦੇ ਗੀਗਿਆਂ ਵਰਗੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਹੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇਖੋ ਜ਼ਰਾ- ਜੀਤੀ, ਤੁੰਨਾ, ਸੁੱਖੀ, ਨਿੱਪਾ, ਫੀਰੀ, ਕੰਮਾ, ਪਾਲੀ, ਗੋਲੂ, ਸਾਬ੍ਹੀ, ਗੋਰਾ, ਲਾਲੀ, ਸੋਖਾ, ਮੱਤਾ, ਗੁੱਗੂ ਅਤੇ ਗੋਲਡੀ। ਪੇਂਡੂ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਪਾਠਕ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੇ ਬੇ-ਢੰਗੇ ਜਿਹੇ ਨਾਂ ਹਾਸੇ-ਮਖੌਲ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ-ਕੁ-ਨਾਂ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਛੇੜ ਪਾਉਣ ਲਈ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਸੋ-ਹੀਣੇ ਜਿਹੇ ਨਾਂ ਸਬੰਧਤ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਤਾਂ ਠੋਕ ਵਜਾ ਕੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਭੈੜੀਆਂ ਛੇੜਾਂ ਕਾਰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈਆਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਦਕੇ ਜਾਈਏ ਸਾਡੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੋ ਚੱਟਾਨਾਂ ਜਿਹੇ ਫੌਲਾਦੀ ਜਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਤੁੰਨੇ-ਮੁੰਨੇ-ਡੁੰਨੇ ਕਹਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ!!

ਮੇਰੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਕਤੱਈ ਇਹ ਅਰਥ ਨਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਬੱਡੀ ਜਾਂ ਇਹ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਭਾਵਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਤੜਪ ਤਾਂ ਬੱਸ ਇੰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦਾ ਰੱਖੋ। ਮਾਂ-ਖੇਡ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕੁੱਛ 'ਪਿਓ-ਗੁਰੂ' ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖੋ; ਜਿਹਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਸਦਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੋਖੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆ-ਲਤਾੜਿਆ ਜਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਪਲੀਤ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ?

ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ

ਨਿਊਯਾਰਕ (ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ): ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਜਨਾਬ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸਿੱਖ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 1979 ਤੋਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਨ, ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਖੜਕਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਬਰ 'ਡੇਅ ਐਂਡ ਨਾਈਟ ਨਿਊਜ਼ ਡਿੱਸ਼ ਨੈੱਟਵਰਕ ਚੈਨਲ 621' ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਬੁਲੇਟਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਸਮੇਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਸਨ। 1979 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਮੁਦਾਖ਼ਲਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰੀਬ ਸਨ। ਸੋਵੀਅਤ ਸ਼ਾਸਕ, ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਇਤਬਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਾਬੁਲ, ਕੰਧਾਰ, ਜਲਾਲਾਬਾਦ, ਹੇਰਾਤ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਰ-ਏ-ਸ਼ਰੀਫ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਬ ਬੋਲਬਾਲਾ ਰਿਹਾ। ਦਰਅਸਲ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ।

ਜੇ ਮਹਾਂਨਗਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਸੀ ਤਾਂ ਦੇਹਾਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਜਿਹੇ ਅਨਸਰ ਹੈਰਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਲਾਚਾਰ ਸਿੱਖ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹਿਜਰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। 1989 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਆਹਿਸਤਾ-ਆਹਿਸਤਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੁਮਾ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਖਦੇੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਜ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣੀ ਪੈ ਗਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਸੂਖ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਚਾਲੇ ਪਾ ਗਏ।

ਸੱਠਵਿਆਂ ਅਤੇ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਬੁਲ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਸਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰ ਲਾਈਨਜ਼ ਦੀਆਂ ਬਦਸਤੂਰ ਉਡਾਨਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਫ਼ਗਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕੇ ਮੇਵੇ ਬਰਾਮਦ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨਾ, ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ, ਚਾਹ ਅਤੇ ਕੱਪੜਾ ਬਰਾਮਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਲਾਇਨ ਕਾਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਕਾਬੁਲ ਦਰਮਿਆਨ ਹਵਾਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਠੱਪ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਿੱਖ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਨਾਹਗੀਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫੜੀ, ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯਤਨ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਦਬਾਓ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਵੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮੁਹਤਰਮਾ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਉਪਰ ਵੀ। ਇਸ ਦਬਾਓ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁਣ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸਦ ਜਾਪਿ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਟੋਡੀ ਮਹਲਾ 5॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸਦ ਜਾਪਿ॥
ਧਾਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੁਆਮੀ
ਵਸਦੀ ਕੀਨੀ ਆਪਿ॥ਰਹਾਉ॥
ਜਿਸ ਕੇ ਸੇ ਫਿਰ ਤਿਨ ਹੀ ਸਮਾਲੇ
ਬਿਨਸੇ ਸੰਗ ਸੰਤਾਪ॥
ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਜਨ ਅਪਨੇ
ਹਰਿ ਹੋਏ ਮਾਈ ਬਾਪ॥
ਜੀਅ ਜੰਤ ਹੋਏ ਮਿਹਰਵਾਨਾ
ਦਯਾ ਧਾਰੀ ਹਰਿ ਨਾਥ॥
ਨਾਨਕ ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਦੁਖ ਭੰਜਨ
ਜਾ ਕਾ ਬਡ ਪਰਤਾਪ॥

ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰ ਮਾਲਿਕ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ,

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸਦ ਜਾਪਿ॥
ਧਾਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੁਆਮੀ
ਵਸਦੀ ਕੀਨੀ ਆਪਿ॥ਰਹਾਉ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਦਾ ਹੀ ਜਪਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਉਸ ਮਾਲਿਕ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਦਿਲ ਦੀ ਨਗਰੀ ਜੋ ਖਾਲੀ ਪਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਦਕਾ ਵਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਸਕਦਾ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕੇ ਸੇ ਫਿਰ ਤਿਨ ਹੀ ਸਮਾਲੇ
ਬਿਨਸੇ ਸੰਗ ਸੰਤਾਪ॥
ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਜਨ ਅਪਨੇ
ਹਰਿ ਹੋਏ ਮਾਈ ਬਾਪ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਇਹ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਸਦਾ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੀਅ ਜੰਤ ਹੋਏ ਮਿਹਰਵਾਨਾ
ਦਯਾ ਧਾਰੀ ਹਰਿ ਨਾਥ॥
ਨਾਨਕ ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਦੁਖ ਭੰਜਨ
ਜਾ ਕਾ ਬਡ ਪਰਤਾਪ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਦਾ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਉਤੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭਨਾਂ ਤੇ ਦਯਾ ਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੇ ਭਾਈ! ਇਹ ਨਾਨਕ ਵੀ ਉਸ ਸੋਹਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਸੋ ਹੇ ਭਾਈ!! ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ।

ਆਓ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਓ! ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਤੱਜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ!!

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-686-3536

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਅਤੇ ਉਲਟ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਆਸ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਿਰਨ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਆਗੂ

ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਉਣ 'ਤੇ

ਨਿੱਘੀ ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ

12 ਅਗਸਤ 2011, ਸ਼ਾਮੀ 7 ਵਜੇ

Avalon Banquets
1905 East Higgins Rd
Elk Grove Village, IL 60007

ਮਿਡਵੈਸਟ ਵਸਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੇ ਬੇਲਾਗ ਤੇ ਬੇਦਾਗ ਆਗੂ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਓ ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਈਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਮੁੜ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਰੰਭੇ ਗਏ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚੀਏ।

ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ: ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ, ਦੀਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਡਾ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿਰਾਜ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਕੰਵਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ, ਸਰਪੰਚ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ।

ਇੰਡੀਆਨਾ: ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਤਾ, ਰਤਨਦੀਪ ਢਿੱਲੋਂ, ਅਮਰੀਕ ਬਸਰਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬਸਰਾ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੇਲੀਆ, ਬਿੱਲੂ ਗਿੱਲ, ਡਾ. ਕਿਰਨਜੀਤ ਗਿਰਨ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਪੇਲੀਆ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਫੋਰਟਵਿੰਨ, ਰਣਬੀਰ ਸੇਖੋਂ, ਪਾਲੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਜੀਤ ਕਾਲੇਕਾ, ਮਨੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ।

ਆਇਓਆ: ਪਰਮਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਚੌਹਾਨ, ਜਸਵੰਤ ਬੱਤਾ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ, ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਰਕਾਲਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ, ਬਾਬ ਸੰਧੂ, ਤਰਲੋਚਨ ਗਿੱਲ, ਰੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਿਨਹਾਸ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਕਾਬਲ ਭੁੱਲਰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਜੀਤ ਮੁੰਦਰ, ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਸੋਨੂ ਖਹਿਰਾ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ, ਬਲਬੀਰ ਬੈਦਵਾਨ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਟੋਨੀ ਸੰਘੇੜਾ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਦੋਲਾ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਰਛਪਾਲ ਬਾਜਵਾ, ਗੁਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਵੀ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ 219-670-4579, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ 815-557-4991, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ 312-318-4428, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ 630-862-0941, ਹੈਪੀ ਹੀਰ 630-205-6575, ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ 224-456-8096, ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ 847-606-3664, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ 269-420-8195, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ 269-615-2016, ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ 269-267-9621, ਕਰਨ ਗਿੱਲ 734-612-9984, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ 262-412-4054, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ 414-282-2363

ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਂਟਨ 'ਚ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ

ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਖੇ ਚੌਥਾ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ 12 ਜੂਨ ਤੋਂ 25 ਜੂਨ ਤੱਕ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਦੀ ਵਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿਥੇ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਹੀ 30 ਦੇ ਲਗਭਗ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਕੈਂਪ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਓ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸਜਾਈਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਇਨਾਮ ਵੀ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਕੌਮ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ-ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਭੇਟਾ ਰਹਿਤ ਆਪਣੇ ਸੂਝਵਾਨ ਅਧਿਆਪਕ ਭੇਜ ਕੇ ਕੈਂਪ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਪਲੈਕ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ, ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ ਅਤੇ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਿਰੋਪਾ ਭੇਟਾ ਕਰਕੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਕੈਂਪ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਗੋਲਡ ਜਿਮ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਲੁਧਿਆਣਾ (ਬਿਊਰੋ): ਗਾਖਲ ਫਿਟਨੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤੀਸਰਾ ਗੋਲਡ ਜਿਮ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜੀ.ਕੇ ਮਾਲ ਸਿੱਧਵਾਂ ਨਹਿਰ ਕੋਲ ਖੋਲ ਕੇ ਏਸ਼ੀਆ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਜਿਮ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਗੋਲਡ ਜਿਮ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਸ਼ੀ ਕਾਂਤ ਡੀ ਜੀ ਪੀ (ਪੀ ਏ ਪੀ) ਜਲੰਧਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਦਕਿ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਅਤੇ ਗੋਲਡ ਜਿਮ ਦੀ ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ ਭੁਲੱਥ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਠੋਸ ਖੇਡ ਨੀਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੋਲਡ ਜਿਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਗੋਲਡ ਜਿਮ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮੇਂ 4500 ਲੋਕ ਕਸਰਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਜਿੰਮ ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਜਿਵੇਂ ਸਾਈਬੈਕਸ, ਹੈਮਰ ਸਟਰੈਂਥ, ਸੋਨਾਬਾਥ, ਵੇਟ ਲਿਫਟਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਧੁਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆ ਹਨ।

ਗੋਲਡ ਜਿਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮਨਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਸਰਵਿਸ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲਡ ਜਿਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਣੇ 250 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਕੀ ਡਰਾਅ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੈਵਰਲੇ ਸਪਾਰਕ ਕਾਰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਤੂ ਕਾਰ ਦਾ ਲੱਕੀ ਡਰਾਅ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਆਲੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਲੁਧਿਆਣਾ ਕੱਢਣਗੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਲੰਪੀਅਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਅਰਜਨਾ ਐਵਾਰਡੀ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਕਬੱਡੀ ਸਟਾਰ ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਸਰਪੰਚ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੀਡੀਆ ਸਕੱਤਰ ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਕੀ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਸਾਈ ਹਾਕੀ ਕੋਚ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ, ਰਜਿੰਦਰ ਗੁਪਤਾ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖੇਡ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੋਲਡ ਜਿਮ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮੇਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਜਿਮ ਦੇ ਐਮ. ਡੀ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖ਼ਲ, ਉਲੰਪੀਅਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਰਾਂ ਨਾਲ। ਨਾਲ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਸ਼ਸ਼ੀ ਕਾਂਤ ਮਸ਼ੀਨ ਤੇ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਦੇ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ 'ਫੋਟੋ' ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਰੱਫੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਕੂਲੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ 'ਫੋਟੋ' ਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਵਾਂ ਰੱਫੜ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਬਾਲ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤਾ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਚਾਵਲਾ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਤੇ ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਰੰਗ ਨੀਲਾ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖੂਬ ਝਾੜ ਝੰਬ ਕੀਤੀ। ਬੀਬੀ ਚਾਵਲਾ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੱਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਣ ਲਈ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਫੋਟੋ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਖ਼ਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਚਾਵਲਾ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਸੂਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਬੀਬੀ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਅੱਗੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਚਾਵਲਾ ਜਦੋਂ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹੀ ਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਬੀਬੀ ਚਾਵਲਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਐਂਬੂਲੈਂਸਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਖੂਨ ਜਿਗਰ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਕਾਮਯਾਬ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

PUNJAB SPORTS & CULTURAL ASSOCIATION MICHIGAN — PSCA Punjabi Khed Mela

ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਵੇਂ ਪਿਆਰ, ਹੁੰਗਾਰੇ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ

4ਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

9 ਜੁਲਾਈ 2011 *(ਸਵੇਰੇ 8:30 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 7:00 ਵਜੇ ਤੱਕ)*

Independence Park, 1898 Denton Rd., Canton, MI

Family Event: Food and Refreshments Provided.

**ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਗਰਮਾ-ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਤੇ ਚਾਹ ਪਕੌੜੇ *ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ*

ਖੇਡਾਂ

ਕਬੱਡੀ, ਟਗ ਆਫ ਵਾਰ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਸੌਕਰ, ਅਥਲੈਟਿਕਸ

ਇਨਾਮ

ਕਬੱਡੀ
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-5100 ਡਾਲਰ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-3100 ਡਾਲਰ

ਵਾਲੀਬਾਲ
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-1200 ਡਾਲਰ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-800 ਡਾਲਰ

ਸੌਕਰ
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-1200 ਡਾਲਰ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-800 ਡਾਲਰ

ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21
(16 ਤੋਂ 21 ਸਾਲ)
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-2100 ਡਾਲਰ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-1100 ਡਾਲਰ

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗੜਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

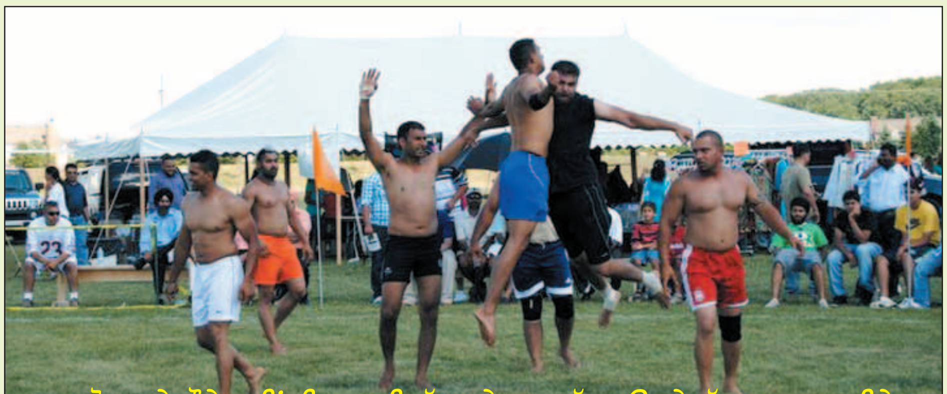

ਯਾਰੋ ਫੜਨੇ ਸੌਖੇ ਨਹੀਂ-ਮਿਰਗ ਦੀ ਲੱਤ, ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਨੱਕ, ਉਡਣੇ ਸੱਪ, ਕਬੂਤਰ ਚੀਨੇ।

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ
ਸ. ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Raj Sandhu
www.treattrucker.com

Diamond Donors & Supporters of PSCA

Harpreet Singh
fly2world@hotmail.com

ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਤੇ ਕੁਮੈਂਟਰੀ

ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਸਿਧ ਗਾਇਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ ਅਤੇ ਜੱਸੀ ਧੰਜਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ

PSCA ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ, ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫੋਨ:734-558-3151
ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ ਫੋਨ:734-231-0720
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੋਨ:734-347-1154
ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਫੋਨ:734-612-9984

WWW.PSCA-MI.COM

ਖਾ ਲੈ ਖਰਚ ਲੈ ਪੁੰਨ ਤੇ ਦਾਨ ਕਰ ਲੈ,
ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਈ ਰਹਿਣੀ।
ਤੁਰ ਫਿਰ ਕੇ ਜੱਗ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲੈ,
ਫਿਰ ਬੱਕੀ ਵਿਚ ਤਬੇਲਿਆਂ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹਿਣੀ।

ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਚ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਦੀ ਝੰਡੀ ਰਹੀ

ਕਲੀਵਲੈਂਡ, ਓਹਾਇਓ (ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ): ਸਟੀਲ ਸਿਟੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਪਿਤਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਮੈਸਾਡੋਨੀਆ (ਮਕਦੂਨੀਆ) ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਵੱਸੇ ਪਿੰਡ ਮੈਸਾਡੋਨੀਆ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਤਾਂ ਫਸਵਾਂ ਪਿੜ ਬੱਝਿਆ ਹੀ, ਨਾਲ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਹਾਸੇ ਠੱਠੇ ਵਾਲੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਨੇ ਵੀ ਮੇਲੇ ਦਾ ਰੰਗ ਦੂਣਾ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਕਬੱਡੀ ਦਾ 5100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜਾ 4100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰ ਗਏ। ਬੈਸਟ ਰੇਡਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਕੁਲਜੀਤੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਬੈਸਟ ਸਟਾਪਰ ਦੀ ਝੰਡੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮੀ ਜਾਫੀ ਤਾਊ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਰਹੀ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਝੰਡੀ ਰਹੀ ਅਤੇ 3100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਖੇਡ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 2100 ਡਾਲਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਂਜ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖੇਡ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਰਬਜੀਤ ਚੀਮਾ

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਹਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਖੇਡ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਬੱਚਿਆਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਸਾਹ ਰੋਕ ਰੋਕ ਕੇ ਮਾਣਿਆ। ਕਬੱਡੀ ਦੀਆਂ ਕੁਲ 6 ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਕਲੀਵਲੈਂਡ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਟੋਰਾਂਟੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਕਲੱਬਾਂ ਭਾਵੇਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਬਹੁਤੇ ਖਿਡਾਰੀ ਧੁਰ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਤੋਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੇ ਬੇਏਰੀਆ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਲਾਸ ਬੈਨੋਸ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸ. ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਖੇਡ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਧੱਕੜ ਖੇਡ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਜੋਰ ਅਤੇ ਜੁਗਤ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਦੀ ਖੇਡ ਬਣ ਚੁਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਾਲੇ, ਗੋਰੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਖੇਡ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੌਕ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਦੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਅਫਰੀਕੀ ਮੂਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਮਦਾ ਖੇਡ ਸੀ।

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੈਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨ ਪਰ ਫਾਈਨਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਾਂ ਅਨੋਖਾ ਹੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਧਾਵੀ ਜਾਂ ਜਾਫੀ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ ਤਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਟੀਆਂ ਹੀ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਕੱਲੀ ਕੱਲੀ ਰੇਡ ਉਤੇ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵੀ ਵਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਭੇੜ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਵਿਚਾਲੇ ਸੀ। ਮੈਚ ਇੰਨਾ ਫਸਵਾਂ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਜਿੱਤ ਸਕੀ। ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਨਾਮੀ ਖਿਡਾਰੀ ਦੁੱਲਾ, ਜੌਨੀ, ਅਰਸ਼ੀ, ਸੀਪੂ, ਜੱਸਾ, ਅਮਨ, ਤੀਰਥ, ਸੋਨਾ ਤੇ ਬੱਲੀ ਮਹੇੜੂ ਖੇਡੇ। ਦੁੱਲੇ, ਜੌਨੀ, ਜੱਸੇ, ਸੀਪੂ, ਅਰਸ਼ੀ ਤੇ ਤੀਰਥ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮੀ ਖਿਡਾਰੀ ਕੁਲਜੀਤਾ, ਤਾਊ, ਕਿੰਦਾ ਬਿਹਾਰੀਪੁਰੀਆ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਟਰਾਂ ਨੇ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ।

ਅੰਡਰ-21 ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪ ਰਹੇ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ 10 ਟੀਮਾਂ ਭਿੜੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਟੀਮ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਤੋਂ ਧਾਰਨੀ ਕਲੱਬ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿਤਿਆ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਉਘੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਦਿਖਾਈ।

ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖੇਡ ਦੇ ਸਵਾਦ ਨੂੰ ਦੂਣਾ ਚੌਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾੜ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ ਜੋ ਮਾਈਕ ਫੜੀ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲਾਟੂ ਵਾਂਗ ਪਿਆ ਘੁੰਮਦਾ ਸੀ। ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਵੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦਾ। ਵਿਚੇ ਉਹ ਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ-ਮੁਸ਼ਕ ਪਿਛੇ ਪੈਂਦੀ ਜੁਆਨੀ 'ਤੇ ਵੀ ਟਕੋਰਾਂ ਕੱਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸੁਖਚੈਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੁੜੀਮਾਰਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਸੇਧੀ ਰੱਖਿਆ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਸਟੇਜਾਂ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਪੂਰੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਜੋ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ। ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਵਿਚੋਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਰਵਿੰਦਰ ਰਿਆੜ ਵੀ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ।

ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਕਰਦੇ ਬਾਬੇ ਜਿੱਥੇ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਖਚੈਨ ਦੇ ਟੋਟਕਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਲੁਤਫ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੁਖਚੈਨ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਦਾਦ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਸ਼ਿਫਟਾਂ ਲਾ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੁੱਸੇ ਸਾਂਭੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰਾਹੇ ਪਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਵੀ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜੀ ਵਿਚ ਖੁੱਭੇ ਪਏ ਹਨ।

ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਚਲੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਭਾਰਿਆ ਜੋ ਇਸ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਦਮ ਤੋੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਬੱਡੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਟਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਚਰਖੇ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿੰਜਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੂੰਹ-ਸੱਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ। ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਨੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਮਿਸ ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਲੜਕੀ ਕਰਮਪਾਲ ਮੰਡ ਵੀ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਤੋਂ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵੀ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਮਿਸ ਪੰਜਾਬਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਅਨੂਰੀਤ ਬੈਨੀਪਾਲ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ। ਜੱਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਜਵਾ, ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾੜ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਚਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਫਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵਲੋਂ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਚਲਾਏ ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਜਲੇਬੀਆਂ ਸਮੇਤ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੇ ਪਕਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਰਾਬਰ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਇੰਡੀਅਨ ਫਲੈਗ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਦਵਿੰਦਰ ਰਿੰਕੂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਕਦੇ ਇਧਰ ਭੱਜਦਾ, ਕਦੇ ਉਧਰ।

ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗਾਇਕ ਸਰਬਜੀਤ ਚੀਮਾ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਪਿੜ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਚੀਮੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਖਾ ਕੇ ਮੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕਬੱਡੀ ਵਾਲਿਆਂ ਫਸਵੀਆਂ ਕਬੱਡੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਕਸਰ ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ੋਅ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਜਵਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਖਿੜ੍ਹੇ ਕੇਸੂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾ ਰਹੀਆਂ ਕੇਸੂ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਪਹਿਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਭੱਜ ਭੱਜ ਹਰ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਥਾਨਕ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਕਰਦਾ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੇਲਾ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਨੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਅਤੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

(ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਵੇਰਵਾ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ)

New India Carry-out & Sweets
Address: 773 N. Quinton Rd., Palatine, IL 60067
ਕੈਟਰਿੰਗ:ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮਿਲਵਾਕੀ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੇ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕੈਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖੋ
ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ
ਫੋਨ:847-219-7432
847-359-9630
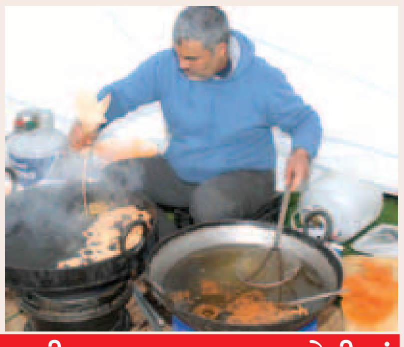
ਸਾਡੀ ਖਾਸੀਅਤ ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ

Bring Your Beauty Back to Life
We do Threading, waxing, Manicures, Pedicures, Haircuts, Hair color, Hi-lites, Lo-lites, Creative color, updos, Hairstyle, Hair and Body Treatments, Mehendi, Bridal makeup-hair, occasional makeup and 3D Eyelash extensions.

ਅਮਨ ਢਿਲੋਂ
ਅਸੀਂ ਮਹਿੰਦੀ, ਸਪਾ ਅਤੇ ਦੁਲਹਨ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ

ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਅਮਨ ਢਿਲੋਂ 847-529-4569
Website: www.amandhillon.com

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਹੌਜ਼ ਖਾਸ ਵਾਲਾ ਘਰ ਵਿਕਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਲੇਖਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਹੌਜ਼ ਖਾਸ ਸਥਿਤ ਘਰ ਕੇ-25 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦਾ ਘਰ ਵੇਚੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਤੇ ਇਮਰੋਜ਼ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ, ਕਲਾ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੇ ਇਸ ਘਰ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮੀਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯਾਦਗਾਰ ਵਜੋਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਅਮੀਆ ਕੰਵਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹ ਰਹੇ ਇਸ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਭਾਅ ਦੇ ਕੇ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਜਿਵੇਂ ਟੈਗੋਰ ਆਦਿ ਹੋਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਮੀਆ ਕੰਵਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਰਥਿਕ ਲੋੜਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮਕਾਨ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਘਰ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਅਮੀਆ ਕੰਵਰ ਮੁਤਾਬਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਮਰੋਜ਼ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਅਸਲ 'ਚ 25 ਹੌਜ਼ ਖਾਸ, ਦਿੱਲੀ।ਇਹ ਮਹਿਜ ਇਕ ਘਰ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਕਲਮ ਲਿਖਦੀ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਕਲਮ ਵਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਸੀ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ, ਗਿਆਨਪੀਠ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੇਖਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪੀਤਮ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਮਸਫ਼ਰ ਕਲਾਕਾਰ ਇਮਰੋਜ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ।ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਿਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ-ਇਮਰੋਜ ਦੀ ਤਖ਼ਤੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਉਥੇ 'ਨਾਗਮਣੀ' ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚਲਾ ਉਸ ਦਾ ਕਮਰਾ ਇਕ 'ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ' ਹੋਵੇ ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਿਟ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਰਸੀਆਂ ਦਾ ਮੱਕਾ ਰਿਹਾ ਇਹ ਘਰ ਹੁਣ ਵਿਕ ਗਿਆ ਹੈ।

25 ਹੌਜ਼ ਖ਼ਾਸ, ਦਿੱਲੀ।ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਕਲਮ ਲਿਖਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਇਕ ਕਲਮ ਵਾਹੁੰਦੀ ਸੀ; ਤੇ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਸੀ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਿਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਮਸਫ਼ਰ ਕਲਾਕਾਰ ਇਮਰੋਜ਼ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਿਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ-ਇਮਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਖ਼ਤੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਉਥੇ 'ਨਾਗਮਣੀ' ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚਲਾ ਉਸ ਦਾ ਕਮਰਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਬਣੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਥੇ ਇਮਰੋਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦਾ ਬੇਟਾ ਤੇ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਘਰ ਇਕ ਬਿਲਡਰ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ 'ਤੇ ਇਕ ਬਹੁਮੰਜ਼ਲਾ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਏਗਾ। ਇਹ ਘਰ ਇਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਘਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਘਰ ਢਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੱਗਾ ਹੈ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਬੋਰਡ ਜਿਹੜਾ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਹੁਣ ਇਥੋਂ 13 ਗਰੇਟਰ ਕੈਲਾਸ਼, 1 ਵਿਖੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਮਰੋਜ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਫ਼ਲੈਟ ਲਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕਾ ਅਮੀਆ ਕੰਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਯਾਦ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਬੈੱਡ, ਉਸ ਦੇ ਐਵਾਰਡ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਸਾਂਭਿਆ ਤੇ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੌਜ਼ ਖਾਸ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦਾ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਵੀ ਪੁੱਟ ਕੇ ਨਵੇਂ ਫ਼ਲੈਟ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ 'ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪਕੜਣ ਵਾਲਿਓ, ਛਾਤੀ 'ਚ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਦਾ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।'

ਇਹ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਰ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਰੀਰਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਮਿਹਨਤ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਮੀਆ ਕੰਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੰਭਾਲਣ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰਣ ਦਾ ਮਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਮਤਾ ਵੀ ਗੁੱਟਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਯਾਦਗਾਰ ਵਾਂਗ ਸਾਂਭੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਨਾ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀਆਂ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਘਰ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਬਣੇ: ਅਜੀਤ ਕੌਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਕਾਫੀ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਨੇ ਇਸ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਵੇਚੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਵਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀਆਂ ਇਸ ਮਕਾਨ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਇਹ ਮਕਾਨ ਸੰਵਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਮਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਕਲਾ ਕਿਰਤਾਂ ਦਾ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵੀ ਬਣੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਬੋਲ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵੱਜਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਕਮਰਾ ਮੇਰਾ 'ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ' ਬਣੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਘਰ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵੈਸਟ ਪਟੇਲ ਨਗਰ ਦਾ ਘਰ ਵੇਚਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਕੋਲ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਹ ਰਕਮ ਵੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਐਵਾਰਡ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਇਮਰੋਜ਼ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਮਰੋਜ਼ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਕੁਝ ਘਰੋਂ ਉਹ ਵੀ ਲਿਆਇਆ, ਈਸਟ ਪਟੇਲ ਨਗਰ ਤੋਂ ਅਪਣਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵੇਚਿਆ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਰਲਾ ਕੇ ਹੀ ਘਰ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਮਰੋਜ਼ ਨੇ ਇਹ ਘਰ ਸਜਾਇਆ।

ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਆਪਸੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਕਾਰਨ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਹੀ ਢਾਹ ਤੋਂ ਖਫ਼ਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਤਿੰਨ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸ. ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਦਾ ਗਠਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ 2009 ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸੱਦੇ ਗਏ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ ਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਵਿਚ ਲਏ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ ਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ 'ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਵੰਡ ਪਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ 2003 ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਰਸੀਵਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਸਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਨਿਤ ਦਿਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ 21 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਗਈ।2009 ਵਿਚ ਮੁੜ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹਲਫ਼ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।ਪਰ ਦੀਵਾਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮੁੜ ਇੱਟ-ਖੜੱਕਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਕਾਬਜ਼ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਦੀਵਾਨ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸੱਦ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਨਰੇਰੀ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਖਾਲਸਾ ਯਤੀਮਖਾਨਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇੰਚਾਰਜ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਢਲੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 108 ਪੱਕੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਪਤਿਤ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਲਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਏਜੰਡਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਫੈਸਲੇ ਫੁਟਕਲ ਏਜੰਡੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਕਲੇਸ਼ ਤੇ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਮਤਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਣ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਫਾਰਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਨਰੇਰੀ ਸਕੱਤਰ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਹਾਲ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨਪੁਰ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੇ ਲੇਖਾ ਦਰੁਸਤੀ ਲਈ 3 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸਾਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਸੱਦਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਵੱਲੋਂ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਵਿੰਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਰੋੜਾ ਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ 'ਤੇ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਉਪਰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਮੜ੍ਹਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਵਿੰਗ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵੱਲੋਂ ਜਸੂਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗਿੱਲ, ਅਰੋੜਾ ਤੇ ਸੈਣੀ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼

ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਸੱਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਅਫ਼ਸਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਸਤਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਟਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ 'ਮੇਰੇ ਸਾਬਕਾ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬਦਲੇਖੋਰੀ ਤਹਿਤ ਹੀ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਕਾਰਨ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਹਤਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕਰਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਲੋਕ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣਗੇ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜੋ ਸੂਬੇ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸਲੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ 14 ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਦਲੇਖੋਰੀ ਦੇ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਚੌਥੀ ਵਾਰੀ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਨਾ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ।

ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਰਾਜਸੀਕਰਨ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਨੇ ਗੋਂਦ ਗੁੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਨੂੰ ਓਦੋਂ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਚਿੱਟਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਸਹਾਇਕ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ।

ਬੀਤੇ ਹਫਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਉਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋ ਕੁ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕੁੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਵੀ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਗੱਡੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਾਂਹ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣਾ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗੱਡੀ ਵੀ ਬਸਪਾ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦਬਾਅ ਪੈ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਬਸਪਾ ਵਿਧਾਇਕ ਦਾ ਭਰਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਕਲਣਾ, ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਏਦਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਜੇ ਯਾਦ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਕਵਿਤਰੀ ਕੁੜੀ ਮਧੂਮਿਤਾ ਸ਼ੁਕਲਾ ਦਾ ਜਦੋਂ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਤਕਰੀਰ ਵੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਯੂ ਪੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਥੇ ਬਸਪਾ ਦੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਤਲਾਂ ਅਤੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਧੂਮਿਤਾ ਸ਼ੁਕਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਮਰ ਮਣੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਉਸ ਵਕਤ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਸੀ ਪਰ ਚੁਪਾਸਣ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰੀ ਛੱਡਣੀ ਪਈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਓਦੋਂ ਮਾਇਆਵਤੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਸਰੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਦਾ ਫੱਟਾ ਖਿੱਚ ਕੇ ਇੰਜ ਡੇਗਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਚੱਲ ਨਾ ਸਕੇ ਤੇ ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਦਾਅ ਲੱਗ ਸਕੇ। ਦਲਬਦਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੂੰ ਤਖਤ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਬੈਠੇ ਕਾਤਲ ਅਮਰ ਮਣੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੇ ਵੀ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਗੋ ਬਾਗ ਹੋਏ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਖੜੋ ਕੇ ਕਾਤਲ ਅਤੇ ਗੁੰਡਾ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੈਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਦੇ ਕੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਇਆਵਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਤਬਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁੰਡਾ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਯੂ ਪੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸੱਚ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਸੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦੇ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਅਖਵਾ ਲਏ ਸਨ, 'ਯੂ ਪੀ ਮੇਂ ਦਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਯਹਾਂ ਕਮ ਹੈ।' ਉਸ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਮੀਡੀਆ ਵਾਲੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਯੂ ਪੀ ਮੇਂ ਅਪਰਾਧ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ', ਅਮਿਤਾਭ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜੀ ਮੁਲਾਇਮ ਪੱਖੀ ਭੀੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਮਾਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਅਪਰਾਧ 'ਕਮ' ਹੋਏ, ਨਾ ਮੁਲਾਇਮ ਬਚ ਸਕਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਤਾਂ ਯੂ ਪੀ ਦੇ ਇੱਕ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਥਾਪੜੇ ਨਾਲ ਨਰਾਇਣ ਦੱਤ ਤਿਵਾੜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਪਰ ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਬਸਪਾ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਬਹਿਸ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਾ ਬਸਪਾ ਦਾ ਇਹ ਵਿਧਾਇਕ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਫਸਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮੋ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਚਮੁੱਚ ਇਹ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਰੱਖੇ ਜਾਂ ਕੱਢ ਦੇਵੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਦੀ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਯੂ ਪੀ ਦੇ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਦੇ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਬਹਿਸ ਇਹ ਛਿੜ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਰਾਜਸੀਕਰਨ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਗੱਲ ਇਹ ਸਚਮੁੱਚ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀਕਰਨ ਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਹੁਣ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਰੁਧ ਇਹ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਪਿੱਛੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਨਾ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਦੇ ਦੌਰ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਅਫਸਰ ਜਾਰਜ ਫਰਨਾਂਡੇਜ਼ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਆਪ ਅਫਸਰੀ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਿੱਸੇ ਬਹੁਤ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਹੁਤਾ ਵਿਗਾੜ ਇਸ ਵਿਚ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਝਾਰਖੰਡ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੁਝ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਹਵਾਲਾ ਕਾਂਡ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਅਫਸਰ ਹੀ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਨੇ ਗੋਂਦ ਗੁੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਨੂੰ ਓਦੋਂ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਚਿੱਟਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਸਹਾਇਕ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ। ਰਾਜਸੀ ਸਹਾਇਕ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਰ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਰਾਜਸੀ ਸਹਾਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਉਸ ਕੋਲ ਕੰਮ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉਤੇ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੋ, ਇਹ ਤਾਂ ਲਿਖਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਅੱਗੇ ਵੇਖਣਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਜੇ ਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਦੇਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਕੇਸ ਦਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਨਾ ਬਣਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਫਸਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜਸੀ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਖਿਡੌਣਾ ਬਣਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਸਾਲ ਲੰਘਾ ਕੇ ਉਹੋ ਅਫਸਰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਫਰਾਡ ਦਾ ਮੋਹਰਾ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਿਹੜਾ ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸੱਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿੱਲ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਕੁੰਡੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਹੋ ਅਫਸਰ ਉਸ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰਾ ਸੀ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਂਗਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬੋਰਡ ਵੀ ਓਦੋਂ ਜਾ ਟੰਗਵਾਏ, ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਕੀ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਚੋਣ ਦਾ 'ਚੱਕਾ' ਆਪੇ ਬੱਝ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ, ਇਹ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਖਿਦਮਤਗਾਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਹੱਦਾਂ ਉਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਓਦੋਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਾਰਨ ਸਾਫ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਭਾਜਪਾ 'ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬੰਦਾ' ਮੰਨਦੀ ਸੀ। ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਟਿਕਟ ਦੇ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜਾਈ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਾਲੇ 'ਆਪਣਾ ਬੰਦਾ' ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦੁਹਾਈ ਪਾਈ ਕਿ ਇੰਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਰਾਜਸੀਕਰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਰਾਜਸੀਕਰਨ ਸੀ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਉਪਰਲੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਓਦੋਂ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਸਹਿਰੇ ਦੇ ਦਿਨ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੀ ਪਰੇਡ ਦੇ ਮੰਚ ਉਤੇ ਜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕੀ ਉਹ ਰਾਤੋ ਰਾਤ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦਾ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਕੀੜਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਸ ਪਾਰਟੀ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਵੀ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਝਾਕ ਹੋਵੇ, ਦੀ ਬੁੱਤੀ-ਨੌਤੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਪੀ ਜੇ ਥਾਮਸ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਉਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਥਾਮਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ' ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ 'ਦਾਗੀ' ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੜੇ ਗੁੱਝੇ ਅਰਥ ਹਨ। ਥਾਮਸ ਉਤੇ ਕੇਰਲਾ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਉਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਸੈਕਟਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ, ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਛੱਡੇ ਸਨ ਤੇ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ। ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਣੀ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਏਸੇ ਦਲੀਲ ਕਾਰਨ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵੇ ਵੀ ਦਾਗੀ ਉਹ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਵੱਡੇ ਰਾਜਸੀ ਰੁਤਬੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ 'ਚ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਆਈਏ ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ। ਏਥੇ ਲਗਭਗ ਪੌਣੀ ਦਰਜਨ ਅਫਸਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਟਿਕਟ ਦੀ ਆਸ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਟਿਕਟ ਦੀ ਝਾਕ ਹੈ। ਦੋ-ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਚੋਗਾ ਪੈਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ। ਨੌਕਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਨਖਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਚਾਕਰੀ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਅਫਸਰ ਏਨਾ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਮੌਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਹਲਕੇ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਨੁੱਕਰੇ ਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਏਦਾਂ ਹੀ ਕਈ ਹੋਰ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤੀਕਰਨ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਗਭਗ ਸਾਫ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਮੋਗਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਵਰਤਾਰਾ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਵਾਲਾ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੇ ਨੇਕ-ਦਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਟਿਪਣੀ ਤੋਂ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚੋਂ ਨੁਕਸ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੁਰੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਸਾਫ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪੰਜ ਜਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਪਾਲ ਦਾ ਖਰੜਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਸੰਤੋਸ਼ ਹੇਗੜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੇ ਕਰਨਾਟਕਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਲੋਕਪਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੇਦੂਰੱਪਾ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਰਹਿਣਾ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਪੁੱਛਣ ਉਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਡਵਾਨੀ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਨਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਵੀ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤੀਕਰਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਜਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲਾਏ ਗਏ ਪੰਜ ਜਣਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਗੜੇ ਨੂੰ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਲੋਕਪਾਲ ਵਜੋਂ ਜਿਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਰਹੇ ਨਹੀਂ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜਸਟਿਸ ਹੇਗੜੇ ਆਪ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀ ਜਾਵੇ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਰਾਜਸੀਕਰਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਉਸ 'ਲੋਕਤੰਤਰ' ਦੀ ਕੌੜੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ, ਜਿਤਨਾ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਤੋਂ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਨੁਕਰੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਯੂ.ਟੀ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿਛਲੇ 18 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਤੱਕ ਯੂ.ਟੀ. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਚ 'ਆਫੀਸ਼ਲ ਲੈਂਗੂਏਜ਼ ਐਕਟ-1963' ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਯੂ.ਟੀ. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਦੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨੁਕਰੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮਸੌਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਯੂ.ਟੀ. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਇੱਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਭੇਜ ਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਿਛਲੇ 34 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਫੀਸ਼ਲ ਲੈਂਗੂਏਜ਼ ਐਕਟ-1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਟਾਲ ਰਹੇ ਹਨ।

20 ਸਤੰਬਰ 1977 ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਡਾਂਵਾਂਡੋਲ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇੱਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਰੁਤਬਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਦੋਂ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 1 ਅਪਰੈਲ, 1978 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡ ਤੇ ਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਾਰਮਾਂ ਦੇ ਹੈਡਿੰਗ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਅੱਜ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਪ ਸਕੱਤਰ ਨੇ 1 ਸਤੰਬਰ 1978 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਫੀਸ਼ਲ ਲੈਂਗੂਏਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਐਕਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਦੋਂ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵੱਲੋਂ ਅਗਸਤ 1992 ਵਿਚ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਭੇਜ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਦਫਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ 22 ਦਸੰਬਰ 1992 ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਬਾਬਤ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ।

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 9 ਜੂਨ 1993 ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਥੇ ਆਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰਾ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਪਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਖੂਹ-ਖਾਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਬਤ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਗੰਭੀਰ ਹਨ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਠਾਏ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਖੂਹ-ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਹੁਣ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਯੂ.ਟੀ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਬਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮਤਾ ਰਾਜ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਸਮੇਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼ਿਵ ਰਾਜ ਪਾਟਿਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਆਏ ਸਨ।

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤਨਾ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਦਾ ਅਰੰਭ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਤੋਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਗੁਣ ਭਗਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵੈਸ਼ਨਵ ਭਗਤੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਸਰੋਤ ਪੰਚਰਾਤਰ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਸਾਹਿਤ ਹੈ। ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਡਲਿਆ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੈਸ਼ਨਵ ਅਤੇ ਸ਼ੈਵ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਤਵੀਂ-ਅਠਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫੈਲ ਗਈ। ਵੈਸ਼ਨਵ ਸੰਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਵਾਰ ਜਾਂ ਅਰਵਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਮਿਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਫੈਲਾਇਆ। ਉਹ ਘੁੰਮਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਗਵਈਏ ਸਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਧਰਮ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਸਰੋਕਾਰ ਬਣਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ-ਦੇਵ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਵਰ ਅਤੇ ਦੁਲਹਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ੈਵ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਨੈਨਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਰਮ ਸਤਿ ਸੀ ਤੇ ਨਿਜੀ ਦੇਵਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੰਦਰ-ਮੰਦਰ ਨਚਦੇ-ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਜੋ ਸੰਗੀਤਬਧ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਗਤੀ-ਗੀਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਧਰਮ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੋ ਨਿਬੜੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਤ ਉਚੀ ਜਾਤ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਨੀਵੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਬੁਣਕਰ, ਲਕੜੀ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰ, ਭਾਂਡੇ ਘੜਨ ਵਾਲੇ, ਨਾਈ, ਮੋਚੀ ਆਦਿ ਸਭ ਜਾਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਮੱਧ-ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਦੋ ਅਵਤਾਰਾਂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਭਗਤ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਨੂੰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਬਾਰਾਂ ਚੇਲੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਵਿਦਾਸ, ਧੰਨਾ, ਸੈਣ, ਕਬੀਰ, ਦਾਦੂ ਅਤੇ ਤੁੱਕਾ ਰਾਮ ਦਾ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਜੋ ਸਤਵੀਂ ਤੋਂ ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਗਤੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਗੇੜ ਜੋ 14ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਗਤੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਦੋ ਅਵਤਾਰਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਅਵਤਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਦੈਵੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਰੁਮਾਂਸ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਰਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼-ਪਤੀ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਪੁੱਤਰ, ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਭਰਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਨੂੰ ਮੁਢੋਂ-ਸੁਢੋਂ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰ, ਅਜੋਨੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਪੂਰਵ-ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦਾ ਨਾਮ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੰਧਰਭ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਵੀ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਰਸਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ "ਨਾਮ ਦਾ ਜਹਾਜ' ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਲਕੀਰ ਛੱਡਦਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਆਪਣਾ ਸੱਜਰਾ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਮਾਰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮ ਸਤਿ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਭਗਤੀ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਕੋਈ ਵਿਕੋਲਿਤਰਾ, ਇੱਕ-ਪਾਸੜ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਤਿਆਗ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇ। ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਭਗਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰਿਅ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਸਿੱਖ ਭਗਤੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰੋਕਾਰ 'ਸਚਿਆਰ' ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਰਹਿਣੀ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹੇ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਭਗਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਚਿੰਤਨ ਅਵਤਾਰਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜਨਮ ਅਤੇ ਮਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਪਰਮਸਤਿ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੌਤ ਮਨੁੱਖੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਸੰਤ, ਰਿਸ਼ੀ ਜਾਂ ਭਗਤ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਹੀਂ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਉਹੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਬਨਾਰਸ ਜਾਂ ਕਾਸ਼ੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਬੀਤਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਅਤੇ ਪਖੰਡ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਕਰਮਕਾਂਡ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿਚ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਇਸ ਕਰਮਕਾਂਡ ਅਤੇ ਪਖੰਡ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੂਤਕ (ਭਿੱਟ) ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਸੂਤਕ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਭਰਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਤਾਂ ਸੂਤਕ ਹਰ ਸ਼ੈ ਅਤੇ ਸਭ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਲੱਕੜੀ ਅਤੇ ਗੋਹੇ ਵਿਚ ਕੀੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵੀ ਕੀੜਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ। ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਖੁਦ ਸੂਤਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਵੀ ਸੂਤਕ ਹੈ। ਮਨ ਤੋਂ ਸੂਤਕ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਉਤਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਧੋਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸਲ ਸੂਤਕ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ:ਮਨ ਦਾ ਸੂਤਕ ਲੋਭ, ਜੀਭ ਦਾ ਸੂਤਕ ਝੂਠ, ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਸੂਤਕ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਪਰਾਇਆ ਧਨ, ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਸੂਤਕ ਨਿੰਦਿਆ-ਚੁਗਲੀ ਆਦਿ। ਇਹ ਸੂਤਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬੰਧਨ ਹਨ:

ਮਨ ਕਾ ਸੂਤਕੁ ਲੋਭੁ ਹੈ
ਜਿਹਵਾ ਸੂਤਕੁ ਕੂੜੁ॥
ਅਖੀ ਸੂਤਕੁ ਵੇਖਣਾ
ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਪਰ ਧਨ ਰੂਪੁ॥
ਕੰਨੀ ਸੂਤਕੁ ਕੰਨਿ ਪੈ
ਲਾਇਤਬਾਰੀ ਖਾਹਿ॥
ਨਾਨਕ ਹੰਸਾ ਆਦਮੀ
ਬਧੇ ਜਮਪੁਰਿ ਜਾਹਿ॥੨॥(ਪੰਨਾ ੪੭੨)

ਇਸੇ ਭਿੱਟ ਜਾਂ ਸੂਤਕ ਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪੰਡਿਤ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਈ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਮਰਨ-ਜੰਮਣ ਨਾਲ ਭਿੱਟ ਜਾਂ ਸੂਤਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ, ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਇਹ ਭਿੱਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੰਮਣ 'ਤੇ ਭਿੱਟ, ਫਿਰ ਮਰਨ 'ਤੇ ਭਿੱਟ, ਇਸ ਭਿੱਟ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਦੱਸ ਕਿ ਫਿਰ ਸੁੱਚਾ ਕੌਣ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਜੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਜੰਮਣ-ਮਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸੂਤਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਜੀਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ, ਅਣਦਿਸਦੇ ਅਨੇਕ ਜੀਵ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਜੀਭ, ਕੰਨ, ਉਠਦਿਆਂ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹਰ ਥਾਂ ਅਤੇ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਵੀ ਸੂਤਕ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸੂਤਕ ਦੇ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਫਸਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਤਕ ਜਾਂ ਭਿੱਟ ਵਰਗੇ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ:

ਜਲਿ ਹੈ ਸੂਤਕੁ ਥਲਿ ਹੈ
ਸੂਤਕੁ ਸੂਤਕ ਓਪਤਿ ਹੋਈ॥
ਜਨਮੇ ਸੂਤਕ ਮੂਏ ਫੁਨਿ
ਸੂਤਕਿ ਸੂਤਕ ਪਰਜ ਬਿਗੋਈ॥੧॥...
ਫਾਸਨ ਕੀ ਬਿਧਿ ਸਭੁ ਕੋਊ
ਜਾਨੈ ਛੂਟਨ ਕੀ ਇਕੁ ਕੋਈ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ
ਬਿਚਾਰੈ ਸੂਤਕੁ ਤਿਨੈ ਨ ਹੋਈ॥
(ਪੰਨਾ ੩੩੧)

ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼ੀ (ਸ਼ਿਵ ਪੁਰੀ) ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਗਹਰ (ਗਣੇਸ਼ ਪੁਰੀ) ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਖੋਤੇ ਦੀ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ

ਨੇ ਉਥੇ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਪਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਮਗਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਸੰਨ 1518 ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾ ਗਏ। ਉਹ ਇਸ ਵਹਿਮ ਦੀ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਅਬ ਕਹੁ ਰਾਮ ਕਵਨ ਗਤਿ ਮੋਰੀ॥
ਤਜੀਲੇ ਬਨਾਰਸ
ਮਤਿ ਭਈ ਥੋਰੀ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸਗਲ ਜਨਮੁ ਸਿਵਪੁਰੀ ਗਵਾਇਆ॥
ਮਰਤੀ ਬਾਰ ਮਗਹਰਿ ਉਠਿ ਆਇਆ॥੨॥
ਬਹੁਤੁ ਬਰਸ ਤਪੁ ਕੀਆ ਕਾਸੀ॥
ਮਰਨੁ ਭਇਆ ਮਗਹਰ ਕੀ ਬਾਸੀ॥੩॥
ਕਾਸੀ ਮਗਹਰ ਸਮ ਬੀਚਾਰੀ॥
ਓਛੀ ਭਗਤਿ ਕੈਸੇ ਉਤਰਸਿ ਪਾਰੀ॥੪॥
ਕਹੁ ਗੁਰ ਗਜ ਸਿਵ ਸਭੁ ਕੋ ਜਾਨੈ॥
ਮੂਆ ਕਬੀਰੁ ਰਮਤ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੈ॥੫॥੧੫॥
(ਪੰਨਾ ੩੨੬)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਿਤਰਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਰਗੀਆਂ ਫਜ਼ੂਲ ਰਸਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਚੇਤੰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਸਰਾਧ ਵਗੈਰਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਵਸਤ ਪਛਾਣੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਚੋਰੀ ਦੀ ਵਸਤੂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਰ ਵੀ ਚੋਰ ਵੱਜਣਗੇ। ਫਿਰ ਇਨਸਾਫ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਦਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚੋਲਗਿਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵੱਢੇ ਜਾਣਗੇ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਉਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਘਾਲ-ਕਮਾਈ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦਾ ਖੋਖਲਾਪਣ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਉਂਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਮਰ ਗਏ ਪਿਤਰਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਮਿਤ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਸੁੱਖ-ਅਨੰਦ ਰਹੇ। ਵਿਚਾਰੇ ਪਿਤਰ ਭਲਾ ਸਰਾਧਾਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ? ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਾਂ-ਕੁੱਤੇ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਤਰਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੇ ਪਿਤਰਾਂ ਦੇ ਨਮਿਤ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਖ-ਅਨੰਦ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ? ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਪਿਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਜੋ ਜੀਅ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਧਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦੇ। ਭੈ ਵਿਚ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਜ਼ੂਲ ਰਸਮਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭਾਵ ਪੁਜਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਵਿਚ ਪਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪਖੰਡ ਦਾ ਪਾਜ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਧਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਛੇੜਦਾ ਹੈ, ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਗਲੇ ਵਾਂਗ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੂੰਹੋਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਹਣੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸੁਹਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਵੇਲੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਤਿਲਕ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੋ ਧੋਤੀਆਂ ਕੋਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਧਿਆ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਤੇ ਵਸਤ੍ਰ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ-ਸਾਲਾਹ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਫਜ਼ੂਲ ਸਮਝੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਿਮਰੇ ਅਤੇ ਇਹੀ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਰਾਗ ਆਸਾ ਵਿਚ ਹੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਖੰਡ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਗਜ ਧੋਤੀਆਂ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੇਹਰੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਜਨੇਊ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਗਲੇ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਿਸ਼ਕਾ ਕੇ ਲੋਟੇ ਫੜੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭਗਤ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਠੱਗ ਹਨ ਜੋ ਮੂਲ ਨੂੰ ਵੀ ਟਾਹਣੀਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਮਾਇਆ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਦੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੂ ਸਗੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਰੋਜਾ ਧਰੈ ਮਨਾਵੈ ਅਲਹੁ
ਸੁਆਦਤਿ ਜੀਅ ਸੰਘਾਰੈ॥
ਆਪਾ ਦੇਖਿ ਅਵਰ ਨਹੀ ਦੇਖੈ
ਕਾਹੇ ਕਉ ਝਖ ਮਾਰੈ॥੧॥
ਕਾਜੀ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਤੋਹੀ
ਮੈ ਤੇਰਾ ਸੋਚਿ ਬਿਚਾਰਿ ਨ ਦੇਖੈ॥
ਖਬਰਿ ਨ ਕਰਹਿ ਦੀਨ ਕੇ ਬਉਰੇ
ਤਾ ਤੇ ਜਨਮੁ ਅਲੇਖੈ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
(ਪੰਨਾ ੪੮੩)

ਇਥੇ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਹੀ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਨੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਊਚ-ਨੀਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪਖੰਡ ਨਾਲ, ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮੱਧ-ਯੁਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਚੇਤੰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਬਣਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਆਗਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਦੇ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਦ-ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਅਲੰਕਾਰ ਵਰਤ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲ ਪਰਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਧਰਭ ਵਿਚ ਇਹ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪਰਦੇ ਵਰਗੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਵਰਜਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਜੀ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ (ਕਮਾਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵਹੁਟੀ) ਨੂੰ ਪਰਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਠਹਿਰੋ ਬਹੂ, ਘੁੰਡ ਨਾ ਕੱਢੋ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਤੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਸੌਕਣ ਘੁੰਡ ਕੱਢਦੀ ਮਰ ਗਈ, ਤੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰੀਸ ਨਾ ਕਰ। ਘੁੰਡ ਕੱਢਣ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਹੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਦਿਨ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿ ਲੈਣਗੇ ਕਿ ਬਹੂ ਚੰਗੀ ਆਈ ਹੈ। ਘੁੰਡ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਨੱਚ ਅਤੇ ਕੁੱਦ। ਤੇਰਾ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਸਫਲ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਬਤੀਤ ਹੋਵੇ।

ਰਹੁ ਰਹੁ ਰੀ ਬਹੁਰੀਆ
ਘੂੰਘਟੁ ਜਿਨਿ ਕਾਢੈ॥
ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ ਲਹੈਗੀ
ਨ ਆਢੈ॥੧॥ਰਹਾਉ॥ (ਪੰਨਾ ੪੮੪)

ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਇੱਕ ਪੰਥ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ, ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਬਣ ਸਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਇਕਲਾਂਕਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਂਭਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਲਾਇਆ। ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਗਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਉਗੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਗ ਦਾ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ।

#

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

(1) ਹਰ ਸਿੱਖ ਮਾਂ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(2) ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ, ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਲਈ ਲੜਨ 'ਚ ਕਿਉਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੈ?

(3) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਨਾਗ ਦਾ ਫਨ ਤਾਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਖਿਲਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ।

(4) ਖਾਕੀ ਨਿੱਕਰ, ਭਗਵੇ ਚੋਲੇ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਟੋਪੀ ਪਹਿਨ ਕੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਕਟਣ ਲਈ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਜੂਝਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਠੀਕਰੇ ਨੂੰ ਭੰਨਣਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ।

(5) ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖੋ, ਜ਼ਿਲਤ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਮਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ।

(6) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(7) ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁਣਾਤਮਕ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਗਿਣਾਤਮਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿਚ।

(8) ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਹੱਲਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਲੋਕ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(9) ਆਰੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਸੇ ਮਾਰੋ, ਅਗਰ ਬਚ ਜਾਏ ਤੋ ਸ਼ਸਤਰ ਸੇ ਮਾਰੋ। ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਇਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿੱਖਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ 'ਤੇ ਅਪਨਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(10) ਧਨ-ਦੌਲਤ, ਕੋਠੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਬੰਗਲੇ, ਝੰਡੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਲੈ ਲੈਣੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਮਖਮਲ ਦੇ ਗੱਦੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕਨਾਤਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਮਾਛੀਬਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਡਿਆਂ 'ਤੇ ਨਾ ਸੌਂਦੇ।

(11) ਸਰੀਰਕ ਸੁਖ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਆਰਿਆਂ, ਚਰਖੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(12) ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(13) ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਲਾ ਲੈਣਾ। ਪੰਥ ਪੰਥ ਮੁਖੋਂ ਕਹਿਣਾ, ਅੰਦਰ ਕਪਟ ਰਹਿਣਾ, ਇਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

(14) ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਜਾਗੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦਮੋਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ।

(15) ਕੋਈ ਵੀ ਵੱਡੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਕਿਸੇ ਵਧੀਕੀ ਜਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ।

(16) ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੰਘ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਖਰੇ ਜਜ਼ਬੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ।

(17) ਇਤਿਹਾਸ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿੱਧ-ਪੱਧਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਉਸਰਦੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਮੀ, ਸੂਰਬੀਰ, ਤਿਆਗੀ, ਤੇਜੱਸਵੀ, ਅਣਖੀਲੇ, ਬਹਾਦਰ, ਸੂਰਮੇ, ਖਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਕੇ, ਮੌਤ ਨੂੰ ਲਾੜੀ ਸਮਝ ਵਰਨ/ਵਿਆਹੁਣ ਵਾਲੇ, ਜ਼ਾਲਮ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੇ ਚਨੇ ਚਬਾ ਕੇ ਸਿਰਜਦੇ ਹਨ।

(18) ਇਤਿਹਾਸ, ਕੌਮ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ-ਦੁੱਖਾਂ, ਬਹਾਦਰੀ ਭਰੀਆਂ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਧਰਮ, ਕੌਮੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਭਾਈਆਂ ਵਫਾਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(19) ਜਿਊਂਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਵਾਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਸਿਰਜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ

ISBN # 978-0-9781624-9-8

ਨਵੰਬਰ '84 ਵਰਗੇ ਕਹਿਰਾਂ ਦੇ ਜਰਾਸੀਮ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਅਭੈ ਸਿੰਘ

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਮੁਤੱਲਕ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ 84 ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਉਹੀ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ 'ਨਵੰਬਰ ਚਰਾਸੀ ਵਰਗੇ' ਇਸ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋ ਦਿੱਤੀ ਐਲੀ ਵੀਜ਼ਲ ਦੀ ਟੂਕ ਮੁਤਾਬਕ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿਤਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਤੋਂ ਨਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ 84 ਵਰਗੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂਤ ਇਕਸਾਰ ਵਿਚਾਰਨੇ ਪੈਣੇ ਹਨ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਕਈ ਸੰਸਕਰਣ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਸੌਖਿਆਂ ਸਮਝ ਸਕਣ ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਜਾਂ ਇਸ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਨਵੰਬਰ ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਨਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਆਖਰੀ।

ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਤੇ ਸੌਖਾ ਕਰਕੇ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਦੋ ਸਿੱਖ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਸੀ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਤੇ ਦਲਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਸੀਹਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਹਿ ਸਦਮਾ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਚੰਡ ਗੁੱਸਾ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਰਨ ਕੁੱਟਣ ਜਾਂ ਕਤਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਕੋ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੁੱਸਾ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚੰਡ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਉਬਲਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੌੜੀਆਂ। ਜਾਂ ਜਿਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਓਧਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੌੜੀਆਂ। ਇਹ ਗੁੱਸਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ, ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਰਾਹ ਗੁਜ਼ਰੂਆਂ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕਿਉਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ? ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਦਾ ਤਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਡੂ ਵੰਡੇ ਗਏ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਗੈਰ ਇਨਸਾਨੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਾਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਬਣਨ ਵਿਚ ਵਕਤ ਲੱਗੇਗਾ। ਇਥੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੱਡੂ ਵੰਡਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਹੈ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ। ਫਿਰ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲੱਡੂ ਵੰਡੇ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੇ ਖਲੋਤੀ ਦੂਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦੇ ਗਲ ਸੜਦਾ ਟਾਇਰ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਸਾਡੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਇਸੇ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕੁਕਰਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ? ਕੀ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਕੁਕਰਮੀਆਂ ਵਰਗਾ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਓਹੋ ਜਿਹੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ?

ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਿਅੰਕਰ ਹੈ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 84 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਨੇ ਕਹਿਰ ਵਰਸਾਏ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ। ਜਦੋਂ 1947 ਵਿਚ ਪੱਛਮ ਵੱਲੋਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭਰੀ ਗੱਡੀ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਆਈ ਤਾਂ ਏਧਰੋਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਅੰਨੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਦੌੜੇ ਬਲਕਿ ਏਧਰੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕੇ ਇਕ ਗੱਡੀ ਏਧਰੋਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਗਿਰਾਈ ਗਈ, ਉਸ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਸੀ, ਆਖ਼ਿਰ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਘਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਅੰਨੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੇ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤੇ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੀ, ਅਯੁਧਿਆ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਦੌੜੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੰਦਰ ਫੂਕੇ, ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਰੇਪ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਯੁਧਿਆ ਕਿਥੇ ਹੈ ਤੇ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਇਹੀ ਗੱਲ ਗੋਧਰਾ ਵਿਚ ਹੋਈ ਤੇ ਇਹੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ।

ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਕੋਲ ਇਕੋ ਨਾਹਰਾ ਸੀ ਕਿ ਗੋਧਰਾ ਵਿਚ ਕਾਰ ਸੇਵਕ 'ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ' ਨੇ ਜਿੰਦਾ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਕਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ ਪਰ ਪੂਰੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਗੋਧਰਾ ਕੇਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਹੀ ਰੌਲਾ ਕਿ 'ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀ' ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਰਤੂਤ ਉਪਰ ਥੂ ਥੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਢਾਕੇ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਲਾ ਕੇ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ 'ਭਰਾਵਾਂ' ਨੇ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਹੀ ਜਾਲਮ ਨਾਹਰਾ ਗੂੰਜਿਆ, 'ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ' ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮੌਤ ਉਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਹੱਲੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਜੋ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਗ਼ਮ ਵਿਚ ਹੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਸਨ।

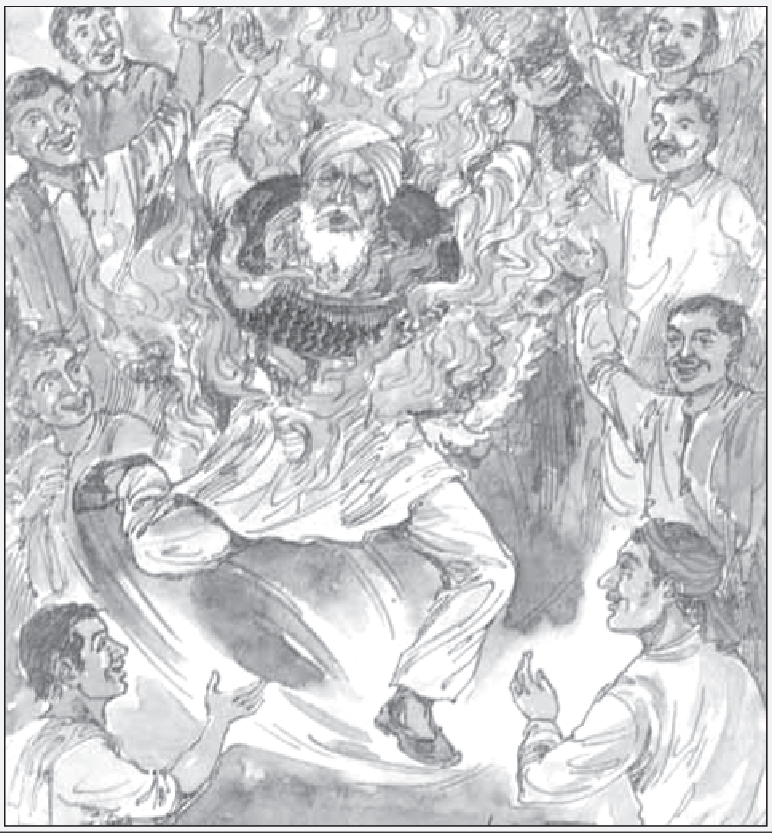

ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਤੇ ਸੌਖਾ ਕਰਕੇ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਦੋ ਸਿੱਖ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਸੀ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਤੇ ਦਲਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਸੀਹਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਹਿ ਸਦਮਾ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਚੰਡ ਗੁੱਸਾ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਰਨ ਕੁੱਟਣ ਜਾਂ ਕਤਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਕੋ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੁੱਸਾ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚੰਡ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਉਬਲਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੌੜੀਆਂ। ਜਾਂ ਜਿਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਓਧਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੌੜੀਆਂ।

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਇਕ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਨਾਰਵੇ ਵਿਚ ਘੜੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਕੀਤਾ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਸਮਝ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਘੋਰ ਗੁੱਸਾ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਣ ਦਿੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਜਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਕਿ 84 ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਦੋ ਤੀਬਰ ਗੁੱਸਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚੰਡਪੁਣੇ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ, ਇਕ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੁੱਸੇ ਭਿਅੰਕਰ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚੰਡ ਸਨ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਇਕ ਦਰਦਨਾਕ ਹਾਦਸਾ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸਕੂਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 'ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।' ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਲੇਖਕ ਜਿਹੜੇ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤੀ। ਇਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਰਖੀ ਪੜ੍ਹੀ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਇਹੀ ਉਹ ਨਾਹਰਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਮੜੀਰਾਂ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਇਤਨਾ ਕਹਿਰ ਵਰਸਾਇਆ। ਮੇਰੀ ਚਿੱਠੀ ਛਪੀ ਪਰ ਲੇਖਕ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ 'ਸਿੱਖਾਂ' ਨੇ ਮਾਰੀ ਤੇ ਫਿਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ 'ਸਿੱਖਾਂ' ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਤਾਂ ਰੋਸੇ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਰਹਿ ਗਈ। ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਮੱਸੇ ਰੰਗੜ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਹੀਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਅੱਜ ਜੋ ਇਕ ਕਤਲ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਹੋਰ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਗੰਵਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ।

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਤਬਕੇ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ, ਅੰਦਰ ਗ਼ਮ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚੰਡ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਸੀਮਾ ਉਸ ਪਾਗਲਪਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਬੰਦਾ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਕਰੂਰ ਹਿੰਸਾ ਵਾਸਤੇ ਖੁਦ ਭੜਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੜਕਾਏ? ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭੜਕੇ ਕਿਉਂ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਇਤਨਾ ਕਰੂਰ ਰੂਪ ਕਿਉਂ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ? ਅੱਜ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਿੰਸਾ ਵਾਸਤੇ ਭੜਕਾਵਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਭੜਕੇਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਅੱਗ ਸੁਲਗਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਵਾ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹਿੰਸਕ ਦਰਿੰਦਗੀ ਤੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਅਲਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਇਖਲਾਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਡਾਇਲਾਗ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਝੂਠੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸੱਚੀਆਂ ਵੀ। ਅੱਜ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਨਵਰ ਕਿਉਂ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੱਡੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਤਨੀ ਭਿਆਨਕ? ਇਕ ਆਮ ਬੰਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕੰਮਾਂ ਕਾਜਾਂ ਤੋਂ ਘਰ ਮੁੜਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਫਲਾਣੇ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਤਬਕੇ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ?

ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਵਾਲੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਗ਼ਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਕਾ ਨਵੰਬਰ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਮੋਟਾ ਕਰਕੇ 'ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਾ ਮਹਾਂ ਤਾਂਡਵ' ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਭੂਤਰੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਭੀੜਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸੀ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਿੱਖ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਭੰਡਾਰਿਆਂ ਤੇ ਜਗਰਾਤਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਪੁਣਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਸੀ ਬਲਕਿ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਲੱਖ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਸ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ।

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਅਸਲੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮਨੋਰਥ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਵੱਧ ਰੈਲਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਵਰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਅੜੀ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਕੰਗਰੋੜ ਤੋੜ ਦੇਣਾ ਸੀ।" ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਤ ਹੈ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਪਾਗਲ ਹੋਈਆਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਤੇ ਲੁਟੇਰੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ 'ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ' ਕਿਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ, ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਉਪਰ ਉਤਾਰੂ ਸਨ।

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਇਥੋ ਤੱਕ ਲਿਖ ਗਏ, "ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਇਹ ਮਨਸੂਬਾ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਏਨੀ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਤਿਆਰੀ ਇਕ ਦਿਨ ਜਾਂ ਇਕੋ ਰਾਤ ਅੰਦਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਯਕੀਨਨ ਹੀ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ, ਯਾਨਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ।" ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੇਖਕ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਮਕਬੂਲ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਹ ਕੰਮ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਕਿ ਭੀੜਾਂ ਆਪ ਭੜਕੀਆਂ ਜਾਂ ਭੜਾਕਾਈਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸ ਲੀਡਰ ਨੇ ਭੜਕਾਈਆਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਭੜਕਾਈਆਂ? ਇਹ ਕਿਸ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਕਦੋਂ ਬਣੀ? ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਬਾਰੀਕ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵਸੀਲੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਉਪਰ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਸੱਚੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਮੇਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠੇ ਹੋਣ। ਕੇਸ ਚੱਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਹਿਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੇ।

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਖੇ ਬਣੇ ਸਨ। ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਠੀਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਤਲ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਹਾਕਮ ਘਿਓ ਖਿਚੜੀ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਚੁਰਾਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਭੀੜਾਂ ਕਹਿਰ ਵਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੀ ਰਹੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਅਹਿਮ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਲੋਕਾਂ, ਲੇਖਕ ਬਰਾਦਰੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਅਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਹਿੰਸਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਮੁਸਤੈਦੀ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸਵਾਲ ਜੋ ਇਸ ਕਹਿਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਉਸੇ ਵੱਲ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਹੋਰਨਾਂ ਉਪਰ ਕਿਉਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ? ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੁਣਦੇ ਕੀ ਸਨ? ਕੀ ਉਹ ਇਹ ਚੁਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ? ਜਗਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਜੋ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਗਏ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਚੁਣਿਆ ਕਿ ਕੌਣ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਹੈ, ਬਿਲਕੁੱਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੌਣ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਗਿਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਹ ਸਿੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਨ ਤੇ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ। ਭੀੜਾਂ ਕੋਲ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਪਿਛੋਂ ਬੈਰਕਾਂ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਕਰਨਲ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬੀਤੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਸਮਾਣੇ ਉਤੇ ਰੋਹ ਨਾਜ਼ਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦੋਖੀਆਂ ਦੇ ਖੁਰੇ ਲੱਭ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੱਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਫਾਇਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।" ਅੱਗੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਜਿਸ ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਜਾਨੋ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।" ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, "ਇਥੋਂ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਸਿੰਘ ਮੋਰਿੰਡੇ

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰੇ ਜਿਥੇ ਜਾਨੀ ਖਾਂ ਤੇ ਮਾਨੀ ਖਾਂ ਨਾਉਂ ਦੇ ਉਹ ਰੰਘੜ ਭਰਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਸੂਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰੰਘੜਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੋਂ ਸਿੰਘ ਕੁਰਾਲੀ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੰਘੜਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਦਬੋਚਿਆ।" ਇਸ ਪੈਰੇ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਜਰਨੈਲ ਜ਼ੈਨ ਖਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗਿਣ-ਗਿਣ ਬਦਲੇ ਲਏ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ।"

ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਆਸ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਦਿਲ ਦਹਿਲਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਗਿਣ ਗਿਣ ਕੇ ਬਦਲੇ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬੰਦ ਬੰਦ ਕੱਟਣਾ ਜਾਂ ਮਾਸ ਨੋਚਣਾ? ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਟੱਬਰਾਂ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਚੈਪਟਰ ਦੋ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਤਾਰੀਫ਼ ਵਿਚ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹਿਜ਼ ਮੱਧ ਕਾਲ ਦੇ ਯੁਗ ਦੀ ਬਰਬਰਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਿਣਾਉਣੇ ਗੁਨਾਹ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਹੀ ਤਸੱਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੱਧ ਕਾਲ ਦਾ ਤਾਂ ਦੌਰ ਹੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਰ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ 'ਸਣ ਟੱਬਰੀਂ ਕੋਹਲੂ ਵਿਚ ਪੀੜ ਦੇਣ' ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਆਮ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਹੈ ਪਰ ਵੱਡੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਟੱਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮਾਣੇ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ 300 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਫਿਰਦੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹੀ ਭੀੜਾਂ ਢਾਕਾ, ਗੋਧਰਾ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਭੀੜਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਜਾ ਕੇ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਵਾਲੇ ਜ਼ਰਾ ਵਿੱਥ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਨ 47 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟੱਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਤਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣੀ ਕਰਤੂਤ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ 32 ਜਾਨਾਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਨਾ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੱਜ ਤੱਕ। ਬੇਸ਼ੱਕ 32 ਮੌਤਾਂ ਤੇ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ ਪਰ ਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਅਣਚਿਤਵਿਆ ਕਹਿਰ ਸੀ, ਨਾ ਮੰਨਣਯੋਗ, ਨਾ ਭੁੱਲਣਯੋਗ ਤੇ ਨਾ ਬਖ਼ਸ਼ਣਯੋਗ।

ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਕੁ ਰੋਸ਼ਨ-ਜ਼ਮੀਰ ਤੱਤਾਂ ਨੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀੜਤ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਨੂੰ 'ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਸੁਆਗਤਯੋਗ ਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ' ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜੀ, ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੂਣ ਵਾਲੀ, ਹੈ ਤੇ ਵੈਸੇ ਸਮੁੱਚਾ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਉਪਰ ਗ਼ਮ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ, ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਗ਼ਮਗੀਨ ਸਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੁਖਾਂਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗ਼ਹਿਰੇ ਗ਼ਮਗ਼ੀਨ ਸਨ।

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਦੁੱਖ ਮਨਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਉਹ ਸੀ ਜੋ 'ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੋਇਆ' ਦਾ ਹਉਕਾ ਭਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਸੀ, ਕੁਝ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਰੋਏ ਵੀ। ਕੁਝ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟੀਆਂ ਪਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਾਤਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਇਆ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਹਿੰਸਕ ਭੀੜਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਜੋ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ 25 ਤੋਂ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰਲੀ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਝੌਂਪੜ ਪੱਟੀ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਕਹਿਰ ਵਰਸਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਭੀੜ ਭਿਅੰਕਰ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵੱਡੀ ਸੀ ਪਰ ਜੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਕ ਕਰੋੜ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਫ਼ਰ ਇਸ਼ਾਰੀਆ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਯਾਨਿ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ। ਭੀੜ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਐਸੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰੇ ਰਹੇ ਕਿ 'ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੋਇਆ।'

ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਕੋਲ ਇਕੋ ਨਾਹਰਾ ਸੀ ਕਿ ਗੋਧਰਾ ਵਿਚ ਕਾਰ ਸੇਵਕ 'ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ' ਨੇ ਜਿੰਦਾ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਕਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ ਪਰ ਪੂਰੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਗੋਧਰਾ ਕੇਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਹੀ ਰੌਲਾ ਕਿ 'ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀ' ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਰਤੂਤ ਉਪਰ ਥੂ ਥੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਢਾਕੇ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਲਾ ਕੇ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ 'ਭਰਾਵਾਂ' ਨੇ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀ।

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਬਾਰੇ 'ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ' ਦੀ ਬਤੌਰ ਵਰਗ ਕੋਈ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ। ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਖ਼ਿਆਲ ਕਿ ਛੇਤੀ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਹਮਾਇਤੀ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਦੰਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਵੋਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਵੋਟਾਂ ਬੱਧੀਆਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪਈਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ। ਸਿੱਖ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ, ਪੋਲਿੰਗ ਏਜੰਟਾਂ ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਬਣੇ ਤੇ ਜਿੱਤੇ ਵੀ। ਮੈਂ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚਕਾਰ ਲਗਭਗ ਅੱਧੇ-ਅੱਧੇ ਹਨ।

ਹਾਂ, ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਉਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਨੁਕਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਨ। ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 84 ਦੇ ਦੋ ਕਹਿਰ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਤੇ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਜੇ ਤਾਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਦੋ ਕਹਿਰ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕਹਿਰ ਤਾਂ ਗਿਣਨੇ ਔਖੇ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ। ਬਾਬਰੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਲੋਕ ਢਾਕਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਰੇਪ ਹੋਏ, ਜੋ ਗੋਧਰਾ ਵਿਖੇ ਗੱਡੀ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਸੜ ਗਏ, ਜੋ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੇ ਬੜੌਦਾ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਜੋ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਗਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੌਣ ਕਿਸ ਦਾ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੈ? ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੀ ਲਾਲ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਈਏ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਕੌਮ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੌਮ ਦੀ ਗੁਲਾਮ ਹੈ?

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਕਹਿਰ ਵਾਸਤੇ 'ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ' ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾਵਾਂ ਦਾ ਖਾਤਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਲੱਡੂ ਵੰਡੇ ਗਏ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਮਰਨ ਉਪਰ ਵੰਡੇ ਗਏ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਭੰਗੜੇ ਪਾਏ ਗਏ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਤੋਂ ਡਿਸਕੋ ਨਾਚ ਹੋਏ। ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਰੋਈਏ? ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਵੀ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕਹਿਰ ਉਤੇ ਵੀ ਲੱਡੂ ਵੰਡੇ ਹੋਣ। ਜੇ ਹੱਡ ਮਾਸ ਦੇ ਬੰਦੇ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੱਡੂ ਵੀ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਆਖ਼ਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ "ਹਥਲਾ ਕਾਰਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮੰਦਹੋਣੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ।" ਮੈਂ ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਇਕ ਧਰਮ, ਫਿਰਕਾ ਜਾਂ ਕੌਮ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਮਨੁਖਤਾ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨ? ਜੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੰਦਹੋਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੇ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਫਾਰਮੂਲਾ ਵਰਤ ਕੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿੰਦਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਫਿਟੇ ਮੂੰਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ।

ਕਿਸ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਗੱਲ?

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਅਤੇ ਸ. ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਰਮ ਬਰਸਟ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ, ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਸੱਚਾਈਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ "ਮੈਂ ਨਾ ਮਾਨੂੰ" ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਜੋ ਤਿੱਖੀ ਸੁਰ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਦੋਂ ਹਰ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਸੋਧਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਏ.ਕੇ. 47 ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਬਣਨਾ ਪਿਆ। ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਾ ਪੱਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕੌੜੇ ਬੋਲ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦਲੀਲ ਦੇ ਲਿਖ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਟਕੜ ਦਾ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਈ। ਹਾਂ, ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਤਾਂ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਤਿੱਖੀ ਤੇ ਜ਼ਾਤੀ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈ-ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਬੋਲ ਕੇ ਜਾਂ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣਾ ਜਾਂ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਹੱਥੋਪਾਈ ਹੋਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਸਾਡੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਜੋ ਗੱਲ ਸ. ਖਟਕੜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਕਿਤੇ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਰਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਰਜਣ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਨਾ ਬਣਦਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਫਿਲਮ 'ਹਕੀਕਤ' ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਜਿਵੇਂ 'ਬਾਰਡਰ' ਵਿਚ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਪੂਰੇ ਬਲ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਕੁਝ ਜ਼ਾਤੀ ਵਿਤਕਰੇ ਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਦਾਰੇ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮਾਮਲੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਸਿੱਖ ਅਫ਼ਸਰ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਸਿੱਖ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ? ਜਦੋਂ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਬੰਗਾਲ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰਾ, ਗੁਜਰਾਤ, ਆਸਾਮ, ਉੜੀਸਾ, ਬਿਹਾਰ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਚੰਗੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਿਆ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੋਲਕਾਤਾ, ਮੁੰਬਈ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕੱਲੀ ਔਰਤ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸਾਧਾਰਣ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਦਾ ਆਉਣਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

1980 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਰੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹਰ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਡੇਗਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਪਾਠਕ 55-60 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ 1980 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ 1980 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ। ਮੈਂ ਦੋ ਜ਼ਾਤੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹਾਂਗਾ। 1972 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਲੜਕਾ ਜੱਬਲਪੁਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਬੀਨਾ ਕਟਨੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੈਸੰਜਰ ਗੱਡੀ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੋ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਂ। ਬਾਕੀ ਡੱਬਾ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਆਦਮੀ ਬੀੜੀ ਪੀਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਇਕਦਮ ਹਟ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਗੱਡੀ ਇਕ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੁਕੀ ਤਾਂ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮਿੰਨਤ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਬੀੜੀ ਪੀਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਸਾਡੇ ਹਾਂ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਮੂੰਹ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਬੀੜੀ ਖਤਮ ਕੀਤੀ। 1980-81 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਧੂੰਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ!

ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਵੀ 1972 ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ 'ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਫਸਾਦ ਹੋ ਕੇ ਹਟਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗਰੁਪ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਬਲਦੀਆਂ ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਸਿੱਖ ਸਵਾਰੀ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਗਰੁਪਾਂ ਨੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਆਟੋ ਰੋਕ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ 'ਵਿਤਕਰਾ'। ਵਿਤਕਰੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਛੇੜੀਆਂ, ਕਦੇ ਫਿਰ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ।

1980 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਰੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹਰ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਡੇਗਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਪਾਠਕ 55-60 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ 1980 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ 1980 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸੋਚ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੀਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ 1947 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਈ ਇਸ 'ਗਲਤੀ' ਨੂੰ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਲੀਡਰ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹੇ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਖੱਤਰੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿੱਖ ਬਣੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਖਾਸ ਕਰ ਖੱਤਰੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਜਨਮ-ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਸਿੱਖ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਦੋ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਅੱਜ ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਧੀ ਸੰਗਤ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ। ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਂਝੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਸੇਕ ਵਿਚ ਸੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਾਂਗੇ।

-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ)

ਸਿਆਸੀ ਚੱਕਰਵਿਊ 'ਚ ਫਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਾਂਹ ਕੌਣ ਫੜੇਗਾ?

ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਇਹ ਲੇਖ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੌਰ ਦਾ ਲੇਖਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਭਿਅੰਕਰ ਦੁਖਾਂਤ ਵੱਲ ਸਰਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਲਗਾਤਾਰ। ਉਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਘੋਖਦਿਆਂ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪਿੜ ਦੀ ਜੋ ਪੈੜ ਨੱਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪੈੜ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ; ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਆਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚੌਰਾਹੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਮਸਲੇ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਧਿਰ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾਈ, ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਮੁਫਾਦ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਚੱਕਰਵਿਊ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਹੱਲ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਫਿਕਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

"ਪਾਣੀ ਮੰਗਦੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਝਿੜੀ ਉਗਾ ਦਿੱਤੀ, ਫਿਰ ਕੰਡੇ-ਕੰਡੇ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।" ਇਹ ਹਰਫ਼ ਹਨ ਸਿਰਮੌਰ ਕਵੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੇ ਜੋ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਦੋਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਦ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਚੰਦ ਵਰਗੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਭਰੇ-ਭਰਾਏ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਝਿੜੀ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਨੇ ਉਗਾਈ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਧਿਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਫ਼ਾਦ ਲਈ ਝਿੜੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਾ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੂਲਾਂ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਪੂਰ ਪੰਜਾਬ

■ ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ

ਨੂੰ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਖ਼ੈਰ, ਇਹ ਬੀਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਮਾੜੇ ਦਿਨ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਦੌਰ 'ਚ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੌਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਝਿੱੜੀ ਉਗੀ? ਜੇਕਰ ਜੰਗਲ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੀ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਉਗਣ ਦੇ ਅਨੂਕੂਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਕੰਡਿਆਲੀ ਝਿੜੀ ਉਗ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਿੰਨੇ ਬੀਜ ਖਲਾਰ ਲਵੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਖੁਦ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੰਡਿਆਲੇ ਬੀਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਬੀਜੇ ਸਨ; ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਦਾਗਦਾਰ ਅਕਸ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ, ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨਣ ਦਾ ਜੇਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਅਜੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਅਜੇ ਵੀ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਥੋਰਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਪਏ ਹਨ ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁੜ ਮੌਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੋ-ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਤੇ ਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ?

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮੂਹ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਧੜੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਉਪਜ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਵੱਖਰੀ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰਨ ਲਈ ਜਦੋਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ, ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਆਧਾਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸੀ, ਉਨਾ ਹੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਸੀ; ਸਗੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਂਗ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਪਿੜ ਹੋਰ ਮੋਕਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਗੰਢਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਨ ਸੰਘ (ਅੱਜ ਦੀ ਭਾਜਪਾ) ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨ ਲਈ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਜਸੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੰਢਣ ਲਈ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ 'ਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਵਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਇਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮਰਹੂਮ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਖੁਸ਼-ਹੈਸੀਅਤ ਨਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਸਹੇੜ ਲਈ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਮਿਊਟਿਸਟਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਆਵਾਮੀ ਇਕੱਠ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਮੋਰਚਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਿਆ। ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਪਾਰ ਸਫ਼ਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਝੱਬੇ ਬਾਅਦ ਹੋਈਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਆਵਾਮ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਸਿਖਰ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਟੁੱਟ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਜਾ ਪਈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਖੁਰਿਆ ਆਧਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੁੜ ਲਾਮਬੰਦ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦੋਫਾੜ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਸੱਜੀ (ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ) ਅਤੇ ਖੱਬੀ (ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ) ਧਿਰ 'ਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਵੱਡੀ ਖੇਤਰੀ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ।

ਕਾਂਗਰਸ ਜੋ ਕਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਤਰਲੋਮੱਛੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਸ ਵਿਚ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ-ਇਕ ਧਿਰ ਇਸ ਹੱਕ 'ਚ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਥ ਲਿਆ ਜਾਵੇ; ਪਰ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਚਲਾਵੇ। ਇਸ ਧਿਰ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਹ ਲੀਡਰ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਚੰਗੀਆਂ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਇਹ ਦੁਖਦਾਈ ਪਹਿਲੂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦਾ ਪਲੜਾ ਭਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਧਿਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਥੱਲੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋੜਨ-ਤੁੜਵਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਲਹਿਰ 'ਚੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣਾ ਵੋਟ ਆਧਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਧਰਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਐਲਾਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਘੱਟ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਦੌਰ 'ਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਈ ਵਾਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਛੱਡਿਆ ਪਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਅੰਤ ਤੱਕ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਲਾਹੂ ਰਹੇ। ਰਾਜਸੀ ਸੂਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਜੀਤ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹੱਥ ਸੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. 'ਚ ਸੁਰਜੀਤ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦਾ ਘੱਟ ਫਿਕਰ ਹੈ, ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਠਿੱਬੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਹੋਰ ਰਾਜਸੀ ਧੋਬੀ ਪਟੜੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾੜੇ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਾਂ ਖੋਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਦਿੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਿਗਾੜਨੀ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ 'ਸੰਤ ਸਿਆਸਤ' ਖੇਡੀ ਅਤੇ ਕਈ ਸੰਤਾਂ

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ

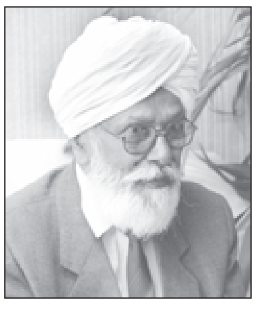
ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ

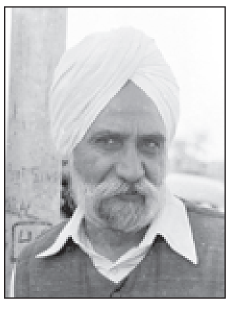
ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ

ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਜੋ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਸਨ; ਜਿਵੇਂ ਕਦੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ 'ਸੰਤ ਸਿਆਸਤ' ਦਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅਕਾਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ 'ਸੰਤ ਸਿਆਸਤ' ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ!

ਸੱਤਰਵਿਆਂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਅਜਿਹਾ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਨੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲਾਂਬੂ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੁਰ ਪਈ, ਜਿਹੜੇ ਕਦੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੰਦੇੜ ਵੱਲ ਗਏ ਸਨ, ਉਸ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਐਲਾਨ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਗੁੰਬਦਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਬੁਰਜੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਰਸਤੇ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੇਟ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਜਲੂਸ ਕਢਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹਰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਲੂਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਘੋੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਬੁਲ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਨਸਲ ਦੇ ਘੋੜੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਘੋੜਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਇੰਨੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘੋੜੇ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿੱਦ ਹੀ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲੱਗੇ।

ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਡਰਾਮੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਨਾ ਕਦੇ ਮੱਧਮ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚੋਂ ਗਾਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਗਏ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗਾਰ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜੀ ਪੱਗ ਅਤੇ ਅਚਕਨ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 'ਪੰਜਾਬ' ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ' ਬਣਾ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਸਨ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਵਲੋਂ ਹੋਏ ਧਾਰਮਿਕ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਹੋਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਧਰਮ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਰਾਜਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਹਾਰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਤਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਜਦ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰ ਗਈ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਸਦਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਣੀ ਰਾਜਸੀ ਖਿੱਚੜੀ ਖਿੱਲਰ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਮੁੜ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਹਰ ਸੂਬੇ 'ਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰਾ ਪੈਂਤੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੁੜ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ 'ਸੰਤ ਸਿਆਸਤ' ਖੇਡੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਸੰਤ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਆਪਣੇ ਪਾਰਟੀ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਸੰਤ ਸਿਆਸਤ' ਉਦੋਂ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮੁੜ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਰਿਆਣੇ 'ਚ ਆਪਣੀ ਪੈਂਠ ਬਣਾਉਣ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਨਵੀਂ ਨਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਸੂਬੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ 'ਚ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਕਸੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਆਧਾਰ ਸੀ। ਮਾਰਕਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਨਾ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨੀ 'ਚ ਘੱਟ ਰਿਹਾ ਆਧਾਰ ਹੋਰ ਘਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਜੁੜਵਾ ਲਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਮੁਫ਼ਾਦ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦ ਮੰਨੇ ਸਨ। ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਮੁਜਾਰਾ ਘੋਲ ਜਿੱਤਣ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਹ ਗੜ੍ਹ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚਲੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ, ਦੂਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਧੀ ਕੁ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਸੀ। ਇਸ ਸਹਿਮਤ ਧੜੇ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਭਾਜਪਾ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟ ਖੁੱਸਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਫਿਰਕੂ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ 'ਚ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਰ ਹੋਰ ਗਾੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹੱਦ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਲੀਡਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲਗਦੇ 14 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਸਭ ਪਿੰਡ ਉਜਾੜ ਕੇ ਉਥੇ ਸਰਹੱਦੀ ਪੱਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੱਜਰ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚਾ ਪੰਜਾਬ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਹੋਇਆ। ਮਸਲਨ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ 1978 'ਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ 'ਚ ਹੋਇਆ। ਜੇਕਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਧਾਰਮਿਕ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੱਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਥੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਇਕ ਧੜੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਣਾ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੇ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਨਾਲ ਜੁੜਵਾ ਲਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਜੋੜੇ ਗਏ। ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਮੁਫ਼ਾਦਾਂ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦ ਮੰਨੇ ਸਨ।

ਨੁਕਤੇ ਸਨ? ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਦੋਹਰੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਈ ਰੱਖੀ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਇਹੀ ਦੋਹਰੀ ਨੀਤੀ ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਥਿਆਰ ਬਣੀ। 1980 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ। ਦੁਆਬੇ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਰੀਕ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਣਿਆ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਦਾ ਇਕ ਧੜਾ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਲਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਖਿੱਧ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 'ਸੰਤ ਸਿਆਸਤ' ਖੇਡੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਚੋਣ ਲਈ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਥੰਮ੍ਹਣ ਲਈ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਤ ਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਜੇਕਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਹੀ ਦਰਦ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਵਕਤ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਗਏ? ਜਦੋਂ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਰਪੱਕ ਸਿੱਖ ਮੁੜ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਭੁਗਤੇ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤੇ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ 'ਚ ਦੂਰੀਆਂ ਵਧ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਤਣਾਅ ਕਾਫੀ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ 'ਚੋਂ ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਿਕਲੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਪੂਰੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਧਰ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਏਕੇ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿਰਾ-ਪੁਰਾ ਆਰਥਿਕ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਲਮਕਾ ਕੇ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਆਰਥਿਕ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਆਰਥਿਕ ਮੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਮੋਰਚਾ ਛੱਡ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਠੁੱਸ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਹੀ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਤ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਵਰਗੇ ਕਈ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਵੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਤਲਵੰਡੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਮਨਾ ਲਿਆ ਪਰ ਸੰਤ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਕਦੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਤੇ ਐਮ.ਪੀ. ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਡਾ. ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਮੀਡੀਏ 'ਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਸੀ? ਇਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਅਕਾਲੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਖਿਸਕਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨ ਫਿਰਕੂ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ 'ਚ ਵੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ 'ਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀਤ ਯੁੱਧ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਦੇ ਅਖਰੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਬਲਾਕ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਚੀਨ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੁਫ਼ੀਆ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ।

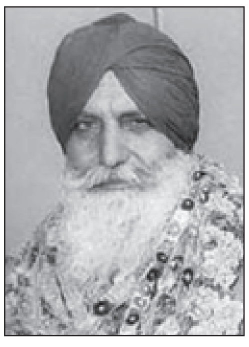

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋਇਆ, ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਸ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਫੱਟ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਪੁਲਿਸ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਫ਼ਾਦ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਫਿਰ ਅਜਿਹੀ ਹਨ੍ਹੇਰਗਰਦੀ ਮਚੀ ਕਿ 'ਜਿਸ ਕੀ ਲਾਠੀ, ਉਸ ਕੀ ਭੈਂਸ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਬੋਲ ਕੇ ਪੈਸਾ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਨਵੀਸ ਵੀ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵੀ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵੀ। ਸਮਾਜ-ਸੇਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਕ ਧਿਰ ਪੁਲਿਸ ਹੱਥੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਵੇਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸੱਚ-ਝੂਠ ਜੁੜਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ-ਸਮਝਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨ ਕੇ ਬਾਕੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਬੱਜਰ ਗ਼ਲਤੀ ਜੋੜਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਬਲਾਕ ਦੇ ਸੀਤ ਯੁੱਧ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਮੁਨੱਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੀ ਤਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੂਤਰਧਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਅਹਿਮ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਅੱਜ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਾਲਾ ਅਕਸ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ 'ਸੰਤ ਸਿਆਸਤ' ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 'ਸੰਤ ਸਿਆਸਤ' ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਆਧਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਜੇਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਤਾਂ 'ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ' ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ, ਕਈ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਆ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅੱਜ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਭ ਕੁਝ ਮੰਨ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਸੁਧਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਂਜ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨਾ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਅਜੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਪਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣਾ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਉਭਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਇੰਨਾ ਨਹੀਂ ਉਭਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਉਭਾਰਿਆ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਅੱਜ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਲੋੜ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, ਕਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਉਭਾਰ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪਏ ਇਹ ਮਸਲੇ ਕਦੇ ਭਖ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਠੰਢੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਖਾੜਕੂ' ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਵੀ ਉਹੀ ਕਾਰਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਹਿਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਭਾਵੇਂ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬਹੁਤੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ 'ਚ ਉਹ ਮਸਲੇ ਅੱਜ ਵੀ ਪਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ 'ਖਾੜਕੂ' ਜਾਂ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਏ ਸਨ।

ਜੇਕਰ ਇਹ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲਹਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ 'ਚ ਉਭਰੇਗੀ। ਦੁਖਦਾਈ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਸੰਜੀਦਾ ਹਨ ਤਾਂ ਬੀਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਮੰਨ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਮੁਫ਼ਾਦ ਖਾਤਿਰ ਹੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਗਲਤੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਹੋਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਉਸ ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਬਚ ਸਕੇ ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਅਜੇ ਵੀ ਅਚੇਤ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ, ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਜਰੇਗਾ ਕਿਵੇਂ,
ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਮ੍ਹਾਂਦਾਨ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ।

ਜੋ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋਇਆ, ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਸ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਫੱਟ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਪੁਲਿਸ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਫ਼ਾਦ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਫਿਰ ਅਜਿਹੀ ਹਨ੍ਹੇਰਗਰਦੀ ਮਚੀ ਕਿ 'ਜਿਸ ਕੀ ਲਾਠੀ, ਉਸ ਕੀ ਭੈਂਸ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਬੋਲ ਕੇ ਪੈਸਾ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਪੈਸਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਨਵੀਸ ਵੀ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵੀ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹ ਵੀ। ਸਮਾਜ-ਸੇਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਕ ਧਿਰ ਪੁਲਿਸ ਹੱਥੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਵੇਚ ਰਹੀ ਸੀ।

ਹਵਾ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਟੈਂਪੂ ਭੁੱਟੋ ਦਾ

ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ*

ਭੁੱਟੋ ਦਾ ਟੈਂਪੂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਧੂੜਾਂ ਪੱਟਦਾ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਘੁੰਮਦਾ। ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਘੱਰਾਟ ਵਰਗੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕੀਂ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਖੜ੍ਹਦੇ। ਟੈਂਪੂ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂਦਾ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਵਿਹਲੜ ਸੁੱਚਾ ਲੰਬੜ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਤਾਅ ਦਿੰਦਾ ਟੈਂਪੂ ਆ ਫੜ੍ਹਦਾ। ਲੰਬੜਦਾਰੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾਈ ਉਹ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਜਾਂਦਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰ ਲਾਉਂਦਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਚੰਗਾ ਜੇਬ ਖਰਚਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਘੁਟ ਵੀ ਲਾ ਲੈਂਦਾ। ਭੁੱਟੋ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਅੱਡਿਆਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 'ਵਾਜ਼ਾ ਵੀ ਮਾਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਟੈਂਪੂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਟੈਂਪੂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹਦਾ, ਘੱਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਭੁੱਟੋ ਦੀ ਨਾਲ ਦੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆ ਬਹਿੰਦਾ।

ਪੰਜ ਕੁ ਫੁੱਟਾ ਸੁੱਚਾ ਲੰਬੜ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਕੱਟਵੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਚੱਕ ਕੇ ਰੱਖਦਾ। ਨਸਵਾਰ ਲੈਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ, ਨਸਵਾਰ ਦੀ ਡੱਬੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੇਬ 'ਚ। ਪਕੌੜੇ ਵਰਗੀਆਂ ਨਾਸਾਂ 'ਚ ਘੰਟੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਨਸਵਾਰ ਤੁੰਨੀ ਰੱਖਦਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਡੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਮੋਹਰਿਉਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ, ਦੇਖੀਂ ਗੱਡਾ, ਦੇਖੀਂ ਕੁੱਤੀ।

'ਓ ਗਡੀਰਨਿਆ ਜਿਹਿਆ, 'ਰਾਮ ਨਾ ਬੈਠਿਆ ਕਰ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕੁੱਤੀ ਮਰਨੀ ਫਿਰ ਵੀ ਮਰਨੀ ਆ।' ਭੁੱਟੋ ਉਹਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ।

'ਚਲਾਈ ਜਾਹ ਭਰਾਵਾ...ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨੀ ਕਹਿੰਦਾ।'

'ਚਲਦੇ ਤੇ ਹੱਥ ਘੁੰਮ ਗਿਆ ਤਾਂ... ਤੂੰ ਵੀ ਮਰੇਂਗਾ, ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰੇਂਗਾ। ਟਿਕ ਕੇ ਬੈਠਿਆ ਕਰ।'

'ਦੇਖੀਂ...ਦੇਖੀਂ...।'

'ਹੁਣ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?'

'ਮੋਹਰਿਉਂ ਗੱਡਾ ਆਉਂਦਾ।'

'ਮੈਨੂੰ ਦੀਹਦਾ, ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾ।'

ਚੇਤਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਨੇ ਨਸਵਾਰ ਦੀ ਚੁੱਟਕੀ ਲਈ ਤੇ ਮਾਰੀ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਨਿੱਛ।

'ਮੁੜ ਮੁੜ ਨਾਸਾਂ 'ਚ ਕਿਉਂ ਲਈ ਜਾਨੈਂ ਮਾਸੀ ਨੂੰ...ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਬੀਮਾਰ ਕਰੇਂਗਾ।'

'ਚੱਲ, ਕੋਈ ਨੀਂ ਦੱਬੀ ਚੱਲ...ਦੱਬੀ ਚਲ... ਬਣਾ ਦੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਬੱਕੀ।'

'ਚੱਕਿਆ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ...ਬਣਿਆ ਫਿਰਦੈ ਵੱਡਾ...ਤੇਰੀ ਰੰਨ ਨਾ ਕੰਨ ਨਾ, ਛੜਾ ਛਟਾਂਕ ਘੁੰਮੀ ਜਾਨਾਂ।'

ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਨੋਕ-ਝੋਕ ਸੁਣ ਕੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਹੱਸਦੀਆਂ ਰਹਿਦੀਆਂ। ਢੋਲੇ ਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਟੈਂਪੂ ਭਜਾਉਂਦਾ ਭੁੱਟੋ ਕਾਹਮਾ, ਕਰੀਹਾ, ਛੋਟੀਆਂ ਭੰਗਲਾਂ, ਵੱਡੀਆਂ ਭੰਗਲਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਿਆਮ ਅੱਡੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ੂਟਾਂ ਵੱਟੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਅੱਡੇ 'ਚ ਲੱਗਾ ਪੁਲਿਸ-ਨਾਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਭੁੱਟੋ ਬੁੜਬੜਾਇਆ, 'ਲੈ ਬਈ ਸੁੱਚਿਆ ਅੱਜ ਫਿਰ ਮਾਰੇ ਗਏ.. ਖੜ੍ਹੇ ਆ ਪਤੰਦਰ।'

'ਕੌਣ?'

'ਤੈਨੂੰ ਦੀਹਦਾ ਨੀਂ?'

'ਲੈ ਬਈ ਆ ਗਏ ਭੱਜੇ।'

'ਰੁਕ ਓਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੜੀ ਮਾਂਗੂੰ ਕਿਧਰ ਲੱਦੀ ਫਿਰਦੈਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਉਨੀ-ਇੱਕੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕੌਣ ਜੁੰਮੇਵਾਰ?' ਹਰਕੇਵਲ ਹੌਲਦਾਰ ਡੰਡਾ ਘੁਮਾਉਂਦਾ ਭੱਜਾ ਆਇਆ।

'ਜੇ ਕੋਈ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਿਪਤਾ।' ਸਿਪਾਹੀ ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਟੈਂਪੂ ਦੇ ਹੁੱਡ 'ਤੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

'ਇਹ ਜਨਾਬ ਉਸ ਦਿਨ ਵਾਲਾ ਮੁਜ਼ਰਮ ਐ, ਜਿਹੜਾ ਟੈਂਪੂ ਭਜਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।' ਸਿਪਾਹੀ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਠਾਣੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੰਨ 'ਚ ਹੌਲੀ ਦੇਣੀ ਕਿਹਾ।

'ਉਏ ਮੁੰਡਿਓ, ਕੱਟੋ ਏਹਦਾ ਚਲਾਨ, ਗੌਰਮਿੰਟ ਨਾਲ ਸ਼ਤਾਨੀਆਂ ਕਰਦੈ।' ਠਾਣੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਤਾਅ ਦਿੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

'ਜਨਾਬ, ਜਾਣ ਦਿਉ।'

'ਤੈਨੂੰ ਜਾਣ ਦਈਏ, ਅਸੀਂ ਰੋਟੀ ਕਿਥੋਂ ਖਾਣੀ ਆ? ਸਰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਪੈਸੇ ਕਾਹਦੇ ਦਿੰਦੀ ਆ? ਚੱਲ ਦੱਸ ਤੂੰ ਆਇਐਂ ਕਿਥੋਂ ਤੇ ਚੱਲਿਐਂ ਕਿਥੇ? ਠਾਣੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਗੜਕਿਆ।

'ਜਨਾਬ, ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦਾ ਆਇਆਂ, ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਚੱਲਿਆਂ।'

'ਜਨਾਬ, ਹਟੋ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾਂ।' ਸਿਪਾਹੀ ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਠਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

'ਦੱਸ ਤੇਰੇ ਕੀ ਮੱਖ ਲੜਦੀ ਉਏ।'

'ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਮੱਖ ਕਾਹਦੀ ਲੜਨੀ ਆ...ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਲਉ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਉ।'

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 27 'ਤੇ)

ਕਹਾਣੀ

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਤੋਹਫੇ

ਮੁਹਬੱਤ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਇਨਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੇਦਰੀ ਧੁਰਾ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਨਸਾਨ ਇਸ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਥਾਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਅਫਲਾਤੂਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕੋਸਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਾਲੀਦਾਸ, ਸੋਫੋਕਲੀਜ, ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਤਾਲਸਤਾਏ ਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ ਵੱਡਮੁਲੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਅਮਰੀਕਨ ਲਿਖਾਰੀ ਓ. ਹੈਨਰੀ ਦੀ ਇਹ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਤਿ ਅਹਿਮ ਕਹਾਣੀ ਇਸੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਥਾਹ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਕੋਲੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ-ਗਿਫਟ ਆਫ਼ ਦ ਮੈਜਈ। ਮੈਜਈ ਹਿਬਰੂ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ। ਮੈਜਈ ਪੂਰਬ ਦੇ ਉਹ ਤਿੰਨ ਫਕੀਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜਨਮ ਉਪਰੰਤ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਤਾਰਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਪੈਗੰਬਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਸੂ ਵਾਸਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਤੋਹਫੇ ਖਰੀਦੇ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਉਤੇ ਤੋਹਫੇ ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਚਲਿਆ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਲੇਖਕ: ਓ .ਹੈਨਰੀ
ਅਨੁਵਾਦ: ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਇਕ ਡਾਲਰ ਸੱਤਾਸੀ ਸੈਂਟ। ਕੁੱਲ ਏਨੀ ਰਕਮ। ਇਹ ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਇਕ ਇਕ ਨਿਕੇ ਪੈਸੇ ਦੇ, ਦੋ ਦੋ ਪੈਸੇ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਮਸਾਂ ਬਚਾਏ ਸਨ, ਕਦੀ ਸਬਜੀ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕੀਤਾ, ਕਦੀ ਰਾਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ। ਭਾਅ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਕਦੇ ਕਦੇ ਤਾਂ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਔਰਤ ਬੜੀ ਕੰਜੂਸ ਅਤੇ ਲੀਚੜ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਡੈਲਾ ਨੇ ਰਕਮ ਗਿਣੀ। ਉਹੀ, ਇਕ ਡਾਲਰ ਸੱਤਾਸੀ ਸੈਂਟ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੀ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ।

ਕਰਦੀ ਵੀ ਕੀ ਉਹ। ਛੋਟੇ, ਮੈਲੇ ਜਿਹੇ ਸੋਫ਼ੇ ਉਪਰ ਡਿਗ ਕੇ ਰੋ ਹੀ ਸਕਦੀ ਸੀ ਬਸ। ਇਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ। ਸਿਸਕਣਾ, ਨੱਕ ਸੁਕੇੜਨਾ ਜਾਂ ਕਦੇ ਮੁਸਕਰਾਉਣਾ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਨਾ। ਏਨਾ ਕੁ ਫਰਕ ਹੋਰ ਲਾ ਲਵੋ ਕਿ ਰੋਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੱਸਣਾ ਘੱਟ।

ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਣ, ਸਾਡੀ ਨਾਇਕਾ, ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਰੋਣ ਵਾਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵਲ। ਆਓ ਘਰ ਉਪਰ ਇਕ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰੀਏ। ਅੱਠ ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਹਫਤਾ ਕਿਰਾਇਆ। ਤਨਖਾਹ ਹੈ, 30 ਡਾਲਰ। ਘਰ ਬਾਰੇ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੇਠਾਂ ਦਰਵਾਜੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਘੰਟੀ ਵਾਲਾ ਬਟਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਂਗਲ ਕਦੀ ਉਸ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ। ਇਕ ਤਖਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮਿਸਟਰ ਜੇਮਜ਼ ਡਿਲਿੰਘਮ ਯੰਗ।

ਕਿਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਇਸ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੁਝ ਚੰਗੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤਖਤੀ ਉਪਰ ਡਿਲਿੰਘਮ ਸ਼ਬਦ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਮਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਤਨਖਾਹ 30 ਡਾਲਰ ਰਹਿ ਗਈ ਤਾਂ ਡਿਲਿੰਘਮ ਦੇ ਅੱਖਰ ਧੁੰਦਲੇ ਪੈ ਗਏ। ਡਿਲਿੰਘਮ ਦੀ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਡੀ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਿਸਟਰ ਜੇਮਜ਼ ਡਿਲਿੰਘਮ ਯੰਗ ਘਰ ਪਰਤਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੇਮਜ਼ ਡਿਲਿੰਘਮ, ਜੀਹਨੂੰ ਹੁਣ ਅਸੀ ਡੈਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਤੀ ਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲੈਂਦੀ, ਉਹਨੂੰ ਜੇਮਜ਼ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੀ। ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ।

ਡੈਲਾ ਰੋਣ ਤੋਂ ਹਟੀ। ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਰਤਾ ਕੁ ਪਾਊਡਰ ਮਲਿਆ। ਖਿੜਕੀ ਕੋਲ ਖਲੋਤੀ, ਵਾੜ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਭੂਰੀ ਬਿਲੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲੱਗੀ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹੈ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਕੋਲ ਹਨ ਇਕ ਡਾਲਰ ਸੱਤਾਸੀ ਸੈਂਟ। ਇਸ ਰਕਮ ਨਾਲ ਉਹ ਜਿਮ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜਾ ਤੁਹਫਾ ਖਰੀਦੇ? ਕਿੰਨਿਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਇਕ ਪੈਸਾ ਬਚਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਨਿਕਲਿਆ? ਤੀਹ ਡਾਲਰ ਹਫਤਾ ਤਾਂ ਤਨਖਾਹ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਕੀ ਐ? ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਸੋਚਦੀ, ਖਰਚਾ ਉਸ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਹਮੇਸ਼ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਮ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਲਈ ਇਕ ਡਾਲਰ ਸੱਤਾਸੀ ਸੈਂਟ, ਪਿਆਰਾ ਜਿਮ। ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਕੁੱਝ ਸੁਹਣਾ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਕਿੰਨੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਘੰਟੇ ਬਿਤਾਏ ਸਨ। ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਹੜੀ ਸੁਹਣੀ ਹੋਵੇ, ਅਜੀਬ ਹੋਵੇ, ਦਿਲ-ਖਿਚਵੀਂ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜੀ ਜਿਮ ਲਾਇਕ ਹੋਵੇ ਬਸ। ਖਿੜਕੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੰਧ ਉਪਰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਟੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੱਠ ਡਾਲਰ ਕਿਰਾਏ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣੈ। ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਤਲਾ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨਾਮ ਦੀ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਠੀਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਖਿੜਕੀ ਵਲੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਅਗੇ ਜਾ ਖਲੋਤੀ। ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਤਾਂ ਵੀਹ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਉਡ ਗਿਆ ਪਰ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਰਹੀ। ਛੇਤੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਦੂਰ ਤਕ ਖਿਸਕ ਗਏ।

ਜੇਮਜ਼ ਡਿਲਿੰਘਮ ਯੰਗ ਖਾਨਦਾਨ ਪਾਸ ਦੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਫਖਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਸੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਘੜੀ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਦਾ ਜੀ ਪਾਸ। ਦੂਜੀ ਅਮੁੱਲ ਵਸਤੂ ਸਨ ਡੈਲਾ ਦੇ ਕੇਸ। ਈਰਾਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਹਣੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਸ਼ੀਬਾ ਜੇ ਕਿਤੇ ਡੈਲਾ ਦੇ ਫਲੈਟ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਸੁਕਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਡੈਲਾ, ਸ਼ੀਬਾ ਦੇ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਪਾ ਦਿੰਦੀ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਸਮਰਾਟ ਸੁਲੇਮਾਨ ਜੇ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿਚ ਦੱਬਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜਿਮ ਉਸ ਨੇੜੇ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀ ਘੜੀ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਦੇਖਦਾ ਤਾਂ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਈਰਖਾਵਸ ਆਪਣੀ ਦਾਹੜੀ ਖੁਰਚਣ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਡੈਲਾ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕੇਸ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਚਮਚਮਾਉਂਦੇ ਇਉ ਲਮਕ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਝਰਨਾ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਗੋਡਿਆਂ ਤੱਕ ਲੰਮੇ ਵਾਲ, ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਇਹੀ ਹੋਵੇ। ਘਬਰਾ ਕੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਛੇਤੀ ਦੇ ਕੇ ਫੇਰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਪਲ ਭਰ ਸੁੰਨ ਜਿਹੀ ਖਲੋਤੀ ਰਹੀ ਤੇ ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੰਝੂ ਘਸੇ ਕਾਲੀਨ ਉਪਰ ਜਾ ਡਿੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀ ਭੂਰੀ ਜਾਕਟ ਪਹਿਨੀ ਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਭੂਰਾ ਟੋਪ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲਿਸ਼ਕ, ਧੜਾਧੜ ਸਖਤ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਪੌੜੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁੜੀ ਤਾਂ ਸਕਰਟ ਲਹਿਰਾਇਆ। ਜਿਸ ਦੁਕਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਕੇ ਰੁਕੀ ਉਸ ਉਪਰ ਬੋਰਡ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਮੈਡਮ ਸੋਫਰਾਨੀ-ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਵਸਤਾਂ। ਭਜਦੀ ਹੋਈ ਉਹ ਦੁਕਾਨ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹੀ, ਰੁਕੀ ਤਾਂ ਹਫ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਚੀ ਲੰਮੀ ਮੈਡਮ ਸੋਫਰਾਨੀ ਸਹਿਜ ਮਜਾਜ਼, ਦਿਲ ਨੂੰ ਠੰਢ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਸੀ।

ਡੈਲਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਮੇਰੇ ਵਾਲ ਖਰੀਦੋਗੇ?

ਮੈਡਮ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹੋ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ। ਟੋਪ ਉਤਾਰੋ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖ ਲਵਾਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲ।

ਸੁਨਹਿਰੀ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝਰਨਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਲ ਦੌੜਿਆ। ਮੈਡਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਵੀਹ ਡਾਲਰ। ਹੌਲੀ ਦੇ ਕੇ ਡੈਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦਿਉ।

ਅਗਲੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਗੁਲਾਬੀ ਖੰਭਾਂ ਉਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਡ ਗਏ। ਸਿਆਣਾ ਪਾਠਕ ਮੇਰੇ ਘਸੇ ਪਿੱਟੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਵਲ ਬੇਸ਼ਕ ਧਿਆਨ ਨਾ ਵੀ ਦੇਵੇ। ਡੈਲਾ ਨੇ ਇਹ ਸਮਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰਖੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਫੋਲਾ ਫਾਲੀ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਤਾਇਆ। ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਸੀ ਆਖਰ ਉਹ ਮਿਲ ਹੀ ਗਈ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਲੱਭ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਸੀ ਜਿਮ ਵਾਸਤੇ, ਸਿਰਫ ਜਿਮ ਵਾਸਤੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਛਾਣ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਕਿਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਇਹ ਸੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਜਿਮ ਦੀ ਘੜੀ ਵਾਸਤੇ ਪਲਾਟੀਨਮ ਦੀ ਜੰਜੀਰ। ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਸਾਦਾ ਪਰ ਦਿਲ ਖਿਚਵਾਂ। ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ, ਕੀਮਤ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਧਾਤ ਦੀ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਵਧੀਆ ਚੀਜ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲਾ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇ। ਬਾਹਰਲੀ ਦਿਖਾਵਟ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਜਾਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਚੇਨੀ ਬਣੀ ਹੀ ਜਿਮ ਦੀ ਘੜੀ ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ਜਿਮ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਸਾਦਾ ਜਿਹਾ ਪਰ ਅਮੁੱਲ। ਲਉ ਜੀ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਜੰਜੀਰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਜਿਮ। ਬਣ ਗਈ ਗੱਲ।

ਜਦੋਂ ਡੈਲਾ ਘਰ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਸਤੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕੁ ਘਟ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਹ ਵਿਹਾਰਕ, ਅਕਲਵੰਦ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ। ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਸੂਈਆਂ ਕਲਿੱਪ ਕੱਢੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਵਾਲ ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਕਰੀਦੇ ਹਨ। ਸੂਈਆਂ ਕਲਿੱਪ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਪਰ ਗਰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਤੇ ਫਿਰ ਲੱਗ ਗਈ ਸਿਰ ਦੀ ਉਸ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਵਿਚ, ਜਿਹੜੀ ਬਰਬਾਦੀ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਹੋਇਆ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬਰਬਾਦੀ ਖਾਸੀ ਕਸ਼ਟਦਾਇਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਚਾਲੀ ਮਿੰਟ ਲੱਗੇ। ਡੈਲਾ ਦਾ ਸਿਰ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜ ਗਿਆ। ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਕੂਲੋਂ ਭੱਜੀ ਬੱਚੀ ਹੋਵੇ ਕੋਈ। ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਅੱਗੇ ਖਲੋ ਕੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ-ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਦੇਖਣ ਸਾਰ ਜੇ ਜਿਮ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਨੋ ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦੇ ਗੱਵਈਆਂ ਵਰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਦੀ ਬਈ? ਇਕ ਡਾਲਰ ਸੱਤਾਸੀ ਸੈਂਟਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਖਰੀਦਦੀ ਆਪਣੇ ਜਿਮ ਵਾਸਤੇ?

ਠੀਕ ਸੱਤ ਵਜੇ ਉਸ ਨੇ ਕਾਫੀ ਬਣਾਈ। ਸਟੋਵ 'ਤੇ ਕੜਾਹੀ ਰੱਖੀ। ਜਿਮ ਆਉਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਹੈ ਨਾ। ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਵਾਂਗੀ। ਲੇਟ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਦੀ। ਚੇਨੀ ਦਾ ਗੋਲ ਛੱਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮੁਠੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਦਰਵਾਜੇ ਨੇੜੇ ਰੱਖੇ ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗੀ। ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਇਆ। ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਨਿਕੀਆਂ ਨਿਕੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੀ ਜਾਣੀ ਉਸ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਇਸ ਪਲ ਵੀ ਫੁਸਫੁਸਾਈ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਮਿਹਰ ਰੱਖੀਂ, ਹੁਣ ਵੀ ਮੈਂ ਜਿਮ ਨੂੰ ਸੁਹਣੀ ਈ ਲੱਗਾਂ।

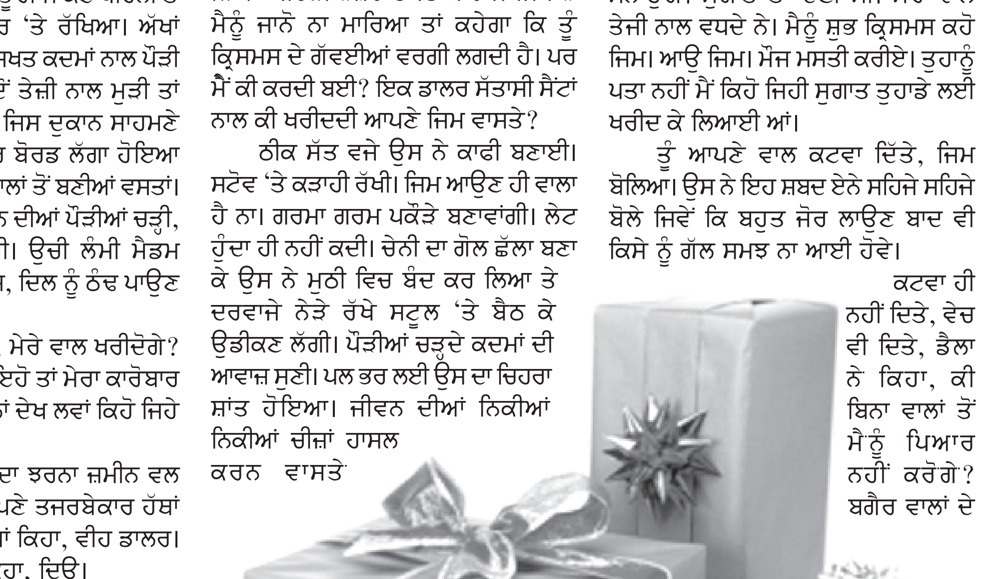

ਦਰਵਾਜਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ। ਜਿਮ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਦਰਵਾਜਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਪਤਲਾ ਜਿਹਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਵਿਚਾਰਾ। ਉਮਰ ਕੇਵਲ ਬਾਈ ਸਾਲ ਪਰ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬੋਝ ਪੂਰਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਓਵਰਕੋਟ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਦਸਤਾਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਿਮ ਅੰਦਰ ਲੰਘਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਡੋਲ ਖਲੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਹਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਡੈਲਾ ਉਪਰ ਪੈ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ-ਡੈਲਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਡਰ ਗਈ ਜਿਮ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਗੁੱਸਾ ਸੀ, ਨਾ ਹੈਰਾਨੀ, ਨਾ ਨਫ਼ਰਤ। ਉਸ ਦਾ ਹਾਵ ਭਾਵ ਭਿਆਨਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਭਾਵਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਡੈਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਜਿਮ ਲਗਾਤਾਰ ਡੈਲਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਦੇਖੀ ਗਿਆ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਭਾਵ ਜਿਮ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਉਕਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਡੈਲਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਾ ਆਏ।

ਡੈਲਾ ਨੇ ਉਸ ਵਲ ਸਰਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਜਿਮ, ਪਿਆਰੇ ਜਿਮ, ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਨਾ ਦੇਖ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਕਟਵਾ ਕੇ ਵੇਚ ਦਿਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਸੁਗਾਤ ਦਿਤੇ ਬਗੈਰ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਵਾਲ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਫੇਰ ਲੰਮੇ ਹੋ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਬੁਰਾ ਨਹੀ ਮਨਾਉਂਗੇ। ਸੁਗਾਤ ਤਾਂ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਾਲ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਵਧਦੇ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਕਹੋ ਜਿਮ। ਆਉ ਜਿਮ। ਮੌਜ ਮਸਤੀ ਕਰੀਏ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੁਗਾਤ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਈ ਆਂ।

ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਕਟਵਾ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਮ ਬੋਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਏਨੇ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਬੋਲੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜੋਰ ਲਾਉਣ ਬਾਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ ਹੋਵੇ।

ਕਟਵਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ, ਵੇਚ ਵੀ ਦਿਤੇ, ਡੈਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕੀ ਬਿਨਾ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ? ਬਗੈਰ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਵੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਈ ਹਾਂ ਨਾਂ। ਹੈਰਾਨ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਜਿਮ ਨੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦੌੜਾਈ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸ਼ੈਦਾਈ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਮ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, ਕੀ ਆਖਿਐ ਤੂੰ? ਕਿ ਤੇਰੇ ਕੇਸ ਚਲੇ ਗਏ?

ਡੈਲਾ ਬੋਲੀ, ਹੁਣ ਨੀ ਲੱਭਣੇ ਉਹ। ਮੈਂ ਦੱਸਿਐ ਨਾ। ਵਿਕ ਵੀ ਗਏ। ਚਲੇ ਗਏ। ਉਮਰ ਹੀ ਏਨੀ ਸੀ ਮੇਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ। ਡੈਲਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੁਣ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਮਿਠਾਸਪੂਰਨ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੋਈ ਨੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਿਆਰੇ ਜਿਮ, ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਵਾਂ?

ਸੁੰਨ-ਮਸੁੰਨ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਜਿਮ ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਡੈਲਾ ਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ ਵਿਚ ਘੁਟ ਲਿਆ।

ਆਓ ਪਾਠਕੋ, ਦਸ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਪਾਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਵਲ ਕਰੀਏ। ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੱਠ ਡਾਲਰ ਜਾਂ ਦਸ ਲੱਖ, ਫਰਕ ਕੀ ਹੈ? ਗਣਿਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਧਿਆਨੀ ਗਲਤ ਮਲਤ ਉਤਰ ਦੇਣਗੇ। ਮੈਜਈ ਦਰਵੇਸ, ਯਕੀਨਨ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਮਤ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜੇ ਦੱਸਣੀ ਹੈ।

ਓਵਰਕੋਟ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਜਿਮ ਨੇ ਇਕ ਲਿਫਾਫਾ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਮੇਜ ਉਪਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਮ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਗਲਤ ਨਾ ਸਮਝੀਂ ਡੈਲਾ। ਤੂੰ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਟਾਈਲ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਜਾਂ ਸ਼ੈਪੂ ਬਦਲ ਦਿਤਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਫਰਕ ਨਹੀ ਪੈਂਦਾ। ਇਉਂ ਹੋ ਈ ਨਹੀ ਸਕਦਾ ਕਦੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਇਹ ਲਿਫਾਫਾ ਖੋਲ੍ਹੇਂਗੀ ਤਾ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ।

ਗੋਰੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨੇ ਲਿਫਾਫੇ ਦਾ ਧਾਗਾ ਉਧੇੜਿਆ। ਉਫ, ਇਕ ਦਰਦਨਾਕ ਚੀਕ। ਹੁਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਨਾਨੀਆਂ ਵਾਲੀ ਹਰਕਤ, ਹਿਰਦੇਵੇਧਕ ਵਿਰਲਾਪ। ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਹੰਝੂ। ਧਰਵਾਸ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਖਾਸੀ ਤਾਕਤ ਲਾਉਣੀ ਪਈ।

ਲਉ ਜੀ ਪੈਕਟ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਬੇਅੰਤ ਸੁਹਣੀਆਂ ਕੰਘੀਆਂ ਅਤੇ ਕਲਿੱਪਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸੈਟ। ਉਹੀ ਸੈਟ ਜਿਹੜਾ ਬਰਾਡਵੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਡੈਲਾ ਨੇ ਇਕ ਵੇਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤੱਕਣੀ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਿਮ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਸੀ। ਐਨੀਆਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕੰਘੀਆਂ? ਕੱਛੂ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਤੇ ਮੋਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕਲਿੱਪ। ਐਨੇ ਸੁਹਣੇ ਰੰਗ, ਡੈਲਾ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਰੰਗਤ ਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾਂ ਵਰਗੇ ਜਿਹੜੇ ਕਟ ਗਏ ਤੇ ਵਿਕ ਗਏ। ਬੜੀਆਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕੰਘੀਆਂ ਡੈਲਾ ਕਿਹੜਾ ਜਾਣਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ, ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕੇਗੀ ਇਹ ਕੰਘੀਆਂ ਤੇ ਕਲਿੱਪ, ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਕੀ ਕਰਦੀ ਉਹ? ਕਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਖਾਹਸ਼, ਬੇਸਬਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ। ਉਹੀ ਕੰਘੀਆਂ ਕਲਿੱਪ ਹੁਣ ਉਹਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਲੰਮੇ ਕੇਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਿੱਪਾਂ ਨੇ ਬਣਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਦੂਰ।

ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਫਾ ਡੈਲਾ ਨੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਜਿੰਮ ਨੇ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਥੇਲੀ ਉਪਰ ਚੇਨੀ ਰੱਖ ਕੇ ਡੈਲਾ ਨੇ ਜਿਮ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਜਿਮ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗੀ। ਚੇਨੀ ਤਾਂ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਮਾਰ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਡੈਲਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਚਮਕ ਆਈ? ਬਹੁਤ ਗਜ਼ਬ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜਿਮ? ਇਹ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਫਰੋਲ ਮਾਰਿਆ। ਤੂੰ ਹੁਣ ਦਿਨ ਵਿਚ ਸੌ ਸੌ ਵਾਰ ਟਾਈਮ ਦੇਖਿਆ ਕਰੇਂਗਾ। ਲਿਆਉ, ਇਧਰ ਕਰੋ ਆਪਣੀ ਘੜੀ। ਦੇਖੀਏ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇਗੀ ਉਸ ਨਾਲ ਇਹ।

ਡੈਲਾ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਮ ਸੋਫੇ 'ਤੇ ਲੁੜ੍ਹਕ ਗਿਆ। ਸਿਰ ਹੇਠਾਂ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਇਆ, ਡੈਲਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਆਪਾਂ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦੇਈਏ। ਇਹ ਇਨੇ ਸੁਹਣੇ ਨੇ ਕਿ ਆਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਬਸ। ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਕੰਘੀਆਂ ਕਲਿੱਪ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਉਹ ਘੜੀ ਵੇਚ ਆਇਆਂ। ਚਲੋ ਠੀਕ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਇਉਂ ਕਰ, ਪਕੌੜੇ ਤਲ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਐ ਪਾਠਕੋ, ਇਹ ਮੈਜਈ ਬੜੇ ਦੂਰੰਦੇਸ਼ ਸਨ। ਯਕੀਨਨ ਦੂਰੰਦੇਸ਼। ਪੰਘੂੜੇ ਵਿਚ ਲੇਟੇ ਯਸੂ ਵਾਸਤੇ ਤੋਹਫੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਉਹ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਕੀਮਤੀ ਸਨ? ਪਰ ਇਕ ਫਰਕ ਹੈ। ਜੇ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਮੈਜਈ ਆਪਣੇ ਤੋਹਫੇ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਬਦਲ ਕੇ ਹੋਰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਟੁੱਟੇ-ਫੁਟੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਨਿਕੇ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਦੋ ਮੂਰਖ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖ ਬਣਾ ਦਿਤੀ। ਤਾਂ ਵੀ, ਇਸ ਕਲਯੁਗ ਵਿਚ ਅਕਲਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੇਰੇ ਇਹ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੋ, ਜਿੰਨੇ ਲੋਕ ਸੁਗਾਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹੋ ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਅਕਲਮੰਦ ਹਨ। ਲੋਕ ਤੋਹਫੇ ਲੈਣਗੇ/ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵਧੀਕ ਸਿਆਣੇ ਡੈਲਾ ਤੇ ਜਿਮ ਹਨ। ਹਰ ਥਾਂ, ਉਹੀ ਸਿਆਣੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹੀ ਮੈਜਈ ਹਨ।

#

ਭੁਜੀਆ, ਭਜੀਆ, ਭਾਜੀ, ਭੂਜੀ...

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਉਪਰ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਭੁਜੀਆ ਭਜੀਆ ਸ਼ਬਦ ਇਕੱਠੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਏਥੇ ਭੁਜੀਆ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨਿਰਾਰਥਕ ਵਧਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਫਿਕਰੇ ਵਿਚ, 'ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਤੇਰਾ ਭੁਜੀਆ ਭਜੀਆ ਖਾਣਾ।' ਪਰ ਜਨਾਬ ਭਜੀਆ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪਕੌੜੇ ਦਾ ਗੁਜਰਾਤੀ ਸਾਂਢੂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਾਕਿਫ਼ ਗੁਜਰਾਤੀ ਨੂੰ ਆਖੋ ਕਿ ਉਹ ਭਜੀਆ ਖਿਲਾਏ, ਉਹ ਘਰੋਂ ਪਕੌੜੇ ਬਣਵਾ ਕੇ ਲੈ ਆਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਮਵਤਨੀ ਗੁਜਰਾਤੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਖਾਜੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਪਾਦਕ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਾ, ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਭਜੀਆ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 'ਦਰੁਸਤ' ਕਰਕੇ ਭੁਜੀਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ! ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਦੱਸਾਂ, ਭਾਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਾ ਭੂਜੀ ਸ਼ਬਦ ਵੀ 'ਨਿਰਾਰਥਕ' ਨਹੀਂ, ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਭੁਜੀਏ ਨੂੰ ਭੂਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਭਜੀਏ ਯਾਨਿ ਪਕੌੜਿਆਂ ਨੂੰ ਭੱਜੀ ਤੇ ਤੈਲਗੂ ਵਿਚ ਬੱਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਜੀਆ ਵੀ ਹੁਣ ਅਕਸਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ, ਆਲੂ ਭਜੀਆ, ਪਿਆਜ਼ ਭਜੀਆ, ਮਿਰਚ ਭਜੀਆ।

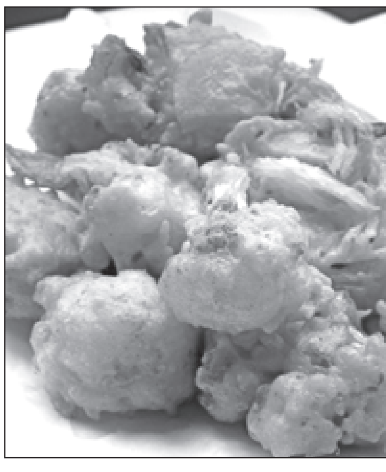

ਗੁਜਰਾਤੀ ਭੁਜੀਆ

ਭੁਜੀਆ ਬੀਕਾਨੇਰ ਦੀ ਨਿਆਮਤ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਦੀ ਕਪੜੇ ਦੀ ਮਿੱਲ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਵਾਢੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਭੁੱਜਦੀ ਹੋਈ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਗਰਮੀ ਝਾਗਦੇ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਅਪੜਦੇ ਸਾਂ। ਉਥੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਲੱਗੀ ਉਹ ਸੀ ਭੁਜੀਆ, ਸਹੀ ਕਹਾਂ ਤਾਂ ਬੀਕਾਨੇਰੀ ਭੁਜੀਆ। ਅਸੀਂ ਮੁੱਠਾਂ ਭਰ ਭਰ ਭੁਜੀਆ ਖਾਂਦੇ ਸਾਂ। ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਵਾਦ ਇਸ ਵਿਚ ਮਿਲਾਈ ਏਥੋਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਜੀਏ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭੁਜੀਏ ਦਾ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੀਕਾਨੇਰੀ ਭੁਜੀਏ ਦੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਬੀਕਾਨੇਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜ ਰਾਜੇਸ਼ਵਰ ਮਹਾਰਾਜਅਧਿਰਾਜ ਨਰੇਂਦਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਸ੍ਰੀ ਡੂੰਗਰ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਵਿਚ 1877 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇਹ ਖਾਸ ਡੂੰਗਰਸ਼ਾਹੀ ਪਕਵਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਾਇਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੇਸਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮੋਠਾਂ ਦਾ ਆਟਾ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸਾਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਮਿਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੀਕਾਨੇਰ ਵਿਚ ਇਹ ਘਰ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਪਸੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਭੁਜੀਏ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਪਸੰਦਗੀ ਦੇਖ ਕੇ ਲਾਲਾਂ ਸੁਟੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪੇਟੈਂਟ ਲੈਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਆਖਰ ਭੁਜੀਆ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਚ ਲੱਗੇ ਪੱਚੀ ਲੱਖ ਰਾਜਸਥਾਨੀਆਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕੋਹ ਕੋਹ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਕ-ਭੁੰਨੀ ਸਬਜ਼ੀ ਨੂੰ ਭੁਜੀਆ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈਆਂ ਵਿਚ ਭੁੱਜੇ ਚੌਲ ਭੁਜੀਆ ਹਨ। ਸਬਜ਼ੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਬਦ 'ਭਾਜੀ' ਵੀ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਤਰੀ ਵਾਲੀ ਭੁੰਨ ਕੇ ਬਣਾਈ ਤਰਕਾਰੀ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਹਰ ਸਬਜ਼ੀ ਹੀ ਭਾਜੀ ਹੈ। ਸਬਜ਼ੀ-ਭਾਜੀ ਸਮਾਸ ਨੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨੇਪਾਲੀ ਵਿਚ ਤੁੜਕੇ ਹੋਏ ਵਤਾਊਂ ਦੇ ਕਤਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਜੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਭਾਜੀ ਆਖਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਤਲੇ ਜਾਂ ਪਕਾਏ ਪਕਵਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ 'ਭਾਜਯ' (ਵੰਡਣਾ) ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਚਾਲਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ ਹੈ 'ਭ੍ਰਜ' ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਭੁੰਨਣਾ, ਰਾੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। 'ਭੁਜਿਆ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ 'ਭਰਜਿਤ'। 'ਭ੍ਰਜ' ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਵਿਉਤਪਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਈ ਪਲਸੇਟੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਭਜ, ਭੁਜ, ਭ੍ਰਜ, ਭਾਜ ਆਦਿ। ਬਰੀਕ ਬਰੀਕ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਤੁੜਕਾ ਲਾ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁਰਜੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਟਿਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਨੀਰ ਜਾਂ ਆਂਡਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਭੁਰਜੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁਰਜੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਵਥ ਦੇ ਚੀਥੜੇ ਚੀਥੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘਿਉ ਆਦਿ ਵਿਚ ਤਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੜਕਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭੜਥਾ ਜਾਂ ਭੁੜਥਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਭਰਜਿਤ' ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਭੜਥੇ ਨੂੰ 'ਭਰਤਾ' ਜਾਂ 'ਭੁਰਤਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਹਿੰਦੀ ਕੋਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਭੁਰਕਣਾ ਜਾਂ ਭੁਰਭਰਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭੁੜਥਾ ਦੱਬ ਕੁਚਲ ਕੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਭੁੜਥੇ ਨੂੰ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਤੁਲ ਖਿਆਲਦੇ ਹਨ। ਭੁੜਥਾ ਕਰਨਾ ਇਕ ਮੁਹਾਵਰਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਸਲ ਸੁਟਣਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੈ, ਅੱਗ ਤੋਂ ਲਾਹਿਆ ਵਤਾਊਂ ਲੋਥ ਹੀ ਤਾਂ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਟਮਾਟਰ ਅਦਰਕ ਆਦਿ ਦਾ ਤੜਕਾ ਅਤੇ ਉਤੇ ਭੁਰਕਿਆ ਹਰਾ ਧਨੀਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਲੋਥ ਵਿਚ ਮੁੜ ਜਾਨ ਫੂਕਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਕਈਆਂ ਲਈ ਭੁੜਥਾ ਗ਼ਲੀਜ਼ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਲਈ ਲਜ਼ੀਜ਼। ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਭੜਥਾ ਹੈ, "ਭਿਰਜਤ ਹੋਇਆ ਪਦਾਰਥ। ਕੇਵਲ ਅਗਨਿ ਅਥਵਾ ਭੁਬਲ ਵਿਚ ਭੁਜਿਆ।" ਭਾਵੇਂ ਭੜਥੇ ਦਾ ਬਿੰਬ ਇਕ ਦੱਬੀ ਕੁਚਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਭਰਜਿਤ' ਹੀ ਹੈ।

'ਭ੍ਰਜ' ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਹੀ ਭੱਠ, ਭੱਠਾ, ਭੱਠੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਭਠਿਆਰਾ ਤੇ ਭਠਿਆਰਨ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ 'ਭ੍ਰਾਸ਼ਟਰ' ਜਿਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੋਇਆ 'ਭੱਠ। ਭੱਠੀ ਲਾਉਣਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸ਼ਰਾਬ ਕਢਣਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਰਮ ਹੋਵੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤਾਂ ਹੱਟੀ ਭੱਠੀ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਥੋਂ ਦਾਣੇ ਭੁੰਨਣ ਵਾਲੀ ਭੱਠੀ ਦੀ ਰੌਣਕ ਅਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਚੁਗਲੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਭੱਠ ਪਿਆ ਸੋਨਾ ਜਿਹੜਾ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਵੇ, ਭੱਠ ਰੰਨਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ, ਭੱਠ ਝੋਕਣਾ, ਭੱਠੇ 'ਚ ਜਾਵੇ ਆਦਿ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਹਰਿ ਕੰਤੁ ਨ ਪ੍ਰਗਟਈ
ਭਠਿ ਨਗਰ ਸੇ ਗ੍ਰਾਮ॥

ਬੀਕਾਨੇਰੀ ਭੁਜੀਆ

ਭੁੰਨਣਾ ਤੇ ਭੁਜਣਾ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਵਿਆਕਰਣਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੁੰਨਣਾ ਸਕਰਮਕ ਤੇ ਭੁੱਜਣਾ ਅਕਰਮਕ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭੁਜਣਾ ਜਾਂ ਭੁੰਨਣਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁੱਕੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਤਪਾਉਣ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਦਾਣੇ ਭੁੰਨਾਉਣਾ ਆਦਿ ਵਿਚ। ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਥੋੜਾ ਘਿਉ ਪਾ ਕੇ ਗਰਮਾਉਣਾ ਜਾਂ ਤੜਕਣਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਭੁੰਨਣਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਉਤਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ. ਹਾਂ, ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ, ਗੌਂ ਭੁੰਨਾਏ ਜੌਂ। ਭੁੰਨ ਕੇ ਖਾਧੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲੈਰੀ ਛੱਲੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਬਦ ਭੁੱਟਾ ਵੀ ਇਸੇ ਅਰਥ ਪਸਾਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ' ਹੈ। ਭੜਭੂੰਜਾ (ਭਾੜਾ+ਭੂੰਜਾ) ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਕੇ-ਸੋਹਦਰੇ ਹੋਰ ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖੂਬ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ 'ਭਰਿਊ' bhreu- ਲਭਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕੜੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੂਲ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਭੁੰਨਣਾ, ਤਪਾਉਣਾ, ਰਾੜ੍ਹਨਾ। ਕਈ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ 'ਪ, ਬ, ਭ' ਧੁਨੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ 'ਫ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਫ਼ਰਾਈ (fry) ਸਾਡੇ ਭੁੱਜਣਾ ਦਾ ਸੁਜਾਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰਾਹੀਂ ਲਾਤੀਨੀ ਦੇ frigere ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲਾਤੀਨੀ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਭੁੰਨਣਾ, ਰਾੜਨਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਤੇਲ ਆਦਿ ਵਿਚ ਤਲਣਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਰਾਈ ਸ਼ਬਦ ਢਾਬਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਢਾਬਿਆਂ ਵਾਲੇ ਤੁੜਕੀ ਦਾਲ ਨੂੰ ਫਰਾਈ ਆਖਦੇ ਹਨ, 'ਲਿਆਈਂ ਮੁੰਡਿਆ ਦੋ ਦਾਲ ਫਰਾਈਆਂ!" ਯੂ ਕੇ ਦਾ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਬਰੇਕਫਾਸਟ ਫਰਾਈਡ-ਐਗ (fried egg) ਵਿਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘਟ ਮਸਾਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਭੁੰਨਣ ਲੱਗਿਆ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਂਡੇ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾ ਟੁੱਟੇ। ਜੇ ਦਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਫਰਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਪਕਵਾਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਹ ਆਂਡਿਆਂ ਦੀ ਭੁਰਜੀ ਕਹਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਈ 'ਫਰਾਈ' ਜਾਂ 'ਫਰੈਂਚ ਫਰਾਈ' ਆਲੂ ਦੇ ਤਲੇ ਹੋਏ ਕਤਲੇ ਹਨ ਜੋ ਫਾਸਟ ਫੂਡਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਫਰਾਈ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਿਜਲਈ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਵੀ ਹੈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਭੁੰਨ ਦੇਣਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਗੋਲੀਆਂ ਆਦਿ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦ ਫ਼ਰਿਟਰ (fritter) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਪਕੌੜੇ ਦਾ ਅਰਥ ਖੋਜੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫ਼ਰਿਟਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਫਰਿਟਰਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ਰਿਟਰ ਆਂਡੇ ਤੇ ਦੁਧ ਵਿਚ ਹੋਰ ਨਿਕ-ਸੁਕ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤਲਿਆ ਡੋਨਟ ਵਰਗਾ ਪਕਵਾਨ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਿਟਰ ਆਲੂ, ਪਿਆਜ਼, ਸੇਬ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਫਰਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਕਤਲੀਆਂ ਹਨ.

ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ 'ਭਰਿਊ' ਮੂਲ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਸ਼ਬਦ ਹੈ 'ਬਰਿਸ਼ਤਨ' ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਭੁੰਨਣਾ, ਰਾੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। 'ਬਰਿਸ਼ਤਨ' ਦਾ ਭੂਤਕਾਲੀ ਰੂਪ ਹੈ 'ਬਰਿਆਨ' ਜਿਸ ਤੋਂ ਫਾਰਸ ਦੇਸ਼ (ਇਰਾਨ) ਦੇ ਖਾਸ ਪਕਵਾਨ ਲਈ ਵਰਤੀਂਦਾ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ 'ਬਰਿਆਨੀ'। ਫਾਰਸ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਕਵਾਨ 'ਦਮ' ਦੇ ਕੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਰਿਆਨੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਰਾਹੀਂ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋਈ ਜਾਂ ਅਰਬੀ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਲੀਕਟ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਈ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਾ ਤੈਮੂਰਲੰਗ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਮਹਲ ਨੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਲਈ ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਭੋਜਨ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਪਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਘੁਮਕੜ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ। ਉਹ ਤੌੜੀ ਵਿਚ ਚੌਲ, ਗੋਸ਼ਤ ਤੇ ਹੋਰ ਮਸਾਲੇ ਭਰ ਕੇ ਭੁਬਲ ਵਿਚ ਦੱਬ ਦੇਂਦੇ ਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਬਣੀ ਬਣਾਈ ਬਰਿਆਨੀ ਕਢ ਲੈਂਦੇ। ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਖੂਬ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸਦੀਆਂ ਕਈ ਮੁਗਲਈ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅਵਧੀ ਬਰਿਆਨੀ, ਕਲਕੱਤਾ ਬਰਿਆਨੀ, ਹੈਦਰਾਬਾਦੀ ਬਰਿਆਨੀ।

ਹੈਦਰਾਬਾਦੀ ਬਰਿਆਨੀ

ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਏਨੀਆਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਘਰ ਜਾਓ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਿਆਨੀ ਬਣਾਉ, ਖਾਣ ਪਿਛੋਂ ਬਚੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਰੱਖ ਲੈਣਾ। ਇਕ ਉਮਦਾ ਰੈਸਪੀ ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਹਾਂਡੀ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿਸਾਬ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਚੌਲ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਮਨ ਪਸੰਦ ਮਸਾਲੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਆਦਿ ਪਾ ਕੇ, ਹਿਸਾਬ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁੰਨ ਲਵੋ। ਫਿਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਤਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਸਾਬ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੀਟ ਪਾ ਦਿਉ। ਫਿਰ ਹਿਸਾਬ ਜਿਹੇ ਦੀ ਅੱਗ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਜਦੋਂ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਭੁੰਜੇ ਲਾਹ ਲਵੋ। ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖ ਲੈਣਾ, ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ!

ਟੈਂਪੂ ਭੁੱਟੋ ਦਾ

(ਸਫਾ 25 ਦੀ ਬਾਕੀ)

'ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਨਾ ਬਣਾ...ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਤੈ...ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਸਾਡੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੈਂ।'

'ਮਾਰਾਜ, ਉਹ ਕਿਵੇ?'

'ਚਾਹ ਦੇ ਕੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।'

'ਜਨਾਬ, ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਨਈਂ।'

'ਦੋ ਸੌ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਫੜ੍ਹਾ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ।'

'ਨਹੀਂ ਮਾਈ ਬਾਪ...ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।'

'ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਐ...ਤੈਂ ਸਾਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕੀਤੇ ਸਨ...ਇਕ ਦਾ ਕਰਦਾ ਸੌ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਦੋ ਸੌ।'

'ਮੋਤੀਆਂ ਆਲਿਓ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖਰਾਬ ਨੇ, ਬੰਗਿਆਂ ਦੇ ਬੇਰੀ ਆਲੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ 'ਲਾਜ ਚਲਦੈ ਜੀ, ਪੁਛ ਲੋ ਭਾਵੇਂ ਜਾ ਕੇ।'

'ਸਾਨੂੰ ਨੀਂ ਪਤਾ ਬੇਰੀ ਆਲੇ, ਪਿੱਪਲ ਆਲੇ ਦਾ, ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਕੇ ਚਲਾਨ ਕਟਾ।'

'ਜੇ ਨਹੀ ਮੰਨਦਾ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਲੋਟ ਕਰੀਏ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਠਾਣੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੁੱਛਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਨ ਲੱਗਾ।

'ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਆ ਉਏ?'

'ਜੀ ਭੁੱਟੋ।'

'ਅੱਛਾ ਇਹ ਦੱਸ, ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਤੇਰੀ ਕੀ ਲੱਗਦੀ ਆ?'

'ਜੀ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।'

'ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚੁਸਤੀ ਨਾ ਕਰ, ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਤੈ, ਤੜੈਂ-ਫੜੈਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਾਸੂਸੀ ਦਾ ਕੇਸ ਪਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਧੱਕ ਦੂੰ।'

'ਜਾਣ ਦਿਉ ਮਾਰਾਜ, ਸਵਾਰੀਆਂ ਟੈਂਪੂ 'ਚ ਧੁੱਪੇ ਬੈਠੀਆਂ, ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਐ।' ਭੁੱਟੋ ਨੇ ਤਰਲਾ ਕੀਤਾ।

'ਚੱਲ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡਿਆ, ਜੇ ਮੁੜ ਕੇ ਐਨੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਬਹਾਈਆਂ ਤਾਂ ਹਵਾਲਾਤ 'ਚ ਦੇ ਦੂੰ। ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਮਾਹਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਖਾਵੇਂਗਾ, ਸਮਝਿਆ?'

'ਜੀ, ਜਨਾਬ।' ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਭੁੱਟੋ ਟੈਂਪੂ ਸਟਾਰਟ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ।

'ਅੱਜ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਬਚਾ ਲਏ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖੂਹ 'ਚ ਡਿਗੀ ਇੱਟ ਸੁੱਕੀ ਨੀਂ ਨਿਕਲਦੀ।' ਸੁੱਚੇ ਨੇ ਭੁੱਟੋ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

'ਚੁੱਪ ਕਰ ਉਏ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪੁਲਿਸ ਆਲੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਆ, ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ ਨੀਂ।'

'ਭਰਾਵਾ ਚੁੱਪ ਈ ਭਲੀ ਆ।'

'ਚੱਲ ਛੱਡ, ਆ ਤੈਨੂੰ ਲੱਸੀ ਪਿਆਵਾਂ।' ਸਵਾਰੀਆਂ ਅੱਡੇ 'ਚ ਲਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਭੁੱਟੋ ਸੁੱਚੇ ਲੰਬੜ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਟੈਂਪੂ ਅੱਡੇ 'ਚ ਲਾ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਪਰਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਝੱਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਮੋਹਣ ਦੇ ਢਾਬੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ।

*ਫੋਨ:917-375-6395

ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਵਾਸਤੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰੋ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਵਰਤਮਾਨ ਇਨਸਾਨੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣਾ ਨਾ ਸੋਚੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਅੱਜ ਹਰ ਕਤਲ ਪਾਪ ਹੈ, ਕਾਤਲ ਦਾ ਕਤਲ ਵੀ। ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਵੀ ਇਕ ਕਤਲ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਣੀ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨਸਾਨੀ ਸਭਿਅਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਕਰੂਰਤਾ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਹੈ।

ਮੌਤ ਜਾਂ ਫਾਂਸੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਗੈਰ ਇਨਸਾਨੀ ਵਤੀਰਾ ਹੈ। ਚੋਟੀ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੇ ਕਤਲਾਂ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਲੇਖਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਨਾਥ ਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਉਪਰ ਮੁੜ ਗੌਰ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਵਾਸਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਦਬਾਅ ਪਾਵੇ। ਉਮਰ ਕੈਦ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਸਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਸਮਾਨੀ ਹਿੰਸਾ ਜਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨਾ ਗੈਰ ਸਭਿਅਕ ਹੈ, ਵਹਿਸ਼ੀਪੁਣਾ ਹੈ।

-ਅਭੈ ਸਿੰਘ,
ਫੋਨ:91-98783-75903

ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮੱਕਾ

ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਦੁਕਾਨ

ਬੁੱਲਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ-ਮੇਰੇ ਸੈਲ ਫ਼ੋਨ ਦੀ ਰਿੰਗ ਟੋਨ ਵੱਜ ਉਠੀ। ਮੈਂ ਐਨਕ ਲਾ ਕੇ ਨੰਬਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫ਼ੋਨ ਕੰਨ ਨੂੰ ਲਾ ਲਿਆ।

"ਨਮਸਕਾਰ ਪ੍ਰੋਫੈ'ਸਾਬ੍ਹ! ਕਿਤਨੇ ਦਿਨ ਸੇ ਆਪਸੇ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਥੀ ਹੁਈ। ਆਪ ਭੀ ਦੁਕਾਨ ਪਰ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਇਸ ਲਿਏ ਮੈਨੇ ਸੋਚਾ ਆਪਕੋ ਫ਼ੋਨ ਹੀ ਕਰਲੂੰ।"

ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲੇ ਰਮੇਸ਼ ਦਾ ਗੋਲ-ਮਟੋਲ ਚਿਹਰਾ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਘੁੰਮ ਗਿਆ। ਸਾਂਵਲਾ ਰੰਗ, ਦਰਮਿਆਨਾ ਕੱਦ, ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਅਕਸਰ ਲਾਲ ਤਿਲਕ, ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਟੱਕਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਵਿਚ ਡਾਇਰੀ ਜਾਂ ਬੈਗ ਅਤੇ ਸਿਰੇ ਦਾ ਗਾਲੜੀ। ਸਾਡਾ

ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਰਾਜ

ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਛਾਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

"ਹਾਂ ਬਈ ਰਮੇਸ਼, ਬਸ ਯਾਰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਖ਼ੈਰ, ਤੂੰ ਸੁਣਾ" ਮੈਂ ਅੱਗਿਓਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

"ਵੋ ਤੋ ਪ੍ਰੋਫੈ'ਸਾਬ੍ਹ ਕੁੱਛ ਕਿਤਾਬੇਂ ਆਈ ਥੀਂ, ਮੈਨੇ ਸੋਚਾ ਆਪਕੋ ਬਤਾ ਦੂੰ। ਕਭੀ ਇਧਰ ਆਤੇ-ਜਾਤੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਜਾਨਾ।"

"ਭਾਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ?" ਮੈਨੂੰ ਜਗਿਆਸਾ ਜਿਹੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਸੀ।

"ਕਲਚਰ ਥੀਊਰੀ ਕੀ ਕਿਤਾਬੇਂ ਹੈਂ। ਵੋ ਏਕ ਲੜਕਾ ਬਠਿੰਡੇ ਸੇ ਆਇਆ ਥਾ। ਉਸਨੇ ਤੀਨ ਕਿਤਾਬੇਂ ਬਾਹਰ ਸੇ ਮੰਗਵਾਈ ਥੀਂ। ਅਬ ਉਸਕੇ ਕਾਮ ਕੀ ਨਹੀਂ। ਵਹੀ ਦੇ ਗਯਾ ਥਾ। ਨਈ ਹੈਂ ਤੀਨੋਂ। ਓਰਿਜਨਲ ਪ੍ਰਾਇਸ ਪਰ ਫਿਫਟੀ ਪਰਸੈਂਟ ਡਿਸਕਾਊਂਟ ਪੇ ਦੇ ਦੂੰਗਾ ਆਪ ਕੋ। ਵੀਵਾ ਔਰ ਵਰਲਡਵਿਊ ਵਾਲੋਂ ਕੀ ਨਈ ਕਿਤਾਬੇਂ ਭੀ ਆਈਂ ਹੈ ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰਾਇਸ ਪੇ। ਏਕ ਸਾਰਤ੍ਰ ਪੇ, ਏਕ ਬੌਦਰੀਲਾ ਪੇ ਔਰ ਤੀਨ ਜ਼ਿਜ਼ੇਕ ਪੇ ਹੈਂ। ਪੋਸਟਮਾਡਰਨਿਜ਼ਮ ਪਰ ਭੀ ਹੈਂ ਦੋ-ਏਕ। ਮੈਨੇ ਅਭੀ ਕਿਸੀ ਕੋ ਨਹੀਂ ਬਤਾਇਆ। ਸਰਹੰਦ ਵਾਲੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਮੁਝਸੇ ਜ਼ਿਜ਼ੇਕ ਕੀ ਕਿਤਾਬੇਂ ਮਾਂਗਤੇ ਥੇ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਆਏ ਥੇ, ਪਰ ਮੈਨੇ ਉਨ੍ਹੇਂ ਅਭੀ ਨਹੀਂ ਬਤਾਇਆ। ਧਾਲੀਵਾਲ ਭੀ ਆਇਆ ਥਾ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲੇ, ਪਰ ਅਬ ਵੋਹ ਭੀ ਆਪਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮ ਹੀ ਆਤਾ ਹੈ। ਦੇਖ ਲੇਨਾ ਆਪ, ਆ ਜਾਨਾ ਕਲ ਕਭੀ ਯਾ ਆਜ।" ਰਮੇਸ਼ ਬਿਨਾ ਰੁਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਲੱਖਣ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

"ਚੰਗਾ ਰਮੇਸ਼ ਦੇਖੂੰਗਾ।" ਮੈਂ ਫੋਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਨਵੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਂਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਗਦੇ ਵਿਚਾਰ-ਸਾਗਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁਬਕੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਖਵਾਹਿਸ਼ ਅੱਜ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਰੌਯਲ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਲਾ ਗੇਟ ਵਿਖੇ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਕੁਰਬਲ-ਕੁਰਬਲ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ।

"ਆਈਏ ਪ੍ਰੋਫੈ'ਸਾਬ੍ਹ! ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਬਾਦ ਆਨਾ ਹੁਆ।" ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਉਸਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਬੈਠਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਨਮਸਤੇ ਕਹੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਰਸੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪ ਪਰ੍ਹਾਂ ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੀ।

"ਬਸ ਯਾਰ, ਆਉਂਦੇ-ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਈਦੈ। ਹੋਰ ਤੂੰ ਸੁਣਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਲੋਕ ਕਿਤਾਬਾਂ-ਕਤੂਬਾਂ ਖਰੀਦਣ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਨਹੀਂ?" ਮੈਂ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਕਹਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈ'ਸਾਬ੍ਹ! ਆਪਕੋ ਤੋ ਮਾਲੂਮ ਹੀ ਹੈ। ਆਜ ਕਲ੍ਹ ਪੜ੍ਹਨੇ ਵਾਲੇ ਕਮ ਹੀ ਹੈਂ। ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੋਤਾ ਹੈ।" ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਿਹੀ ਕੀਤੀ। "ਚਾਯ ਤੋ ਪੀਓਗੇ। ਮੰਗਵਾਊਂ ਕਯਾ, ਆਪ ਕੇ ਲਿਏ ਕਮ ਮੀਠੇ ਵਾਲੀ?"

"ਹਾਂ ਯਾਰ ਚਾਹ ਤਾਂ ਪੀ ਹੀ ਲਊਂਗਾ।"

"ਪ੍ਰੋਫੈ'ਸਾਬ੍ਹ, ਵੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਆਏ ਥੇ। ਕੋਈ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਕੀ ਕਿਤਾਬੇਂ ਲੇ ਗਏ ਥੇ ਪਰਸੋਂ। ਕਹਿ ਰਹੇ ਥੇ ਕਿ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਕੇ ਲਿਯੇ ਭੀ ਕੁਛ ਕਿਤਾਬੇਂ ਚਾਹੀਏਂ। ਯੇ ਦੇਖੋ ਆਰਡਰ ਕਰ ਗਏ ਥੇ। ਆਪ ਭੀ ਕਾਲਿਜ ਕੇ ਲਿਯੇ ਕੁਛ ਕਿਤਾਬੇਂ ਲੇ ਲੋ।" ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਪੰਜ-ਸਤ ਕੈਟਾਲਾਗ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

"ਯਾਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗਰਾਂਟ ਆਊਗੀ, ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ; ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਤਾਂ ਹੈ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਤੰਗਹਾਲੀ ਦਾ।" ਮੈਂ ਅੱਗਿਓਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ, ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਕਾਊਂਟਰ ਦੇ ਥੱਲਿਓਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ ਰੱਖਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਰੂਟਲੇਜ ਪ੍ਰੈਸ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਰਮੇਸ਼ ਤਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਕਿਤਾਬ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਯੇ ਦੇਖੋ ਪ੍ਰੋਫੈ'ਸਾਬ੍ਹ! ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਮੇਂ ਦਰੀਦਾ-ਫੂਕੋ-ਬੌਦਰੀਲਾ ਔਰ ਬਾਦੀਊ ਪਰ ਭੀ ਕੁਛ ਲਿਖਾ ਹੁਆ ਹੈ। ਆਪ ਦੇਖੋ ਤੋ ਸਹੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਔਰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਾਲੇ ਨਾਰੰਗ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਏਕ-ਏਕ ਕਾਪੀ ਲੇ ਗਏ ਹੈਂ। ਬਸ, ਏਕ ਹੀ ਬਚੀ ਹੈ। ਵੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਲੇ-ਕਯਾ ਨਾਮ ਹੈ ਉਨਕਾ-ਵੋ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੇ ਹੈਂ-ਭੀ ਮਾਂਗਤੇ ਥੇ। ਸੰਗੀਤਾ ਮੈਡਮ ਭੀ ਮਾਂਗਤੀ ਥੀਂ। ਮੈਨੇ ਬੱਸ ਆਪ ਕੇ ਲਿਯੇ ਰਖ ਛੋੜੀ ਹੈ। ਆਪ ਦੇਖੋ ਇਸ ਮੇਂ ਨੀਤਸ਼ੇ ਪਰ ਭੀ ਲਿਖਾ ਤੋ ਕੁਛ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਕਯਾ ਹੈ ਯੇ ਤੋ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਪਰ ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਲੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਥੇ...।" ਮੈਨੂੰ ਹਾਸਾ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਰਮੇਸ਼ ਅਕਸਰ ਬੌਧਿਕ ਈਰਖਾ ਦੀ ਲੂਤੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਬਾਜ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ ਪਰ੍ਹਾਂ ਖਿਸਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਰਮੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵਾਕਿਫ ਸੀ। ਜੇ ਰਮੇਸ਼ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਪੈਂਤੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਾਥ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਹਥਕੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ-ਸਮਝਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੂੰਹ ਮੰਗੀ ਕੀਮਤ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਵੇਚਣੀ ਹੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਰੁਖੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਚੰਗੇ ਚੋਖੇ ਡਿਸਕਾਊਂਟ ਦਾ ਬਾਇਸ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਵਰਕੇ ਫੋਲਦਾ-ਫੋਲਦਾ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਰਮੇਸ਼ ਕੋਲ ਪੱਕੀ ਦੁਕਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਰਮੇਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਧੂਰੀ ਛੱਡ ਕੇ 1972 ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਾਦੀਆ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਡੂੰਗਰਪੁਰ) ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਮਾਲ ਰੋਡ ਵਾਲੇ ਹੈਡ ਆਫਿਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪਟੜੀ 'ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਹਟ ਕੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਲਾ ਗੇਟ ਕੋਲ ਪੁਰੀ ਰੇਡਿਓਜ਼ ਵਾਲੀ ਸਾਇਡ 'ਤੇ ਥੜ੍ਹੀ ਉਤੇ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਉਸ ਲਈ ਜਦੋਜਹਿਦ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੰਨ 1977 ਜਾਂ 1978 ਵਿਚ ਰਮੇਸ਼ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਭਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਘੁਸਮੁਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਇਕਲ 'ਤੇ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਥੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਣਾ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਵੀ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ। ਛਪਾਈ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਤੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੇਤਰ ਅਣਛੋਹੇ ਸਨ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੁਸੀਨ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਰਮੇਸ਼ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਬੜੀਆਂ ਨਾਯਾਬ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੈ ਆਉਂਦਾ। ਹਰਮਨ ਹੈਸ, ਪਾਰ ਲਾਗਰਕਵਿਸਟ ਦੇ ਨਾਵਲ, ਡੋਰਾ ਡੰਕਨ ਦੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਿਤਾਬ, ਨਾਬੋਕੋਵ ਦੀ ਬਹੁਚਰਚਿਤ ਕਿਤਾਬ 'ਲੌਲੀਟਾ' ਅਤੇ ਡੀ.ਐਚ. ਲਾਰੈਂਸ ਅਤੇ ਥਾਮਸ ਹਾਰਡੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਲਾਇਫ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਸਲਾਨਾ ਅੰਕ ਅਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦੀ ਕਲਾ 'ਤੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ-ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਆਰਫ ਵੀ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਥੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਰੀਦਿਆ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੱਚੀ ਜਿਲਦ ਵਾਲੀ ਸੀ ਜਾਂ ਜੁਜ਼ਬੰਦੀ ਵਾਲੀ ਪੱਕੀ ਜਿਲਦ ਵਾਲੀ, ਪੰਜ ਰੁਪਈਏ ਤੋਂ ਵੀਹ-ਪੱਚੀ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਕੋਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦਣੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਥੜ੍ਹੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਜ਼ਿਆਰਤ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਥੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਕਈ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਇਤਫਾਕਨ ਹੀ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਗਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਕੌਲ ਕਰਾਰ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਇਕ ਅਜਬ ਮਤਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸਬੱਬ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਬਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ "ਲਾਇਫ ਵਿਦ ਪਿਕਾਸੋ" ਬਲ ਬਾਬੇ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਰਾਹਨੁਮਾ ਦੋਸਤ ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ-ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ "ਪਰਾਸਰਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ" ਅਤੇ ਨਿਤਸ਼ੇ ਦੀ "ਦਸ ਸਪੇਕ ਜ਼ਾ"-ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨਾ ਮਿਲੀਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਜਿਲਦਾਂ ਵੀ ਰਮੇਸ਼ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਲੱਭੀਆਂ ਸਨ।

ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਗਵਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਜੋਗਾ ਸਮਾਂ ਅਜੇ ਸ਼ਾਇਦ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ-ਖੜ੍ਹੇ ਹੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਂਦਵਾਦ ਜਾਂ ਫੇਰ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਏ ਸੰਰਚਨਾਵਾਦ ਦੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਅਕਸਰ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀ। ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਛੱਡਦਾ।

ਰਮੇਸ਼ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦਾ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕੰਨੀ ਪਾ ਛੱਡਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਗੋਲੀ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਵਾਂਗ-"ਆਪ ਦੇਖੋ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਮੇਂ ਕੇਮਸ ਕੇ ਬਾਰੇ ਕੁਛ ਲਿਖਾ ਹੈ।" (ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਾਮੂ ਨੂੰ ਕੇਮਸ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰਤ੍ਰ ਨੂੰ ਸਾਰਤਰੇ)।

ਰਮੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਧਾਰ ਵੀ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਚੁਕਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸਾਲ-ਛਿਮਾਹੀ, ਬੱਸ ਉਧਾਰ ਦੀ ਯਾਦ ਸੰਕੇਤਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਧਾਰ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ।

ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਰਮੇਸ਼ ਸਿਆਣਾ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਲੇ ਗੇਟ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਗਰੋਵਰ ਸੰਨਜ਼ ਕੈਮਿਸਟ ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ ਦੁਕਾਨ ਪਾਈ; ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੀਮਤ ਲਿਖ ਛੱਡਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬਰੈਂਡਡ ਕੱਪੜਿਆਂ ਉਤੇ ਟੈਗ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਾਰੇ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੌੜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਦਸ ਜਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਪਰਸੈਂਟ ਡਿਸਕਾਊਂਟ ਤਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਰਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਵੀ ਆ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਥੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਸਜਦੇ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਚਲੇ ਜਾਈਦਾ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ ਕੋਈ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਪਰ ਥੜ੍ਹੀ ਦਾ ਸੁਜਦਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਜਜ਼ਾ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਸੌਦਾਗਿਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਇਬਾਦਤ ਖ਼ੁਦਾ ਕੀ ਹੈ
ਐ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਜਜ਼ਾ ਕੀ
ਤਮੰਨਾ ਭੀ ਛੋੜ ਦੇ।

ਰਮੇਸ਼ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵਾਕਫ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਫੇਰੀਆਂ ਅਕਸਰ ਸਜਦੇ ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁੱਝ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

"ਪ੍ਰੋਫੈ'ਸਾਬ੍ਹ ਲੋ ਚਾਯ ਆ ਗਈ।"

ਮੈਂ ਤ੍ਰਭਕ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਪਰਤ ਆਇਆ।

"ਲੋ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਭੀ ਆ ਗਏ।"

"ਨਮਸਕਾਰ ਮਾਸਟਰ ਜੀ। ਹੋਰ ਕੀ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ।" ਮੈਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਰਾਜ਼ੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੈ। ਰਮੇਸ਼ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਕੁਛ ਨਵੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ। ਸੋਚਿਆ ਅੱਜ ਚੱਕਰ ਲਾ ਹੀ ਲਈਏ। ਵੈਸੇ ਇਸ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਆਉਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਉਤੇ ਨੂੰ ਭਲਾ ਕੌਣ ਟਾਲੇ।"

ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ।

ਰਮੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਮੈਨੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕੋ ਭੀ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿਯਾ ਥਾ। ਆਪ ਤੋ ਕਿਤਾਬੇਂ ਕਮ ਹੀ ਖਰੀਦਤੇ ਹੋ ਅਬ। ਆਪ ਤੋ ਇੰਟਰਨੈਟ ਸੇ ਨਿਕਾਲ ਲੇਤੇ ਹੋ ਨਾ।"

ਮੈਂ ਮੁਸਕੁਰਾਇਆ ਪਰ ਬੋਲਿਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

"ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਜ਼ਿਜ਼ੇਕ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਤੋਂ "ਲਾਕਾਂ ਕ੍ਰਿਟੀਕਲ ਰੀਡਰ" ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ। ਲਾਕਾਂ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕਿਤਾਬ ਹੈ।" ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ।

"ਹਾਂ ਜੀ ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਐਧਰ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦੈ।" ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿਜ਼ੇਕ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸਾਂਝ ਰਾਜਪੁਰੇ ਵਾਲੇ ਮਨਮੋਹਨ ਨੇ ਪਵਾਈ ਸੀ।

"ਜਿਉਂਦਾ ਰਵ੍ਹੇ ਸਾਡਾ ਰਮੇਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੀ ਪਸੰਦ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਪਸੰਦ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਫੋਨ ਵੀ ਖੜਕਾ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਕਲ੍ਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲਿੱਪੀ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਹੀ ਫੋਨ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਲਿੱਪੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।" ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ।

"ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਇਹ ਰਮੇਸ਼ ਸਾਡਾ ਹੁਣ ਹੋ ਗਿਐ ਬਹੁਤ ਖਚਰਾ। ਇਹਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਤੈ, ਬਈ ਕਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਕਿਹੜੀ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਖਰਚੇਗਾ?" ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ।

"ਪ੍ਰੋਫੈ'ਸਾਬ੍ਹ, ਕਯਾ ਬਾਤ ਕਰਤੇ ਹੋ ਆਪ?" ਰਮੇਸ਼ ਖਿੜ-ਖਿੜ ਕੇ ਹੱਸਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਸੰਜੀਦਾ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਆਜ ਕਲ ਕਿਤਾਬੇਂ ਬੇਚਨੇ ਮੇਂ ਰੱਖਾ ਹੀ ਕਯਾ ਹੈ? ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ। ਆਪ ਜੈਸੇ ਲੋਗ ਅਗਰ ਇਧਰ ਨਾ ਆਏਂ, ਤੋ ਹਮ ਜੈਸੇ ਤੋ ਭੂਖੇ ਮਰ ਜਾਏਂ। ਆਜ ਕਲ੍ਹ ਕਿਤਾਬੇਂ ਪੜ੍ਹਤਾ ਹੀ ਕੌਨ ਹੈ? ਕਾਮੂ-ਸਾਰਤ੍ਰ ਔਰ ਦਰੀਦਾ ਕੀ ਤਰਫ ਤੋ ਦੇਖਤਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਵੋ ਦੇਖੋ ਗੁੰਟਰ ਗ੍ਰਾਸ ਕੀ ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬੋਂ ਕਾ ਸੈਟ ਮੰਗਵਾਇਆ ਥਾ, ਵੈਸੇ ਕਾ ਵੈਸਾ ਹੀ ਪੜਾ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਥੇ ਤੋ ਵੋਹ ਸਬਕੋ ਫ੍ਰਾਇਡ ਔਰ ਯੁੰਗ ਪੜ੍ਹਵਾਤੇ ਥੇ। ਅਬ ਵੋਹ ਭੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਬੱਲ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਕੰਮ ਹੀ ਆਤੇ ਹੈਂ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮਿਸਟੀਸਿਜ਼ਮ ਕੀ ਕਿਤਾਬੇਂ ਪੜ੍ਹਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੋਲਿਯੁਸ਼ਨ ਪਰ ਕਿਤਾਬੇਂ ਮਾਂਗਤੇ ਹੈਂ। ਲੋਗ ਤੋ ਬਸ ਸ਼ਿਵ ਖੇੜਾ, ਦੀਪਕ ਚੋਪੜਾ ਯਾ ਫਿਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕੀ ਕਿਤਾਬੇਂ ਮਾਂਗਤੇ ਹੈਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਭੀ ਓਰੀਜਨਲ ਟੈਕਸਟ ਨਹੀਂ ਮਾਂਗਤੇ, ਰਾਮ ਜੀ ਲਾਲ ਯਾ ਤਿਲਕ ਕੀ ਕਿਤਾਬੇਂ ਹੀ ਮਾਂਗਤੇ ਹੈਂ।" ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਤਲਖ਼ੀ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਬੇਮੁਖੀ ਤੋਂ ਜਨਮੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲੀ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਸੰਤਾਪ ਵੱਲ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਸੀ।

ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਮੇਸ਼ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਿਸੇ ਪਰਲੇ ਖੂੰਜੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਚਲੰਤ ਸਾਹਿਤ, ਸਵੈ-ਮਦਦ ਅਤੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਚਿਣ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਵੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਦਿਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੈ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਾਣ ਲਈ ਉਠਿਆ। ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਪ੍ਰੋਫੈ'ਸਾਬ੍ਹ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਲੋਗੇ ਆਪ?"

ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ ਭਾਈ ਤੇਰੀ ਚਾਹ ਪੀਤੀ ਐ ਹੁਣੇ, ਕਿਤਾਬ ਤਾਂ ਲੈਣੀ ਹੀ ਪਊ ਨਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਰਮੇਸ਼।

ਗਾਇਕੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਸੱਚ

'ਪੁੰਨ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਫ਼ਲੀਆਂ' ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲੇ

ਕੀ ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਐ...

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ*

*ਫੋਨ:91-98141-78883

ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸਨਮਾਨ ਜੇ ਅਗਲੇਰੇ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਧਰਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਜੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੀ ਝੰਡੀ ਫੜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, 'ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਕੁ ਸੀ...ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਰੱਬ ਰਾਖਾ...', ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਘਰ ਤੇ ਘਾਟ ਦੋਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਸੀਬਤ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਮੰਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਮਹਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਤੂ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ, ਮੋਮੈਂਟੋ ਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਟ ਤਿਲ-ਫੁੱਲ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ ਮੁੜਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਾਲਾਤ ਆਡੀਸ਼ਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।

ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਮਝ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਗਾਇਕੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਚ 'ਪੁੰਨ' ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਧਨਾਢਾਂ ਕੋਲੋਂ 'ਫ਼ਲੀਆਂ' ਪਰਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ 'ਵਾਇਸ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ', 'ਅਵਾਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ', 'ਨੰਨ੍ਹੇ ਉਸਤਾਦ', 'ਸੁਰ ਸਮਰਾਟ' ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦਰਜਨਾਂ ਹੋਰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆਡੀਸ਼ਨ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਗਾਇਕ ਬਣਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਖਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਆਡੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਜੱਜ ਸੁਰ ਤੋਂ ਭਟਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪੁੱਛੋ ਕੁੱਝ ਨਾ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਇੱਕ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਆਡੀਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਦੋ ਜਣੇ ਮਾੜਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਛੱਡ ਆਏ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਆਡੀਸ਼ਨ ਦੇਣ ਆਏ ਕਲਾਕਾਰ 'ਤੇ ਕੀ ਬੀਤੇਗੀ।

ਆਡੀਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸਪਾਂਸਰ ਬਣਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਹਰ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਉਪਰੰਤ ਅਖਵਾਇਆ ਜਾਂਦੈ, 'ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰਾ ਗਾਣਾ ਪਸੰਦ ਹੈ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਫ਼ਲਾਣੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਵੋਟ ਕਰੋ...।' ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਜ਼ਰੀਏ ਵੋਟ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਦੇ ਅੱਧੇ ਪੈਸੇ ਚੈਨਲ ਤੇ ਅੱਧੇ ਮੋਬਾਈਲ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਜੇਬ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਦੇ ਗਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਆਪਸ 'ਚ ਲੜ ਪਏ। ਇੱਕ ਕਹਿੰਦਾ, 'ਇਹਨੇ ਮਾੜਾ ਗਾਇਐ, ਡੇਂਜਰ ਜ਼ੋਨ 'ਚ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਇਹਨੂੰ...।' ਦੂਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, 'ਵਧੀਆ ਗਾਇਐ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ...।' ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਨਾਟਕੀ 'ਤੂੰ-ਤੂੰ, ਮੈਂ-ਮੈਂ' ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਇੱਕ ਜਣਾ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜ ਮਨਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿੱਦੀ ਨਿਆਣੇ ਨੂੰ ਟਾਫ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦੈ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਨੇ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਏ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ 'ਆਪਣਿਆਂ' ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਲਈ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਵੋਟਿੰਗ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਵੋਟਿੰਗ ਕਿਸ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਈ ਤੇ ਕਿਸ ਦੇ 'ਚ ਘੱਟ। ਕਈ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਜੇਤੂ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਈ ਕਿੰਤੂ ਬਾਅਦ ਆਖਿਆ ਗਿਆ, 'ਇਹਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਵੋਟਿੰਗ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਈ', ਪਰ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹਦੀ ਵੋਟਿੰਗ ਕਿਵੇਂ ਵਧ ਗਈ।

ਫਾਈਨਲ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਿਹੜਾ ਮਜ਼ਮਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦੈ, ਉਹਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਸ ਕਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀਰਾ ਸਾਹਮਣਾ ਆਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦੈ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਲਈ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਫ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੈ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ।

ਕਿਸੇ ਵੇਲ਼ੇ 'ਐਮ.ਐਚ.ਵੰਨ ਚੈਨਲ' ਨੇ ਰੁਪਿੰਦਰ ਹਾਂਡਾ ਨੂੰ 'ਆਵਾਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਦੀ ਜੇਤੂ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਗਾਇਕੀ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਬ੍ਰੇਕ ਮਿਲੀ, ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਵੀ ਕੈਸਿਟਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਓਦਾਂ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਏ, ਜਿਵੇਂ ਬਾਕੀ ਨਵੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਚੈਨਲ ਵਾਲਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਕੈਸਿਟ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਬਾਅਦ 'ਚ ਕਦੇ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲ਼ੇ ਮਹਾਸ਼ਾ ਅਲੀ ਨੂੰ ਚੈਨਲ ਵਾਲਿਆਂ ਜੇਤੂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਉਹ ਮਹਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਗਾਇਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਿਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 'ਆਵਾਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਬਣੇ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਦੀ ਕੈਸਿਟ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਈ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੈਸਿਟ ਨੂੰ ਝੰਜਟ ਦਾ ਘਰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਚੈਨਲ ਵਾਲਿਆਂ ਇਹ ਇਕਰਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕੁੱਝ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ 'ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ ਪੰਜਾਬੀ' ਵੱਲੋਂ 'ਵਾਇਸ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ' ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਲੋਕ ਖ਼ੁਸ਼ ਸਨ, ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਆਲਿਓਂ-ਦੁਆਲਿਓਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਉਹ ਕਦੇ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਨਾ ਦਿਸਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ 'ਵਾਇਸ ਆਫ਼

ਪੰਜਾਬ' ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਗਾਣਾ ਜੇਤੂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਫ਼ਿਲਮਾ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਆਡੀਸ਼ਨ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਚੈਨਲ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਸੋਚਦੈ।

ਬੇਗਾਨੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ੋਹਰਤ ਚੈਨਲ ਖੱਟ ਜਾਂਦੈ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਉਪ ਜੇਤੂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ ਦਾ ਕਹਿਣੈ, 'ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਖ਼ੂਬ ਟੱਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਹਰ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਜੇਤੂ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰੋ ਪਿਆ...ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਚੈਨਲ ਵਾਲਿਆਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, 'ਆਪਣਾ ਜੁੱਲੀ-ਬਿਸਤਰਾ ਚੁੱਕ ਤੇ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰ...ਘਰ ਜਾਹ।' ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰੋਟੀ ਵੀ ਨਾ ਪੁੱਛੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਠੱਗੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹੋਵੇ...।'

ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸ਼ਰਾਬ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈ ਗਈ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਗਾਇਕੀ ਮਹਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨੋਟ ਬਿਸਕੁਟ, ਬੁਨੈਣਾਂ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਹੋਰ ਤਕੜੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਚੈਨਲ ਹਾਸਲ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਚੈਨਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਇਹ ਉਦਮ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸਹੀ ਨੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੁਕੇ ਬੈਠੇ ਕਲਾਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਨਣ ਲੱਗਦੀ ਏ।

ਕੁੱਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 'ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ-ਜੋੜੀ ਨੰਬਰ ਵੰਨ' 'ਚ ਜੇਤੂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਲਖਵੀਰ ਲੱਖਾ ਤੇ ਗੁਰਿੰਦਰ ਨਾਜ਼ ਦੀ ਜੋੜੀ ਦੀ ਚੈਨਲ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੇਖਿਓ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ, 'ਕੋਕ' ਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਲੱਖਾ-ਨਾਜ਼ ਜੇਤੂ ਬਣ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਜੋੜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੈਸਿਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਨੇ।

ਇਹ ਹਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਗਾਇਕੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਡਾਂਸ ਅਤੇ ਕਾਮੇਡੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਨੇ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇੱਕ ਚੈਨਲ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਮੇਡੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਹ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕੀ-ਇੱਕੀ ਸੌ 'ਚ ਸਕਿੱਟਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਜੋਗੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ 'ਸਟਾਰ ਵੰਨ' ਨੇ 'ਲਾਫ਼ਟਰ ਚੈਲਿੰਜ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਧਰ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਵੁੱਕਤ ਪੈ ਗਈ।

ਚੈਨਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਲੀਆਂ-ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ-ਕਸਬਿਆਂ 'ਚ ਰੁਲਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਭਾਵੇਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪਿਛਲਾ ਸੱਚ ਓਨਾ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਪਰਦੇ ਦੀ ਚਮਕ ਦੇਖ ਕੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਚੈਨਲਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਬਣੀ ਪਛਾਣ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਰੂਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਚ ਵੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਚੈਨਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਜੇਤੂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਖੜਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ, 'ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਇਆਂ, ਬੱਸ 'ਚ ਸਫ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਢਕ ਕੇ ਬੈਠਦਾਂ...ਆਪਣੇ ਵਹੀਕਲ ਜੋਗੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਚੈਨਲ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕੁੱਝ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਅੰਗੀਠੀ 'ਤੇ ਚੈਨਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਮੋਮੈਂਟੋ ਪਿਐ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੀ।'

ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦਾ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਚੈਨਲ

ਚੱਲਦੇ ਚੱਲਦੇ

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚ ਪਏ ਕਾਲੇ ਧਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਾਬੇ ਰਾਮਦੇਵ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗੀਤ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਕਬੀਰ ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗਾਇਕ ਦਾ ਗੀਤ ਵੱਜਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਬਲਾ ਆਪਣੇ ਗਲ ਪੁਆ ਰਿਹੈ। 'ਰੀਅਲ ਨਵਾਬ' ਨਾਮੀ ਗਾਣੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਕੋਠੀਆਂ, ਬੈਂਕ ਬੈਲੇਂਸ ਅਤੇ ਉਚ ਪਛਾਣ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਕੁੱਝ ਆਖਦਾ ਹੈ :

ਸਵਿਸ ਬੈਂਕ ਵਿਚ
ਸਾਡੇ ਚੱਲਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਨੀਂ,
ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਉਥੇ ਕਿੰਨੀ ਪਈ ਏ ਅਮਾਊਂਟ ਨੀਂ,
ਸੀ.ਏ. ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਨਾ
ਜੀਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਹਿਸਾਬ,
ਰੀਅਲ ਨਵਾਬ...ਮੁੰਡਾ ਰੀਅਲ ਨਵਾਬ।

ਜੇ ਕਿਤੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਇਸ ਗਾਣੇ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈ ਗਈ, ਉਹਨੇ ਦਿਗ਼ਵਿਜੈ ਸਿੰਘ, ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ, ਸੁਬੋਧਕਾਂਤ ਸਹਾਏ ਤੇ ਹੋਰ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡ ਇਸ ਗਾਇਕ ਪਿੱਛੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈ ਜਾਣੈ!

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਰਾਵੀ ਦਿਆ ਪਾਣੀਆ

ਰਾਵੀ ਦਿਆ ਪਾਣੀਆ,
ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਜਾਣਦਾ।
ਤੇਰੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ,
ਵਾਲੀ ਦੋ ਜਹਾਨ ਦਾ।

ਵੇਖੀਂ ਨਾ ਜਗਾਵੀਂ ਸੂ,
ਨੀਂਦ ਮਿਠੀ ਆਈ ਵੇ।
ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ,
ਅੱਤ ਡਾਢੀ ਚਾਈ ਵੇ।
ਵੇਖੀਂ ਕਿਤੇ ਲੈ ਬੈਠੇਂ,
ਉਲਾਹਮਾ ਵੇ ਜਹਾਨ ਦਾ।

ਸੁਣ ਨੀ ਹਵਾਏ ਤੂੰ ਵੀ,
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚੱਲ ਨੀ।
ਦਿਤਾ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਮਾਹੀ,
ਸੁਣ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨੀ।
ਸੱਚੀਂ ਸੱਚੀਂ ਦੱਸੀਂ ਮੈਨੂੰ,
ਵਾਸਤਾ ਈ ਜਾਨ ਦਾ।

ਉਠੋ ਜਾਗੋ ਪੰਛੀਓ ਵੇ,
ਗੀਤ ਮਿਠੇ ਗਾਵੋ ਵੇ।
ਵਾਲੀ ਦੋ ਜਹਾਨ ਦੇ ਨੂੰ,
ਲੋਰੀਆਂ ਸੁਣਾਵੋ ਵੇ।
ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪੁੰਜ, ਚਸ਼ਮਾ,
ਨਾਮ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ।

ਤੂੰ ਵੀ ਸੁਣ ਮੇਘਲਿਆ,
ਕੁਝ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰ ਵੇ।
ਭੱਠ ਲੂਹੰਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ,
ਤੂੰ ਹੀ ਕੁਝ ਠਾਰ ਵੇ।
ਰਵ੍ਹਾਂਗਾ ਮੈਂ ਰਿਣੀ ਸਦਾ,
ਤੇਰੇ ਅਹਿਸਾਨ ਦਾ।

ਸੋਹਲ ਜਿਹੀ ਜਿੰਦੜੀ,
ਤਵੀ ਉਤੇ ਰੜ੍ਹ ਗਈ।
ਕਾਇਨਾਤ ਸਾਰੀ,
ਦੁੱਖਾਂ ਗ਼ਮਾਂ 'ਚ ਹੜ ਗਈ।
ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ,
ਰੋ ਰੋ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਦਾ।
ਰਾਵੀ ਦਿਆ ਪਾਣੀਆਂ...।

ਦੇਂਦਾ ਸੀ ਤਸੀਹੇ,
ਪਾਪੀ ਰੱਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ।
ਤੂੰ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਵੇਖੀ ਗਿਉਂ,
ਬਣਕੇ ਵੇ ਮੂਕ ਤੂੰ।
ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਵੇਲਾ ਸੀ,
ਤੇਰੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ।

ਸਬਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੇ,
ਜ਼ਬਰ ਗਿਆ ਹਾਰ ਵੇ।
ਤੋੜਿਕੇ ਜਹਾਂਗ਼ੀਰੀ,
ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਵੇ।
ਸਿਰ ਝੁਕ ਗਿਆ ਵੱਡੇ,
ਮਾਨ ਤੇ ਗ਼ੁਮਾਨ ਦਾ।
ਜਿੰਦ ਵਾਰ ਪਾਏ ਐਸੇ,
ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਾਲੇ ਪੂਰਨੇ।
ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ,
ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ ਨੇ।
ਬੁਲੰਦ ਇਕਬਾਲ 'ਚੰਨ',
ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦਾ।
ਰਾਵੀ ਦਿਆ ਪਾਣੀਆਂ,
ਤੂੰ ਨਹੀਉਂ ਜਾਣਦਾ।
ਤੇਰੀ ਗ਼ੋਦੀ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ,
ਵਾਲੀ ਦੋ ਜਹਾਨ ਦਾ।

-ਚੰਨ,
ਫੋਨ:908-788-8427

ਬੁਰਾ ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ

ਬੁਰਾ ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ,
ਘੁੰਮ ਦੁਨੀਆਂ ਵੇਖ'ਲੀ ਸਾਰੀ।
ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਭਾਈ ਵੈਰੀ ਹੋ ਗਏ,
ਤੀਜੇ ਥਾਂ ਨੇ ਨਿਭਾਏ ਪਾ ਕੇ ਯਾਰੀ।

ਆਖਦੇ ਸਿਆਣੇ ਸੀ ਕਦੇ,
ਭਾਈ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਭਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ।
ਭੁੱਲਗੇ ਉਹ ਹਾਲ ਵੇਖਣਾ,
ਚਾਹੁੰਦੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਨੀ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ।
ਚਿੱਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਲਹੂ ਮਿੱਤਰੋ,
ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਦਿਸੇ ਨਾ ਵਿਚ ਧਾਰੀ
ਬੁਰਾ ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ...।

ਲਾਲਚ ਬਲਾ ਇਹ ਚੰਦਰੀ,
ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਨੇ ਜਾਣਦੇ ਸਾਰੇ।
ਟੀ.ਵੀ., ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਲੋ,
ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਹੀ ਸੁਣੀਂਦੇ ਕਾਰੇ।
ਝੂਠ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ,
ਸੱਚ ਦੂਰ ਕਿਤੇ ਮਾਰ ਲੀ ਉਡਾਰੀ।
ਬੁਰਾ ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ...।

ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਆਏ ਮਿੱਤਰੋ,
ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹੋ ਅਖੀਰ ਏਥੋਂ ਜਾਣਾ।
ਪੈਸੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜੇ ਫਿਰਦੇ,
ਗੱਲ ਸਮਝੇ ਕੋਈ ਨਾ ਬਣ ਸਿਆਣਾ।
ਸ਼ੋਹਰਤਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖੀ ਦੁਨੀਆਂ,
ਨੀਂਵਾਂ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਕੱਟੇ ਕੋਈ ਪਲ ਚਾਲੀ।
ਬੁਰਾ ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ...।

ਧੀਆਂ ਢਿੱਡਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰਦੇ,
ਪੁੱਤ ਆਖਦੇ ਹੁੰਦਾ ਏ ਮਿੱਠਾ ਮੇਵਾ।
ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪੂਜਦੇ,
ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੀ ਕਰੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸੇਵਾ।
ਡੇਰੇ ਜਾ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੇ,
ਮੱਤੇ ਵਾਲਿਆ ਫਰੂਟ ਜਾਂਦੇ ਚਾੜ੍ਹੀ।
ਬੁਰਾ ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ...।

-ਜੱਸੀ ਮੱਤੇਵਾਲਾ

ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮੱਕਾ

ਹੁਣ।" ਮੈਂ ਰੂਟਲੇਜ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੁੱਛੀ ਪਰ ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਆਜਿਜ਼ੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨਾਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਦੇਖ ਭਾਈ ਰਮੇਸ਼, ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਨੇ, ਪੈਸੇ-ਪੂਸੇ ਤਾਂ ਹੈ ਨੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ। ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦਊਂਗਾ।"

"ਪ੍ਰੋਫੈ'ਸਾਬ੍ਹ, ਕਯਾ ਬਾਤ ਕਰਤੇ ਹੋ। ਆਪਸੇ ਪੈਸੇ ਕਬ ਮਾਂਗੇ ਹੈਂ ਮੈਨੇ। ਕਿਤਾਬ ਲੇ ਜਾਓ। ਔਰ ਭੀ ਕੋਈ ਲੇ ਜਾਓ। ਜਬ ਪੈਸੇ ਹੋਂਗੇ ਦੇ ਦੇਨਾ। ਆਪਕਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿਸਾਬ ਤੋਂ ਚੁਕਤਾ ਹੋ ਗਯਾ ਥਾ ਨਾ।" ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਮੈਂ ਯਾਰ ਤੈਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਤਾਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਕਾਪੀ ਜ੍ਹੀ ਚੈਕ ਕਰ ਲੈ, ਕਿਤੇ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਗਲ ਪਿਛਲੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਫਾਹਾ ਨਾ ਪਾ ਦਵੀਂ।"

"ਹਾਂ ਯਾਦ ਆ ਗਯਾ, ਆਪ ਪਿਛਲੀ ਬਾਰ ਚੈਕ ਦੇ ਗਯੇ ਥੇ। ਮੈਨੇ ਤੋ ਵੈਸੇ ਹੀ ਪੂਛ ਲੀਆ।"

ਰਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਚਾਟ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਮੇਸ਼ ਦਾ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਸਰਜ਼ਮੀਂ 'ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਅਹਿਮ ਸੰਸਥਾ ਵਾਲਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਜਾਪਦਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਫਿਤਰਤ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ, ਇਕੱਲੇ ਰਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਦਰਦਾਨ ਅੱਜ ਵੀ ਹੈ। ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਭੂਤਵਾੜੇ ਦੀ ਗਾਥਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਵਕਤ-ਬੇਵਕਤ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਤ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਜਲਿਸਾਂ ਬੈਠਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਿਹੜੇ ਪੇਸ਼ੇਵਾਰਾਨਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਸਦਾ ਹੀ ਕਰਜ਼ਈ ਰਹਿਣਗੇ-ਉਧਾਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁਕਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ।

(ਲੇਖਕ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ 'ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ)

ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ

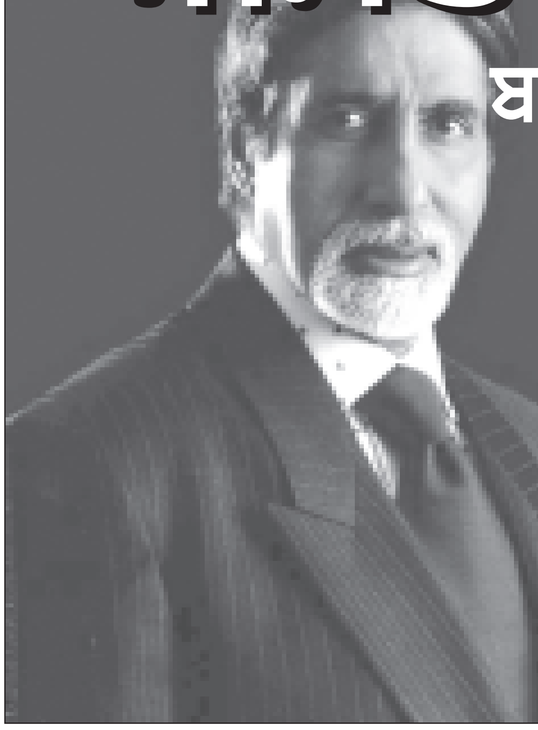

ਬਾਲੀਵੁਡ ਦਾ ਇਹ ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੰਪਨੀ ਏ.ਬੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਨਵੀਂ ਫ਼ਿਲਮ 'ਬੁੱਢਾ ਹੋਗਾ ਤੇਰਾ ਬਾਪ' ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ 'ਐਂਗਰੀ ਯੰਗਮੈਨ' ਵਾਲੀ ਇਮੇਜ਼ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜੀਵਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਿਲਵਰ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਧੂੰਮਾਂ ਮਚਾਉਣ ਲਈ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ਿਲਮ ਉਦਯੋਗ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਅਭਿਨੈ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਾਹ ਸਿਕੰਦਰ ਦਾ ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ। ਪੁੱਤਰੀ ਸ਼ਵੇਤਾ ਬੱਚਨ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਬੱਚਨ ਦਾ ਇਹ ਬਾਪ 'ਬੁੱਢਾ ਹੋਗਾ ਤੇਰਾ ਬਾਪ' ਦੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ, ਬੈਜੂ ਔਰ ਤਾਨਸੇਨ, ਹੈਪੀ ਨਿਊ ਈਅਰ, ਐਵਰੀਬਾਡੀ ਵਾਂਟਸ ਟੂ ਬੀ ਗ੍ਰੇਟ, ਅਦਾ, ਆਰਕਸ਼ਣ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਜਲਦੀ ਹੀ ਫਿਰ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾਉਣ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ...

ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਅੱਜ ਵੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਅਮਿਤਾਭ ਸੁਪਰ ਸ਼ੋਅਮੈਨ ਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਟ੍ਰੈਜਿਡੀ ਕਿੰਗ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਜੁਬਲੀ ਸਟਾਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਵਾਂਗ ਜਦ ਵੀ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ਿਲਮ ਉਦਯੋਗ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਂਨਾਇਕ 11 ਅਕਤੂਬਰ 1942 ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਿੰਦੀ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਹਰਿਵੰਸ਼ ਰਾਏ ਬੱਚਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬਣ ਮਾਂ ਤੇਜੀ ਬੱਚਨ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ 'ਅਮਿਤ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ' ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਸ਼ੇਰਵੁੱਡ ਕਾਲਜ ਨੈਨੀਤਾਲ ਤੇ ਕਰੋੜੀ ਮੱਲ ਕਾਲਜ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਡਬਲ ਐਮ. ਏ. ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਮਿਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਸਟੇਜ ਅਦਾਕਾਰੀ ਤੇ ਫਿਰ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਤੌਰ ਰੇਡੀਉ ਅਨਾਊਂਸਰ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਲੈ ਆਇਆ ਜਿਥੇ ਖਵਾਜ਼ਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ ਨੇ 5000 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਸਾਈਨ ਕਰਕੇ 'ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ' ਨਾਂ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਫ਼ਿਲਮ 'ਸਾਤ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ' ਜ਼ਰੀਏ 1969 'ਚ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚਲੀ ਉਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਸੌਦਾਗਰ ਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਵਰਗੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕਮਾਲ ਨਾ ਵਿਖਾ ਸਕੀਆਂ।

3 ਜੂਨ, 1973 ਨੂੰ ਉਹ ਫ਼ਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਜਯਾ ਭਾਦੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬੰਧਨ 'ਚ ਬੱਝ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਰਾ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਜ਼ੰਜੀਰ' ਨੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇ ਕਿ 'ਐਂਗਰੀ ਯੰਗਮੈਨ' ਦੇ ਖ਼ਿਤਾਬ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ੰਜੀਰ ਪਿੱਛੋਂ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਦੀਵਾਰ, ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ, ਸ਼ਕਤੀ, ਪਰਵਰਿਸ਼, ਸੁਹਾਗ, ਰਾਸਤੇ ਕਾ ਪੱਥਰ, ਚੁਪਕੇ-ਚੁਪਕੇ, ਸ਼ਾਨ, ਕਭੀ-ਕਭੀ, ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰੇਮੀ, ਕਾਲੀਆ, ਡਾਨ, ਲਾਵਾਰਿਸ, ਸ਼ਰਾਬੀ, ਰਾਮ-ਬਲਰਾਮ, ਦੋਸਤਾਨਾ, ਕਾਲਾ ਪੱਥਰ, ਯਾਰਾਨਾ, ਸੱਤੇ ਪੇ ਸੱਤਾ, ਸ਼ੋਅਲੇ, ਅਮਰ ਅਕਬਰ ਐਂਥੋਨੀ, ਮਰਦ, ਪੁਕਾਰ ਵਰਗੀਆਂ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਦਮਦਾਰ ਜਾਦੂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਛੇ ਫੁੱਟ ਤਿੰਨ ਇੰਚ ਕੱਦ-ਕਾਠ, ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼, ਨਿੱਗਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਾਲਾ ਇਹ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਕਲਾਕਾਰ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ। 'ਆਜ ਕਾ ਅਰਜੁਨ' ਲਈ ਪੂਰੀ ਫ਼ਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੇ.ਸੀ. ਬੋਕਾਡੀਆ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 5 ਤੋਂ 10 ਕਰੋੜ 'ਚ ਸਾਈਨ ਕਰਕੇ ਦਰਜਨਾਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ। 1983 'ਚ ਮਨਮੋਹਨ ਦੇਸਾਈ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ ਕੁਲੀ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੁਨੀਤ ਈਸਰ ਨਾਲ ਫ਼ਾਈਟਿੰਗ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖੀ 'ਚ ਲੋਹੇ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਨੁੱਕਰ ਖੁੱਭਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਜੂਝਣਾ ਪਿਆ। ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ 19 ਖ਼ੂਨ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ ਪਰ ਖ਼ੂਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਨੰਬਰ ਵਨ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਰੇਖ਼ਾ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਚਰਚਾ ਵੀ ਫ਼ਿਲਮ ਨਗਰੀ 'ਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਭਖ਼ਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਅਜਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਦੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬੋਫ਼ੋਰਜ਼ ਤੋਪ ਕੇਸ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਅਮਿਤਾਭ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਦੁਖਦਾਇਕ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪਿਆ। ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਗੰਗਾ ਯਮੁਨਾ ਸਰਸਵਤੀ, ਅਕੇਲਾ, ਆਜ਼ਾਦ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ, ਅਗਨੀਪਥ, ਹਮ, ਤੂਫ਼ਾਨ, ਖ਼ੁਦਾ ਗਵਾਹ, ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ, ਮ੍ਰਿਤਯੂਦਾਤਾ, ਮੇਜਰ ਸਾਹਬ ਜਿਹੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਬਾਲੀਵੁਡ 'ਚ ਧਮਾਕੇਦਾਰ ਪੁਨਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

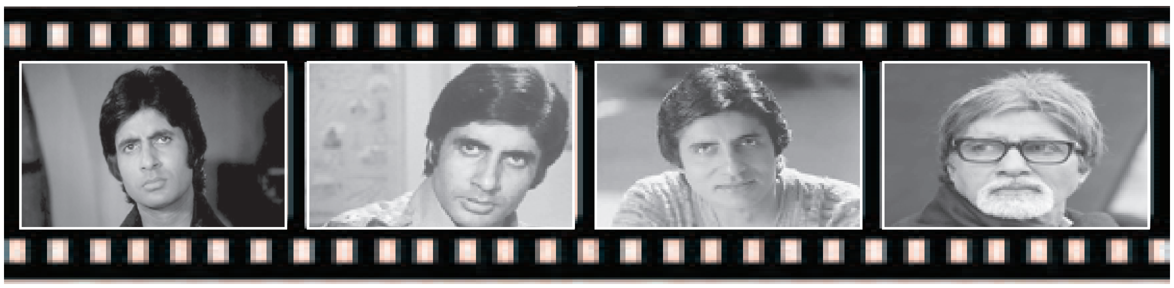

ਤਕਰੀਬਨ 180 ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਬਣਾ ਚੁੱਕਾ ਬਿੱਗ ਬੀ 15 ਫ਼ਿਲਮਾਂ 'ਚ ਡਬਲ ਤੇ ਟ੍ਰਿਪਲ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ 'ਚ ਬਤੌਰ ਪਿੱਠਵਰਤੀ ਗਾਇਕ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਗੀਤਕ ਕਾਬਲੀਅਤ, ਨਿੱਗਰ ਗਾਇਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਪੁਖ਼ਤਾ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਮਦਾਰ ਗਾਇਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚਲੀ ਪੁਖ਼ਤਗੀ ਦੀ ਤਾਂ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਛੋਟੇ ਪਰਦੇ ਵਾਸਤੇ 'ਕੌਨ ਬਨੇਗਾ ਕਰੋੜਪਤੀ' ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਟੀ. ਵੀ. ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਅਭਿਨੈ ਦੇ ਇਸ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੀਕ ਕਈ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਵੱਕਾਰੀ ਖ਼ਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਨਵਾਜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। 1972 ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਮ 'ਆਨੰਦ' ਤੇ 1974 'ਚ 'ਨਮਕ ਹਰਾਮ' ਵਾਸਤੇ ਫ਼ਿਲਮ ਫ਼ੇਅਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਸਟ ਸੁਪੋਰਟਿੰਗ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 1973 ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਮ ਫ਼ੇਅਰ ਐਵਾਰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 1978 'ਚ ਅਮਰ ਅਕਬਰ ਐਂਥੋਨੀ, 1979 'ਚ ਡਾਨ ਤੇ 1992 'ਚ ਹਮ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਸਟ ਐਕਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਆਫ਼ ਮਿਲੇਨੀਅਮ' ਤੇ 2002 'ਚ 'ਪਰਸਨੈਲਿਟੀ ਆਫ਼ ਦਿ ਯੀਅਰ' ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 1995 ਦੀ ਮਿਸ ਵਰਲਡ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਨੇ ਬਤੌਰ ਜਿਊਰੀ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ ਅਦਾਕਾਰ ਚੁਣਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ 69ਵੇਂ ਜਨਮ-ਦਿਨ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਕੌਨ ਬਨੇਗਾ ਕਰੋੜਪਤੀ' ਦਾ ਚੌਥਾ ਅਧਿਆਇ ਉਸ ਨੇ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਟਾਰ ਬਣੀ ਉਰਮਿਲਾ

ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਰੀਅਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਘੱਟ ਹੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਟਾਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਰਮਿਲਾ ਮਾਤੋਂਡਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਫ਼ਿਲਮ 'ਕਲਯੁੱਗ' (1980) 'ਚ ਸਿਰਫ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੈਮਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉਰਮਿਲਾ ਭਾਵੇਂ ਮਾਇਆਨਗਰੀ ਦੀ ਨੰਬਰ ਇਕ ਹੀਰੋਇਨ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ ਨਾ ਜਿੱਤ ਸਕੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਕ ਸਟਾਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਉਹ ਸਫਲ ਹੈ। ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਫ਼ਿਲਮ 'ਮਾਸੂਮ' (1983) ਰਹੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ 'ਸੁਰ ਸੰਗਮ', 'ਡਕੈਤ', 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ', 'ਬੜੇ ਘਰ ਕੀ ਬੇਟੀ' ਆਦਿ ਫ਼ਿਲਮਾਂ 'ਚ ਵੀ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। 4 ਫਰਵਰੀ 1974 ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਉਰਮਿਲਾ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ 'ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ' (1991) ਨਾਲ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਬਤੌਰ ਲੀਡ ਹੀਰੋਇਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਸਫਲਤਾ ਫ਼ਿਲਮ 'ਰੰਗੀਲਾ' (1995) ਨੇ ਦਿਵਾਈ।

'ਰੰਗੀਲਾ' 'ਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਵਰਮਾ ਨੇ ਉਰਮਿਲਾ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫ਼ਿਲਮ ਨੇ 'ਗਰਲ ਨੈਕਸਟ ਡੋਰ' ਵਾਲੀ ਉਸ ਦੀ ਇਮੇਜ਼ ਨੂੰ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। 'ਰੰਗੀਲਾ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਰਮਿਲਾ ਨੇ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਵਰਮਾ ਨਾਲ ਕਈ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸ ਨਾਲ ਉਰਮਿਲਾ ਦੇ ਰੋਮਾਂਸ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੀ ਉਡਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨਾਲ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚਮਤਕਾਰ' 'ਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਉਰਮਿਲਾ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਲੈਮਰਸ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਮਾਇਆਨਗਰੀ 'ਚ ਪੈਰ ਪੱਕੇ ਕਰ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਹੱਥ ਅਜ਼ਮਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਫ਼ਿਲਮ 'ਜੁਦਾਈ' ਇਕ ਵੱਡੀ ਹਿੱਟ ਰਹੀ ਜਿਸ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਦਮਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਿਫਤ ਵੀ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਤਿਆ' 'ਚ ਆਪਣੇ ਨਾਨ-ਗਲੈਮਰਸ ਕਿਰਦਾਰ ਲਈ ਵੀ ਮਿਲੀ। 'ਕੌਨ' 'ਚ ਇਕ ਸਾਈਕੋਪੈਥ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਤਾਂ ਖੱਟੀ ਹੀ, 'ਜਾਨਮ ਸਮਝਾ ਕਰੋ', 'ਹਮ ਤੁਮ ਪੇ ਮਰਤੇ ਹੈਂ' ਤੇ 'ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ' ਨੇ ਵੀ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਚੰਗਾ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਕੀਤਾ। ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਰਮਿਲਾ ਨੇ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 'ਪਿਆਰ ਤੂਨੇ ਕਯਾ ਕੀਆ' ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ।

ਸਾਲ 2003 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਬਣੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਪਿੰਜਰ' 'ਚ ਆਪਣੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ 'ਤਹਿਜ਼ੀਬ' ਤੇ 'ਭੂਤ' 'ਚ ਪ੍ਰੇਤ ਆਤਮਾ ਦੇ ਕਾਬੂ 'ਚ ਆਈ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਉਸ ਨੇ ਨਿਭਾਏ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ 2004 'ਚ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਵਰਮਾ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਏਕ ਹਸੀਨਾ ਥੀ' 'ਚ ਉਰਮਿਲਾ ਨੇ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਸਾਲ 2005 'ਚ 'ਮੈਨੇ ਗਾਂਧੀ ਕੋ ਨਹੀਂ ਮਾਰਾ' 'ਚ ਵੀ ਉਰਮਿਲਾ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਰਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਲ 2008 'ਚ ਹਿਮੇਸ਼ ਰੇਸ਼ਮੀਆ ਨਾਲ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਉਰਮਿਲਾ 37 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏਗੀ ਪਰ 'ਅਬ ਦਿੱਲੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ' ਨਾਮੀ ਐਨੀਮੇਟਿਡ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ।

ਅੱਜਕਲ ਉਹ ਛੋਟੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਚ ਵੀ ਅਕਸਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਰਮਿਲਾ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬੇਹਤਰੀਨ ਨ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੀਵਾਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰੀ 'ਚ ਇਕ ਸਫਲ ਕੈਰੀਅਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਕ ਬੇਹਤਰੀਨ ਨ੍ਰਿਤਕੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਉਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਤੇ ਨ੍ਰਿਤ ਦੇ ਜਲਵਿਆਂ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 'ਚਾਈਨਾ ਗੇਟ' ਦਾ 'ਛੰਮਾ-ਛੰਮਾ' ਤੇ 'ਲੱਜਾ' ਦਾ 'ਆਈਏ ਆ ਜਾਈਏ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society Cincinnati, Ohio

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

31 ਜੁਲਾਈ 2011, ਐਤਵਾਰ

(ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦਿਨ ਛਿਪਣ ਤੱਕ)

At VOA Park

7850 Voa Park Drive, West Chester, Oh 45069

ਖੇਡਾਂ

ਕਬੱਡੀ- (ਓਪਨ, 18 ਸਾਲ ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ)

ਵਾਲੀਬਾਲ- (ਮਰਦਾਂ, ਔਰਤਾਂ, 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ)

ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚ

ਆਦਮੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਥਲੈਟਿਕ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਮੇਲੇ ਦਾ ਖਾਸ ਆਕਰਸ਼ਣ ਮਿਸ ਪੂਜਾ, ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਅਤੇ ਰਮਨਦੀਪ ਦੀ ਗਾਇਕੀ

ਕਲੱਬ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਤੀਆਂ ਤੀਜ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਈਟ

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 9 ਜੁਲਾਈ 2011

ਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਤੋਂ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ (ਸਿਰਫ ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ ਲੜਕੇ)

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ ਮਿਸ ਅਤੇ ਮਿਸਿਜ ਤੀਆਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਈਟ-ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਗਿੱਧਾ, ਭੰਗੜਾ, ਹਾਸਾ ਮਖੌਲ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਈਟ ਲਈ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

At OTS Hall, 913 Lebanon St., Monroe, OH 45040

Free Entry, Free Dinner

Web Site: www.sherepunjabcincy.com
E-mail: sherepunjabsociety@gmail.com

Society Members

Harvinder S. Walia 917-862-5000 *(President)*
Jaswant S. Jassi 513-235-4828 *(Vice President)*
Surinder S. Cheema 513 324-9043 *(Secretary)*
Surjeet S. Mavi 513- 616-4530 *(Treasurer)*
Jasdev S. Gill 419-604-9275
Baljit Singh 937-369-3086
Parminder S. Takhar 937-469-0202
Gurminder S. Sandhu, 513-550-6134
Sushil Aggarwal 937-673-8004
Kumar Pawandeep 937-838-3767
Balbir S. Bath 513-292-2517

Supports: Amandeep Singh (Deep India), Amarjit Chada, Amarjit S. Aggarwal, Amarjit S. Takhar, Amarjit Singh, Amrik S. Tiwana, Arminder Singh Dayton, Aurdeep S. Sahota, Avatar S. Springfield, Avtar S. Khera, Avtar S. Thakar, Balbir S. Gill (Dayton), Balbir S. Bath, Balbir S. Biloo, Baljit S. Maharaja, Baljit S. Mangat, Balkar S. Bath, Barinder S Kang, Bhupinder S. Bhinda, Billu KY, Bobby (New Krishna), Bombay Grocers, Brij Mohan, Budh Singh, Chamkaur S. Gill, Charanjit S. Brar, Darshan S. Khanpur, Davinder S Kahlon, Davinder S. Khalon, Davinder S. Mundi, Daycham Labs. I.N.C, Dharminder S. Bedi, Dilbag Singh (Raja India), DJ Soni, Dr. Darshan Sehbi, Garg M.D, Gurbachan S Maan, Gurcharan S Kang, Gurdial S Khera, Gurdip Singh Dayton, Gurjant Singh, Gurminder S. Sandhu, Gurnam Singh, Gurpinder Singh, Gurpreet S. Cheema, Gurpreet S. Kang, Gurpreet Singh, Gurvir Hira, Happy Matot, Harbhajan Singh Dayton, Hardeep (Indian Bistro), Harinder S. Kang, Harjinder S. Chauhan, Harjinder S. Columbus, Harjit S. Buller, Harjit S. Kalkat, Harmit S. Ghuman, Harpreet Kaur (Dayton), Harpreet Singh Dayton, Harvinder Kang, Harvinder S. Walia, Inderjit Singh KY, Jagdish S. Gill, Jagtar S. Fantu, Jangvir S. Kalkat, Jarnail Singh, Jasbir S Mohi, Jasdev S. Gill, Jass (Amar India), Jaswant S. Jassi, Jay Bedi, Jagroop S. Tiwana, JD Singh, Jimmy (Indiana), Khan Signs, Kuldeep S. Cheema, Kuldip S Deol, Kuljit S. Multani, Kuljit S. Tuli, Lakhvir Singh (Columbus), Lakhvir S. Bassi, Lakhwinder Singh (Dayton), Madan Lal, Manoranjan & Shaffer, Manpreet Singh KY, Mayank Shank, Meenu Sharma (Dayton), Nardip S. Mavi, Narinder Singh, Nirmal S. Benipal, Nirmal Singh, Omkar Singh Palwinder Dhillon, Palwinder S Bassi, Palwinder S. Gill, Paramjit S. Khera, Paramjit Singh (Columbus), Parminder S. Manak, Parminder S. Takhar, Parmjit Singh Buttar, Pawan Goel, Pawandeep, Piara S. Azad (Anand India), Pinda Buttar, Prabhpreet S. Tiwana, Pritam Paul Singh, Pyara S Bhatti, Pushpinder (Bobby) Bhatti, Raj S Sandhu KY, Rajesh Rawal, Rajinder Singh (Ajad India), Rajwant S. Gill, Ramesh Patel, Rani Kishinchand, Ranjit S. Gill Dayton, Rashpal Sahota, Ravi Sarila Dayton, Roma Wholesale (Dayton), Rupinder S. Sidhu, Santosh Gupta, Santokh S. Bhatti, Satparkash Singh, Satwant S. Deol, Shaminder Singh, Shemsher S. Grewal, Sohan Singh, Sudesh Jain (New York Life), Sukh S. Bains KY, Sukhi S. Bains, Sukhwinder Singh (Columbus), Surinder S. Gill (Columbus), Surinder S. Cheema, Surjit S. Mavi, Surjit Singh (Dayton), Sushil S. Aggarwal, Tarlok Singh, Upkar S. Sohal KY, Vaneet S. Gupta, Vijay Sharma.

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਗਰੀਨਵੁੱਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ)

1050 South Graham Rd., Greenwood, IN 46143, Ph: 317-884-4708

ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

9 ਜੁਲਾਈ 2011, ਸਨਿਚਰਵਾਰ *(ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ)*

ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ,

ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 9 ਜੁਲਾਈ 2011 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਇਸ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲੇ ਕਰੋ ਜੀ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨਾਂ:
ਹਾਈਵੇ 65, ਐਗਜ਼ਿਟ 99 ਈਸਟ ਮੇਨ ਸਟਰੀਟ ‘ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੋ ਅਤੇ ਸਾਊਥ ਗਰਾਹਮ ਰੋਡ ‘ਤੇ ਰਾਈਟ ਲਵੋ। ਗੁਰੂ ਘਰ 1050 ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

8 ਜੁਲਾਈ 2011, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ–ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ–ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ
ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ–ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

9 ਜੁਲਾਈ 2011, ਸਨਿਚਰਵਾਰ–ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ–ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ
ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ–ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ

10 ਜੁਲਾਈ 2011, ਐਤਵਾਰ–ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ–ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ
ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਰਾਗੀ–ਢਾਡੀ ਜਥੇ
ਗਿਆਨੀ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਸੁਖਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਸੁਮਨ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਭਾਈ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ 317-640-1985
ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 317-410-7334
ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 317-985-0798
ਭਾਈ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ 317-997-8339
ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ 317-938-0670